

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ตลอดจนนิสิต นักศึกษาทุกท่านที่ให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และขอโน้มบงชาท่านบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้วยความรักและเมตตา

ณัฐพงษ์ สืบญะเรือง

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาว่าลักษณะสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้สภาพทางสังคม กฎระเบียบ และลักษณะทางครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาถึงจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย 3) เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย 4) เพื่อประเมินมหาวิทยาลัยปลอดภัย 5) เพื่อศึกษาว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยอย่างไร 6) หาแนวทางพัฒนากระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยปลอดภัยโดยใช้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาใน 4 ประการ คือ

- ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การยอมรับเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดา มารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดภัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดภัย และเหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีผลสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปลอดภัยหรือไม่
- ตอนที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการยอมรับเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผลในกลุ่มมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่าผู้ที่ได้รับการยอมรับเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผลน้อยและผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่าผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย ผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดภัย ฯลฯ มาก ได้แก่ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดี ฯลฯ มากพบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ยังพบในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดมากในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิลำเนาต่างจังหวัด และกลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก ในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดน้อยในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง และในผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำในกลุ่มภูมิลำเนาต่างจังหวัด กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

พฤติกรรมการปลดปล่อยมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจ กลุ่มผู้สมหวัง
กลุ่มที่มีความเชื่อมั่น กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ ผู้ล้าเค็ญ

บทคัดย่อภาษาไทย

หัวข้องานวิจัย ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปลอดภัยรอบสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีขาวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อผู้วิจัย อาจารย์ณัฐพงษ์ สีนุญเรือง

รองศาสตราจารย์สุวิมล แม่นจริง

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาว่าลักษณะสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้สภาพทางสังคม ภาวะเปื้อน และลักษณะทางครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยรอบของนักศึกษามหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาถึงจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยรอบของนักศึกษามหาวิทยาลัย 3) เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการปลอดภัยรอบของนักศึกษามหาวิทยาลัย 4) เพื่อประเมินมหาวิทยาลัยปลอดภัยรอบ 5) เพื่อศึกษาว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับอบายมุขอย่างไร 6) หาแนวทางพัฒนากระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยปลอดภัยรอบโดยใช้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลในกลุ่มมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลน้อยและผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย

2. ผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดภัยรอบ ฯลฯ มาก ได้แก่ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดี ฯลฯ มากพบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ยังพบในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขมากในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิลำเนาต่างจังหวัด และกลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก ในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อยในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง และในผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำในกลุ่มภูมิลำเนาต่างจังหวัด

3. กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปลอดภัยรอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจ กลุ่มผู้สมหวัง กลุ่มที่มีความเชื่อมั่น กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ ผู้สำคัญ

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูป	ญ
บทที่1.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
โจทย์วิจัย	2
คำถามวิจัย	2
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
บทที่ 2.....	10
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
พฤติกรรมการปลดตอบายมุข: ความหมายและการวัด	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม.....	11
ความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับพฤติกรรมการปลดตอบายมุข.....	17
บทที่ 3	82
ระเบียบวิธีการวิจัย	82
บทนำ.....	82
ประชากร	82
กลุ่มตัวอย่าง.....	85
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	85
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	87

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	88
การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	88
การเก็บรวบรวมข้อมูล	102
การประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
บทที่ 4	104
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	104
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข	110
บทที่ 5.....	159
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการศึกษา.....	160
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต	169
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้	169
บรรณานุกรม	170
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก.....	173
แบบสอบถาม	174
แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของบุคคลและมหาวิทยาลัย	175

สารบัญตาราง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	105
ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิภาค	105
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของบิดา.....	105
ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของมารดา	106
ตาราง 5 ตารางแสดงระดับรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว	107
ตาราง 6 ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมอบายมุข.....	109
ตาราง 7 ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม.....	109
ตาราง 8 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนให้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดา มารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับระดับ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดอบายมุข	112
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขที่มีการอบรมฯ การเห็นแบบอย่างและ การรับข่าวสารแตกต่างกัน	113
ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติที่ดีของนักศึกษาตามการอบรมฯ การเห็น แบบอย่าง การรับข่าวสารฯ.....	113
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดอบายมุขที่มีการอบรม ฯ การเห็น แบบอย่าง และการรับข่าวสารแตกต่างกัน.....	114
ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	116
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านกิจกรรม	123
ตาราง 14 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาเฝ้าศึกษาค้นคว้า	127
ตาราง 15 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาพักผ่อนหย่อนใจ	127
ตาราง 16 รูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาทันโลก.....	128
ตาราง 17 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษายึดถือประเพณีนิยม	128
ตาราง 18 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษานิยมดนตรี ศิลปะและกีฬา.....	129
ตาราง 19 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษารายได้.....	129
ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านความสนใจ	130
ตาราง 21 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาฝึกฝนการศึกษา	134

ตาราง 22 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเชิงปลดปล่อยมุข	135
ตาราง 23 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาแสวงหาข่าวสาร.....	135
ตาราง 24 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญครอบครัว	136
ตาราง 25 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบความท้าทาย.....	136
ตาราง 26 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบความบันเทิง	137
ตาราง 27 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาติดเพื่อน	137
ตาราง 28 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาพัฒนาสังคม	138
ตาราง 29 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาสบาย ๆ	138
ตาราง 30 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบเอาชนะ	138
ตาราง 31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านความคิดเห็น	139
ตาราง 32 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษามีจิตท่วงใยสังคม	143
ตาราง 33 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาในกรอบของกระบวนการสังคมกรรม.....	144
ตาราง 34 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาใช้เงินเป็น	144
ตาราง 35 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษามองโลกเป็นสีเทา	145
ตาราง 36 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาอยู่ในกรอบวิถีประชา.....	145
ตาราง 37 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มไม่มั่นใจใจตนเอง	145
ตาราง 38 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาผู้นำ	146
ตาราง 39 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาผู้เป็นอิสระ	146
ตาราง 40 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาคำนี้ถึงแต่ปัจจุบัน	146
ตาราง 41 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มยอมรับนวัตกรรม	147
ตาราง 42 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สนใจ	148
ตาราง 43 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สมหวัง	149
ตาราง 44 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ.....	149
ตาราง 45 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ชอบทดลอง	150
ตาราง 46 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น.....	150
ตาราง 47 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มที่ต้องดิ้นรน.....	151
ตาราง 48 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ	152

ตาราง 49 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ล่าเคียว.....	152
ตาราง 50 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปลอดภัยใน มหาวิทยาลัยและรอบสถาบันการศึกษา	153

สารบัญรูป

รูป 1 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	5
รูป 2 ทฤษฎีต้นไมจริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม	41
รูป 3 Lawrance kohlberg.....	47

บทที่ 1

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

"อบายมุข" ถือ เป็นสิ่งต้องห้ามในทุกสังคม ทุกศาสนาและความเชื่อ ถึงแม้อบายมุขจะควบคู่กับยุคแรกๆ ของการมีอยู่ของสังคมมนุษย์ แต่ประชาคมโลกในทุกยุคทุกสมัยต่างเห็นพ้องต้องกันในการกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคำว่า "อบายมุข "

"อำนาจแห่งอบายมุข" และ "พลังแห่งคุณธรรม" จึงเปรียบเสมือนวงล้อชีวิตที่มีการแข่งขันช่วงชิงความได้เปรียบเสียเปรียบ ของทั้งสองฝ่ายโดยที่สังคมมนุษย์จะเป็นพลังสำคัญในการกำหนดให้ทั้งสองขั้ว ดังกล่าวเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้หรือประสบชัยชนะ

ยามที่มนุษย์ยึด "สังคมแห่งปัญญาและคุณธรรม" เป็นหลักในการดำรงชีวิต "อำนาจแห่งอบายมุข" ก็จะเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำ แต่เมื่อใดที่คุณธรรมเป็นเพียงแค่เครื่องมือให้กับลัทธิวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ศาสนาและจริยธรรมก็จะเป็นเพียงคาถาที่มีการกล่าวถึงในเวทีสัมมนาทางวิชาการ หรือเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาของบทเทศนาธรรมเท่านั้นเอง

การที่จะสร้าง "สังคมอุดมคุณธรรม" ไม่ได้หมายความว่าสังคมจะต้องปลอดอบายมุขอย่างหมดจด แต่ทุกองค์พหุในสังคมโดยเฉพาะอำนาจรัฐและกลุ่มชั้นนำสังคมจะต้องใช้ความ พยายามอย่างแรงกล้าในการรักษา "พลังคุณธรรม" ให้อยู่เบื้องบนของวงล้อชีวิตพร้อมเป็นหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนสังคมที่มีวินัยและสร้างคุณธรรมของเยาวชนในชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่ยอม รับกันว่าปัจจุบัน สังคมเกิด “ภาวะพร่องทางจิตวิญญาณ” ข้นรุนแรง ลัทธิบูชาวัตถุกำลังซึมซับเข้าไปในวิถีคิดของผู้คนอย่างน่าสะพรึงกลัว ถึงขั้นที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และมองสิ่งอบายมุขว่า “เป็นความชั่วร้ายที่จำเป็น” เลยทีเดียว

สิ่งหนึ่งที่ได้กลายเป็น ความชั่วร้ายที่จำเป็นในสังคมปัจจุบัน คือการพนันในทุกรูปแบบ แล้วแต่จะเรียกขาน สถิติ ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันทั้งใต้ดินหรือบนดิน เป็นงวดหรือเทศกาล เจ้ามือหรือลูกมือ ออนไลน์หรือล่อมวง อาชญากรรมหรือความโหดร้าย 2 ตัวหรือ 3 ตัว รายได้หรือความสูญเสีย หรือแม้กระทั่งจำนวนผู้คนที่พักพาอาศัยการพนันในการเลี้ยงชีพ ล้วนแล้วแต่สะท้อนภาพของความล้มเหลวของระบบคุณธรรมและความพ่ายแพ้ของพลัง ศาสนาในการที่จะเข้ามาบิบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชน ใน บาง

ช่วงเวลาของบางสังคม แม้แต่อาณาจักรและพลศาสตร์ยังต้องยอมศิโรราบต่อกระแสความต้องการของอิทธิพลแห่งค้นหาและอารมณ์ที่ไม่มีสิ้นสุดของมนุษย์

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งมั่นพัฒนาและผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรมและเพียบพร้อมไปด้วยความรู้ความสามารถสู่สังคมและทำหน้าที่ประชาชนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ยังทำหน้าที่ส่งเสริมนักศึกษาให้ทำกิจกรรม และเรียนรู้การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการปลูกฝังให้บัณฑิตได้พัฒนาตนเองในทางที่เหมาะสม โดยนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และยังสามารถนำเผยแพร่ป้องกัน ไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ อีกด้วย ดังนั้นการเฝ้าระวังเยาวชนให้ห่างไกลจากอบายมุข จึงจำเป็นจะต้องมีการวิจัยพฤติกรรมการปลอดอบายมุขรอบสถาบันการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยปลอดอบายมุขโดยประยุกต์ใช้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง

โจทย์วิจัย

ในการพัฒนาพฤติกรรมปลอดอบายมุขเพื่อให้นักศึกษาละเว้นความชั่วหรืออบายมุขแล้วจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมปลอดอบายมุขดังกล่าว อันจะนำไปสู่การมุ่งใจเพื่อส่งเสริมให้มีพฤติกรรมประเภทนี้มากขึ้น ซึ่งเมื่อนักศึกษามีการละเว้นความชั่ว แล้วควรยึดหลักปฏิบัติตามวัฒนธรรมทั้ง 6 คือ การรักษาสุขภาพ การมีระเบียบวินัย การมีคนดีเป็นแบบอย่าง การเรียนรู้อย่างแท้จริง การมีมาตรฐานที่ยึดการกระทำทุกอย่างที่เป็นคนดี และความขยันขันแข็ง

คำถามวิจัย

1. ปัจจัยจิตสังคมของนักศึกษาที่จะใช้เป็นการรอบของการศึกษามีตัวแปรอย่างไรบ้าง
2. พฤติกรรมการปลอดอบายมุขของนักศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง
3. ปัจจัยจิตสังคมส่งผลอย่างไรบ้างต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

ขอบเขตของโครงการวิจัย

- ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปรด้วยคือ

กลุ่มลักษณะสถานการณ์ ประกอบไปด้วย 9 ตัวแปร คือ

- ❖ การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข
- ❖ การรับรู้ทัศนคติทางสังคมของสังคมไทย
- ❖ การรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลอดอบายมุข
- ❖ ระดับการศึกษาของบิดามารดา

- ❖ การอบรมเลี้ยงดูบนฐานความเชื่อเรื่องศาสนา
- ❖ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
- ❖ การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้าง
- ❖ การมีแบบอย่างจากบิดามารดา
- ❖ รูปแบบการดำรงชีวิต

กลุ่มจิตลักษณะเดิม ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร คือ

- ❖ เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ❖ มุ่งอนาคตควบคุมตน
- ❖ สุขภาพจิตไม่ดี
- ❖ ความเชื่อในโทษของอบายมุข

กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์

- ❖ ความรู้เกี่ยวกับข้อดี - ข้อเสียของอบายมุข
- ❖ ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

กลุ่มลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา

- ❖ เพศ
- ❖ อายุ
- ❖ ภูมิลำเนา
- ❖ ผลการเรียน
- ❖ ฐานะของครอบครัว
- ❖ ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
- ❖ บุคคลที่ร่วม
- ❖ จำนวนครั้งที่เกี่ยวข้องกัอบายมุข

พฤติกรรมการปลอดอบายมุขรอบสถาบันการศึกษา

- ❖ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข (เกี่ยวข้อง/ไม่เกี่ยวข้อง)
- ❖ พฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับอบายมุขที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้เสพติดอบายมุข
- ❖ พฤติกรรมการปลอดอบายมุข

- ทำการศึกษากับกลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าลักษณะสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้สภาพทางสังคม กฎระเบียบ และลักษณะทางครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาถึงจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย
3. เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย
4. เพื่อประเมินมหาวิทยาลัยปลอดภัย
5. เพื่อศึกษาว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยอย่างไร
6. หาแนวทางพัฒนาระบบการพัฒนามหาวิทยาลัยปลอดภัยโดยใช้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะสถานการณ์

การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข

การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

การรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข

ลักษณะครอบครัว

ระดับการศึกษาของบิดามารดา

การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล

การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง

รูปแบบการดำเนินชีวิต

ตัวแปรตาม

พฤติกรรมการปลอดอบายมุข

- ระดับการเกี่ยวข้องกับอบายมุข

จิตลักษณะเดิม

เหตุผลเชิงจริยธรรม

มุ่งอนาคตควบคุมตน

สุขภาพจิตดี

ความเชื่อในโทษของอบายมุข

จิตลักษณะตามสถานการณ์

ความรู้เกี่ยวกับข้อดี-ข้อเสียของอบายมุข

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุข

ลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา

เพศ อายุ ภูมิสำเนา ผลการเรียน ฐานะของครอบครัว ประเภทของสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข บุคคลที่ร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ความถี่ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

รูป 1 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย (รายละเอียดตามภาพที่ 1)

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้มี 13 ตัวแปรดังนี้

1. กลุ่มลักษณะสถานการณ์ คือ สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มบุคคล ทั้งใกล้และไกลตัวบุคคล ทั้งสะสมมาในอดีตและได้รับในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรมมี 9 ตัวแปร คือ การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการปลอดอบายมุข การรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข ระดับการศึกษาของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดูตามแบบอย่างของศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษานับสนุนใช้เหตุผล การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้าง รูปแบบการดำรงชีวิต

2. กลุ่มจิตลักษณะเดิม หรือปัจจัยจิตวิทยา หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของบุคคล ซึ่งสะสมและดำรงอยู่ภายในบุคคลมี 4 ตัวแปร คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและความสุข สุขภาพจิตไม่ดี ความเชื่อในโทษของอบายมุข

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

กลุ่มพฤติกรรมปลอดอบายมุขรอบสถาบันการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นคือ

1. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข(เกี่ยวข้อง/ไม่เกี่ยวข้อง)
2. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้เสพติดอบายมุข
3. พฤติกรรมการปลอดอบายมุข ในส่วนของพฤติกรรมส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ พฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมด้านสภาพของมหาวิทยาลัย และพฤติกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยมีจุดเด่นในแต่ละด้านโดยสังเขปดังนี้

ด้านพฤติกรรมของบุคคล กำหนด จุดเน้นดังนี้

คิดและทำในสิ่งที่ถูกต้อง ขอบธรรมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ทำให้สงบ ปราศจากมลพิษทางจิตใจ มองโลกในแง่ดี ให้อภัย ประเด็นพิจารณาประกอบด้วยข้อพึงปฏิบัติและข้อละเว้น

ด้านสภาพของมหาวิทยาลัย กำหนดจุดเน้นดังนี้

เสริมความพร้อมและความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัย เพื่อรองรับผลกระทบจากกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน เน้นการพัฒนากฎมีปัญญาและทุน ประเด็นพิจารณา ประกอบด้วย กิจกรรมในมหาวิทยาลัย โครงการกิจกรรมพัฒนานักศึกษาและสภาพทางกายภาพของมหาวิทยาลัย

การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ การคำนึงถึงองค์รวมของมหาวิทยาลัย ประเด็นพิจารณาประกอบด้วย การสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม การสร้างความสมดุลและความพอเพียงและการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

โดยจะแบ่งองค์ประกอบของตัวแปรพฤติกรรมปลอดภัยออกเป็น 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 พฤติกรรมส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 1 การเที่ยวกลางคืน

ตัวชี้วัดที่ 2 การเที่ยวสถานเริงรมย์

ตัวชี้วัดที่ 3 การล้อเลียนความพิการหรือจุดด้อยของคนอื่น

ตัวชี้วัดที่ 4 การติดยาเสพติด

ตัวชี้วัดที่ 5 การเล่นเกมหรือการส่งชิ้นส่วนไปชิงโชค

ตัวชี้วัดที่ 6 การคบเพื่อน

ตัวชี้วัดที่ 7 การเกียจคร้านการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 8 การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม

องค์ประกอบที่ 2 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 9 มหาวิทยาลัยสงบปลอดภัย

ตัวชี้วัดที่ 10 สภาพร่มรื่นเป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย

ตัวชี้วัดที่ 11 รักมหาวิทยาลัย

ตัวชี้วัดที่ 12 การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลอดภัยอาชญากรรม

ตัวชี้วัดที่ 13 การยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 3 การตั้งกลุ่มในมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมนักศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 14 การตั้งชมรม

ตัวชี้วัดที่ 15 การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย

ตัวชี้วัดที่ 16 การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม

ตัวชี้วัดที่ 17 การใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 18 ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมทางสังคมเกี่ยวกับอบายมุข ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 19 การพนันประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการพนันในเกมส์กีฬา

ตัวชี้วัดที่ 20 การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ

ตัวชี้วัดที่ 21 การพนันที่ถูกรัฐกฎหมาย

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความสมดุลทางสังคม ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 22 ปัญหาการกำจัดสิ่งปฏิกูล

ตัวชี้วัดที่ 23 การไม่มีรายได้จากงานPart time

ตัวชี้วัดที่ 24 การใช้กฎหมาย

องค์ประกอบที่ 6 จิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในสังคม ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 25 การร่วมมือพัฒนามหาวิทยาลัย

ตัวชี้วัดที่ 26 การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 27 การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง

ตัวชี้วัดที่ 28 การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม

องค์ประกอบที่ 7 พฤติกรรมที่คล้อยตามสังคม ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 29 การมีเมตตาจิต

ตัวชี้วัดที่ 30 การไม่หลงใหลในการพนัน

ตัวชี้วัดที่ 31 การส่งเสริมสุขภาพ

สมมุติฐาน

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดอบายมุข
3. ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข และเหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีผลสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุข
4. รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการศึกษาปัจจัยจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปลดปล่อยอารมณ์ สถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีขาวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดและแนวทางในการวิจัยดังนี้

พฤติกรรมปลดปล่อยอารมณ์: ความหมายและการวัด

พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการ หรือปฏิกิริยาที่แสดงออกหรือเกิดขึ้น เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) ซึ่งมาจากภายในหรือภายนอกร่างกายก็ได้ และปฏิกิริยาที่แสดงนี้มีได้เป็นพฤติกรรมทางกายเท่านั้น แต่รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับจิตใจด้วย (อุทัย หิรัญโต, 2525: 14) ดังนั้นจึงสามารถแบ่งพฤติกรรมโดยอาศัยการสังเกตออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) พฤติกรรมภายใน หรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมปกปิด (Convent Behavior) คือ การกระทำหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งสมองจะทำหน้าที่รวบรวมและสั่งการ ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้

2) พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) คือ ปฏิกิริยาของบุคคล หรือกิจกรรมของบุคคลที่ปรากฏออกมาให้บุคคลอื่นเห็นได้ทั้งจาก การกระทำ ท่าทางต่าง ๆ และสามารถจำแนกพฤติกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1) พฤติกรรมปกติ เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม กฎหมาย กฎระเบียบของสังคม ซึ่งพฤติกรรมลักษณะนี้สังคมต้องการให้มีในปริมาณที่มาก

2.2) พฤติกรรมผิดปกติ หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามวัฒนธรรม กฎเกณฑ์ กฎระเบียบของสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้อาจเบี่ยงเบนไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้ (สมจิตต์ สุพรรณทัศน์, 25226: 98-105) พฤติกรรมปลดปล่อยอารมณ์ก็เป็นพฤติกรรมอีกประเภทหนึ่งที่สังคมในปัจจุบันต้องการให้เกิดขึ้นเนื่องจากจะเกิดผลโดยตรงกับคนที่เป็นเยาวชนของประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม

พฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกอาจแบ่งสาเหตุที่มีอิทธิพลออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. ลักษณะสถานการณ์ในปัจจุบัน
2. จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ
3. จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม
4. จิตลักษณะตามสถานการณ์

การกำหนดกลุ่มตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมการปลดออบายมุข เป็นการศึกษาที่ยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม โดยจะประมวลผลวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุด้านสถานการณ์และด้านจิตใจ เพื่อกำหนดตัวแปรอิสระและสมมุติฐานในการศึกษาดังต่อไป

1.1 สถานการณ์กับพฤติกรรมการปลดออบายมุข

สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคล และไม่ใช่บุคคล ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม(ซาดา จิตพิทักษ์, 2525: 71-74) ทั้งใกล้และไกลตัวนักศึกษา ทั้งที่ส่งผลมาตั้งแต่ในอดีตและมีการรับรู้ได้ในปัจจุบัน โดยในการศึกษารั้งนี้ได้กำหนดปัจจัยสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปลดออบายมุข ได้แก่

1. การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลดออบายมุข
2. การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับสถานะของคุณลักษณะบัณฑิตพึงประสงค์
3. ลักษณะครอบครัว

(1) การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลดออบายมุข หมายถึง การรับทราบของบุคคลถึงสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยว่ามี มาตรการ กลยุทธ์ และการปฏิบัติ ซึ่งเป็นจุดดึงดูดใจนิสิต นักศึกษา ห่างไกลจากอบายมุข

การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลดออบายมุขมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดออบายมุข ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งว่าถ้าหากบุคคลได้มีการรับรู้ถึงการส่งเสริมของมหาวิทยาลัยให้ห่างไกลจากอบายมุข อันมีผลทำให้นิสิต นักศึกษา มีพฤติกรรมการปลดออบายมุข ที่มีความถี่ของการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อยลง และสนับสนุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขรอบมหาวิทยาลัยน้อยลง

สรุปได้ว่า นักศึกษาที่มีการรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดภัยกว่ามีมาตรการ กลยุทธ์ การปฏิบัติตนในสถานศึกษา เพื่อไม่ให้เกิดการเกี่ยวข้องกับอบายมุขจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมความปลอดภัย ปลอดภัยมากกว่านักศึกษาที่รับรู้สภาพฯ น้อยกว่า

(2) การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับสถานะคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

ทัศนคติ หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือค่านิยมที่สังคมกำหนดแนวทางไว้ให้บุคคลยึดถือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจในกลุ่มเดียวกัน เกิดความแน่นแฟ้น และความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม ซึ่งได้แก่ กฎระเบียบ กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี

ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับสถานะคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ จะหมายถึง แบบแผน พฤติกรรม หรือค่านิยมที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นแนวทางไว้ให้นักศึกษายึดถือปฏิบัติใน สถานการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจในกลุ่มนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งเป็น ผลลัพธ์ของระบบการศึกษา

กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมประพฤติกฎการณ์ในสังคม พัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม กับทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สมอง ความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังภาษิตละตินที่ว่า **"ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใด มีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นจึงมีกฎหมาย"** (ละติน: Ubi homo, ibi societas. Ubi societas, ibi jus. Ergo ubi homo, ibi jus) ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงได้ชื่อว่าเป็น "ทัศนคติทางสังคม" (social norms) ซึ่งบางทีก็เรียก "บรรทัดฐานของสังคม"

เป็นที่ยอมรับกันในทางสังคมวิทยาว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยว ได้ และเมื่อสังคมเกิดขึ้น การติดต่อสมาคมเพื่อสนองความต้องการซึ่งกันและกันก็มีขึ้น ดังนั้น แต่ละสังคม จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้เป็นไปในทางอันดีร่วมกัน และ/ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม กฎเกณฑ์เช่นนี้เรียก **"ทัศนคติทางสังคม"** (social norms)

คำว่า "ทัศนคติทางสังคม" นี้ บางทีก็ว่า **"บรรทัดฐานทางสังคม"** หรือ **"ปทัสฐานทางสังคม"** ซึ่ง คำว่า "ทัศนคติ" "ปทัสฐาน" และ "บรรทัดฐาน" สามคำนี้ ล้วนแต่เป็นคำ ๆ เดียวกันและมีความหมายอย่าง เดียวกันทั้งสิ้น ชั่วแต่ว่า "ทัศนคติ" เป็นคำ สันสกฤต "ปทัสฐาน" เป็นคำ บาลี ส่วน "บรรทัดฐาน" นั้นแผลงมา จาก "ปทัสฐาน" อีกทีหนึ่ง หาใช่มาจากคำ "บรรทัด" + "ฐาน" ไม่

ความสำคัญของปทัสถานของสังคมในระดับของมหาวิทยาลัยนั้น เป็นแบบแผนพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของสังคมที่มีบัณฑิต เป็นมาตรฐานที่สมาชิกทั้งปวงได้รับการประสงคให้ปฏิบัติตาม จึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ตัวอย่างเช่น ในสังคมไทย เมื่อนิสิต นักศึกษามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยควรมีคุณลักษณะอย่างไรเมื่อจบการศึกษา

ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จึงเกิดจากการที่นิสิต นักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยควรปฏิบัติหรือดเว้นการปฏิบัติตามคตินิยมของตน จนกลายเป็นระเบียบ แบบแผน หรือประเพณีนิยม นอกจากนั้นยังมีที่มาจากค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ด้วย เช่น มหาวิทยาลัยมีค่านิยมยกย่องนับถือผู้ใหญ่ จึงเกิดปทัสถานทางสังคมในการนับถือผู้ใหญ่

โดยทั่วไปแล้ว นักสังคมวิทยาแบ่งปทัสถานทางสังคมเป็นสามประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

วิถีประชา หรือวิถีชาวบ้าน (folkways) เป็นปทัสถานทางสังคมที่คนยอมรับนับถือจนเกิดความเคยชิน ไม่รู้สึกว่าเป็นภาระหน้าที่ และไม่มีกฎหมายข้อบังคับใด ๆ สั่งให้ปฏิบัติ กับทั้งยังเป็นพฤติกรรมที่คนคาดหวังกันว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การพูดคำ "สวัสดี" การยกมือไหว้ การสวมชุดดำในงานศพ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นมาตรฐานทางพฤติกรรม ไม่มีการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวด เมื่อมีการละเมิดผู้ละเมิดก็เพียงได้รับคำติฉินนินทา ทั้งนี้ วิถีประชาสามารถจำแนกได้ดังนี้¹⁶

1. **สมัยนิยม (fashion)** เป็นปทัสถานทางสังคมที่แสดงออกถึงความนิยมของกลุ่มคนซึ่งแพร่หลายไปรวดเร็วในช่วงเวลาหนึ่ง และก็เสื่อมไปรวดเร็วเช่นกัน ในช่วงแพร่ระบาดนั้น คนในสังคมทั่วไปมีความรู้สึกว่าคุณถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม มิเช่นนั้นนั้นก็ถูกว่า "เชย" เป็นต้น เช่น เรื่องแบบทรงผม แบบเครื่องแต่งกาย

2. **ความนิยมชั่วครู่ (fad)** เป็นแบบพฤติกรรมเพียงผิวเผินและไม่จริงจัง เปลี่ยนแปลงง่าย รวดเร็วมาเร็วไปเร็ว เช่น สมัยหนึ่งคนไทยเคยสนทนากันด้วยสำนวน "อย่าให้เซด"

3. **ความคลั่งไคล้ (craze)** เป็นเรื่องราวของความไม่มีเหตุผล เมื่อครอบงำผู้ใดแล้วผู้นั้นก็มักประพฤติปฏิบัติในในทำนองโง่เขลาเบาปัญญา หมกมุ่นอยู่กับเรื่องที่ตนคลั่งไคล้เป็นต้น เช่น การคลั่งไคล้ดารานักร้อง

4. **งานพิธี (ceremonies)** เป็นการแสดงออกซึ่งเกียรติยศ ความมีหน้ามีตา ยังผลให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน สนับสนุนความสมานฉันท์ภายในกลุ่ม แต่ใครจะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ เช่น งานฉลองวันครบรอบวันเกิด งานฉลองวันครบรอบวันสมรส เป็นต้น

5. **พิธีการ** (rites) เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่มีลำดับขั้นตอนแน่นอน และต้องทำซ้ำ ๆ เช่น วันพระ วันสงกรานต์ วันทำบุญขึ้นบ้านใหม่ วันมาฆบูชา

6. **พิธีกรรม** (rituals) เป็นแบบแผนพฤติกรรมตามความเชื่อที่มักไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน ทั้งหมด เช่น พิธีรับน้องใหม่

7. **มารยาททางสังคม หรือ มารยาททางสังคม** (etiquette) เป็นการปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะในการสมาคม เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร การโดยสารรถประจำทางควรลุกให้เด็ก คนชรา และสตรีมีครรภ์นั่ง เป็นต้น

จารีตประเพณี หรือ กฎศีลธรรม หรือ ศีลธรรมเฉย ๆ ก็เรียก (mores) เป็นปทัสฐานที่กำหนดให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติอย่างเข้มงวด มีการควบคุมที่รุนแรงเพื่อป้องกันการฝ่าฝืน โดยคนในสังคมนั้นถือว่าแบบแผนการปฏิบัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดีสิ่งงาม ผู้ละเมิดเป็นคนผิดคนชั่ว เป็นต้น จารีตประเพณีจึงมีลักษณะเป็นข้อห้าม (taboo) เช่น การห้ามสมรสกันระหว่างญาติสืบสายโลหิต และขอให้ปฏิบัติ เช่น ต้องช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น อันใดจะเป็นจารีตประเพณีได้ ต้องเป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่ดำเนินสืบ ๆ ต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน โดยผู้ปฏิบัตินั้นรู้สึกร่วมกันว่าจะต้องปฏิบัติตาม เป็นกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติเช่นเดียวกับกฎหมาย

จารีตประเพณีต่างจากวิถีชีวิตตรงที่ จารีตประเพณีเป็นพฤติกรรมอันเชื่อว่าจะมีผลต่อสวัสดิภาพโดยรวมของคนหมู่มาก และเป็นสิ่งที่มีขึ้นเพื่อคนหมู่มาก มีความมั่นคงและมีการควบคุมที่เข้มงวดกว่าวิถีชีวิตอยู่มาก

จารีตประเพณีนั้นวิวัฒนามาจาก**ศีลธรรม** (morality) ซึ่งเกิดแต่ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์แต่ละคนว่าการกระทำอย่างไรชอบ อย่างไรไม่ชอบ เกิดจากมโนสำนึกและมโนธรรมของแต่ละคน มีขึ้นได้เพราะแต่ละคนมีสติปัญญาจะหยั่งรู้ว่าเมื่อตนกระทำอย่างไรไปแล้ว อีกฝ่ายจะรู้สึกนึกคิดอย่างไร และจะมีปฏิกิริยาอย่างไร

ศีลธรรมนั้นมีอยู่ในทุกสังคมมาแต่โบราณกาล และเป็นกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติอย่างเดียวกับกฎหมายเช่นกัน แต่ก็มี**ความแตกต่าง**กับกฎหมายในหลาย ๆ ด้าน เช่น ศีลธรรมมีวัตถุประสงค์มุ่งเอาความสมบูรณ์ของจิตใจ เน้นมโนสำนึกเป็นหลัก ส่วนกฎหมายนั้นเน้นรักษาความสงบของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งบางทีก็ไม่เกี่ยวกับมโนสำนึก เช่น การคิดปองร้ายผู้อื่นอยู่ในใจ กฎหมายไม่ถือว่าผิด แต่ทางศีลธรรมว่าเป็นผิดเป็นชั่ว อย่างไรก็ตาม ศีลธรรมกับกฎหมายนั้นก็มีความสัมพันธ์กันในฐานะที่เป็นวิวัฒนาการแห่งกัน เป็นต้นว่า มีกฎหมายหลายบทหลายมาตราที่กำหนดว่าการกระทำที่ขัดต่อ **"ศีลธรรม**

อันดีของประชาชน"(good moral of the public) เป็นสิ่งที่กฎหมายไม่รับรู้ แต่กรณีนี้ต้องเป็นศีลธรรมที่คนหมู่ยึดถือร่วมกัน ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง และต้องเป็นศีลธรรมอันดีด้วย

อันศีลธรรมนั้น หากเป็นของที่คนหมู่ซึ่งประกอบอาชีพลักษณะเดียวกันถือร่วมกัน ศีลธรรมของวิชาชีพนั้นจะเรียก **"จริยธรรม"** (ethnics) เช่น จริยธรรมของแพทย์ จริยธรรมของนักกฎหมาย

เมื่อศีลธรรมนั้นได้รับการประพฤติปฏิบัติมานานเข้า ๆ และเกิดความรู้สึกร่วมกันว่าจะต้องปฏิบัติเช่นนั้น ก็กลายเป็นกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติที่เรียกว่า **"จารีตประเพณี"** ดังกล่าวมาแล้ว จารีตประเพณีนี้มีสภาพบังคับสำหรับกรณีที่มีการฝ่าฝืน คือ สมาชิกในสังคมนั้นจะร่วมกันประณามหรือเกิดความรู้สึกเป็นผิดเป็นชั่วสำหรับผู้ฝ่าฝืนจารีตประเพณี ซึ่งสภาพบังคับเช่นนี้บางทีก็ไม่ชัดเจน กระนั้น จารีตประเพณีเป็นเรื่องอันครอบคลุมทุกมิติของสังคมมากกว่ากฎหมาย กฎหมายจึงใช้จารีตประเพณีอุดช่องว่างของกฎหมาย เช่น ที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยว่า ในกรณีที่กฎหมายไม่ครอบคลุม ก็ให้เอาจารีตประเพณีมาใช้

การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm)

ไอเซนและฟิชบาย (Ajzen and fishbein ;1980) เสนอวิธีการวัด 2 วิธี คือ

1. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงโดยตรง เป็นการประเมินความเชื่อของบุคคลที่มี ต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้นๆ รูปแบบหนึ่งที่ใช้กัน คือ

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความ เชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply) จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ความเชื่อ เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนี้จะเป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเป็นนักเรียนคิดว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบ้างที่มีความสำคัญต่อนักเรียนและนักเรียนนี้ถึงเมื่อนักเรียนจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากนั้นทำการคัดเลือกความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง เช่นเดียวกับการคัดเลือก ความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับเจตคติต่อพฤติกรรม โดยพิจารณาเฉพาะกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูง เมื่อได้กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดแล้ว ก็สามารถนำไปสร้างมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงได้ดังตัวอย่าง

แม่ของข้าพเจ้าต้องการให้ข้าพเจ้ามาทำบุญที่วัด

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

อาจารย์ของฉันต้องการให้ฉันเข้าร่วมในงานวิชาการ ที่น่าสนใจ

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

การหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงทำได้ในลักษณะเดียวกัน โดยให้ผู้ตอบกลุ่ม หนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรที่ต้องการศึกษาตอบคำถาม ตัวอย่างเช่น กลุ่มอ้างอิงเด่นชัด (หรือความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง)

มีคนหรือกลุ่มคนใดบ้าง ที่จะสนับสนุนให้ท่านเดินบนเครื่องวิ่งอย่างน้อยวันละ 30 นาที ในเดือนหน้า

มีคนหรือกลุ่มคนใดบ้าง ที่จะคัดค้านให้ท่านเดินบนเครื่องวิ่งอย่างน้อยวันละ 30 นาที ในเดือนหน้า

มีคนหรือกลุ่มคนใดอีกบ้างที่ท่านนึกถึง เมื่อท่านคิดจะเดินบนเครื่องวิ่งอย่าง น้อยวันละ 30 นาที ในเดือนหน้า

คำตอบที่ได้นำมาหาความถี่ เพื่อหากลุ่มอ้างอิงที่มีความถี่สูง (Model Accessible Referents) ซึ่งใช้ร้อยละ 75 ของความเชื่อทั้งหมด จากนั้นนำมากำหนดความเชื่อเกี่ยวกับ กลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs ; NB) หรือความหนักแน่นของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs ; NB) หรือความหนักแน่นของ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs strength) เช่น

โดยปกติฉันทำตามแม่(จะเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองที่ใกล้ชิด)

.....		
มาก	ปานกลาง	น้อย

จากนั้นคำนวณหาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงซึ่งวัดทางอ้อม (Subjective Norm ; SN) จากผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) กับ แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation To Comply) ดังสมการ (Ajzen. 1991 : 195 ; Ajzen. Revised 2006 : 12)

$$SN = \sum NB_i MC_i$$

เช่นเดียวกันกับการสร้างมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ และการ ประเมินผลของการกระทำ ในการสร้างมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation To Comply) ต้องพิจารณาถึง การให้มาตรวัดที่ดีที่สุดด้วย

สรุป การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงได้ 2 ทางคือ ทางตรงและทางอ้อม การวัด ทางตรงถามถึง คนที่มีความสำคัญสำหรับผู้ตอบคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น การ วัดทางอ้อมจะวัดจากกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Ajzen and Fishbein) จะเน้นการถามถึง “ผู้ที่มีความสำคัญสำหรับผู้ตอบ” แต่ในการแนะวิธีการหาแหล่ง อ้างอิงแนะให้ถามถึงทั้งที่ผู้สนับสนุนหรือคัดค้าน แทนที่จะเน้นว่าผู้ที่มีความสำคัญในเรื่องนั้นๆ สำหรับผู้ตอบ เช่น แหล่งอ้างอิงที่เป็นบริษัทโฆษณาหรือคนขายสินค้าที่นำมาเป็นที่หมายของ พฤติกรรม กรณีเช่นนี้การให้คะแนนมาตรแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็น 2 ขั้ว ว ก็ชอบ ด้วยเหตุผล แต่ถ้าการหาแหล่งอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูงเน้นถึง “ผู้คนที่มีความสำคัญสำหรับผู้ตอบในเรื่องนั้น” การให้คะแนนแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นขั้วเดียวก็จัดว่า เหมาะสม

ความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับพฤติกรรมการปลดปล่อยอารมณ์

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) ในทฤษฎีพฤติกรรมตาม แผน (A Theory of Planned Behavior) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า ผู้ที่มีความสำคัญ ต่อเขาส่วนมากคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยตัวแปรการ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนใหญ่มาจากงานวิจัยที่นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาประยุกต์ใช้ใน งานวิจัย และตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงก็สามารถที่จะทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้ เช่นงานวิจัยของอัญชลี โมกขาว(2539) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของ พยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล ของรัฐจำนวน 450 คน พบว่า ระดับการศึกษาและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของ พยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนาย ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ได้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษาและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งสามารถ อธิบายความผันแปรของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติ การพยาบาล วิชาชีพได้ร้อยละ 7.25 ($R(2) = .0725$)

งานวิจัยของกรณย์ สุตยสรณาคม (2539) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและ เจตนาเชิงพฤติกรรมในการเป็นตำรวจของข้าราชการ ตำรวจชั้น ประทวน สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ ข้าราชการตำรวจ ชั้นประทวนสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 304 คน พบว่า กลุ่มตำรวจที่มีเจตนา เชิงพฤติกรรมในการเป็นตำรวจสูงประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบการเป็นตำรวจด้านบวกสูง กว่ากลุ่มตำรวจที่มีเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเป็นตำรวจต่ำหลายด้าน กลุ่มตำรวจที่มีเจตนา เชิงพฤติกรรมในการเป็นตำรวจสูงมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทุกกลุ่มสูงกว่ากลุ่มตำรวจที่มี เจตนาเชิงพฤติกรรมในการเป็นตำรวจต่ำ และมีแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบิดามารดา สูงกว่า กลุ่มตำรวจที่มีเจตนาเชิงพฤติกรรมในการ เป็นตำรวจต่ำ

งานวิจัยของสุวัฒนา ดังสิขบุตร (2540) ศึกษาเรื่องเจตนาเชิงพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อโครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนในโครงการ พัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากศูนย์โรงเรียน 6 แห่ง จำนวนทั้งหมด

งานวิจัยของสุทธิมา ตระกูลสุ (2541) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของทัศนคติและการ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความตั้งใจในการปฏิบัติเพื่อ ป้องกันการติดเชื้อ HIV ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 373 คน พบว่า ทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อ การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อ HIV มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการปฏิบัติ ตน เพื่อป้องกันการติดเชื้อ HIV อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ $p < 0.001$ และ $p < 0.05$ และ พบว่าทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการปฏิบัติตน เพื่อป้องกันการ ติดเชื้อ HIV สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อ HIV ได้ร้อยละ 3.9

งานวิจัยของพัชรีย์ ประเสริฐกิจ (2541) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ค่านิยมวิชาชีพและเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล กับการ ปฏิบัติการพยาบาลใน การศึกษาสิทธิประโยชน์ผู้ป่วย ของพยาบาลวิชาชีพ งานอุบัติเหตุและ ชุกเฉินโรงพยาบาลศูนย์ กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานตึก อุบัติเหตุและฉุกเฉิน จำนวน 317 คนพบว่า ตัว แปรที่ร่วมกันทำนายการปฏิบัติการพยาบาลใน การรักษาสหสิทธิประโยชน์ผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพได้อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่านิยมวิชาชีพ การคล้อยตามหัวหน้างานและการคล้อยตาม ผู้ร่วมงาน สามารถอธิบายความ แปรปรวนของการปฏิบัติการพยาบาลในการรักษาสหสิทธิประโยชน์ผู้ป่วยได้ ร้อยละ 17.45 ($R^2=.1745$)

งานวิจัยของสมบัติ พันศิริพัฒน์ (2546) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเจต คติต่อการ ใช้ โทรศัพท์และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับการเลือกใช้โทรศัพท์ ของนักศึกษา โรงเรียนพาณิชยการเพชรบุรี บริหารธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาโรงเรียน พาณิชยการเพชรบุรีบริหารธุรกิจ ในภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 294 คน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับการเลือกใช้โทรศัพท์ ร้อยละ 57 ส่วน ปัจจัยที่ส่งผลรองลงมาได้แก่ รายได้ผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือนร้อยละ 25.64 และเจตคติต่อการ เลือกใช้โทรศัพท์ร้อยละ 15.19 ตามลำดับ

งานวิจัยของประภัสสร พรหมบุตร (2549) ศึกษาเรื่องการศึกษาทัศนคติ ความเชื่อ และการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนกวดวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่2 ปี การศึกษา 2548 สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน พื้นที่กรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 422 คน พบว่า นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายมีการ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในเชิงบวก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความ เชื่อว่า กลุ่มอ้างอิง ได้แก่ แม่ พ่อ เพื่อน ครู-อาจารย์ พี่ ุ และญาติ คิดว่าเขาควรเรียนกวดวิชา และมี แรงจูงใจที่จะ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยนักเรียนต้องการที่จะทำตามในสิ่งที่ “แม่” ประสงค์ให้ทำมากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีแผนการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมี แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) การรับสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขของมหาวิทยาลัย

ความหมายและองค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ

องค์ประกอบของการสื่อสาร ประกอบด้วย

1. ผู้ส่งข่าวสาร (Sender)
2. ข้อมูลข่าวสาร (Message)
3. สื่อในช่องทางการสื่อสาร (Media)
4. ผู้รับข่าวสาร (Receivers)
5. ความเข้าใจและการตอบสนอง

กระบวนการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสาร (Communication Process) โดยทั่วไปเริ่มต้นจากผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ทำหน้าที่เก็บรวบรวมแนวความคิดหรือข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เมื่อต้องการส่งข่าวไปยังผู้รับข่าวสาร ก็แปลงแนวความคิดหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกมาเป็น ตัวอักษร น้ำเสียง สี การเคลื่อนไหว ฯลฯ ซึ่งเรียกว่า ข่าวสาร (Message) จะได้รับการใส่รหัส(Encoding) แล้วส่งไปยังผู้รับข่าวสาร (Receivers) ผ่านสื่อกลาง (Media) ในช่องทางการสื่อสาร (Communication Channels) ประเภทต่าง ๆ หรืออาจจะถูกส่งจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสารโดยตรงก็ได้ ผู้รับข่าวสาร เมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะถอดรหัส (Decoding) ตามความเข้าใจและประสบการณ์ในอดีต หรือสภาพแวดล้อมในขณะนั้น และมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับไปยังผู้ส่งข่าวสารซึ่งอยู่ในรูปขอความรู้ ความเข้าใจ การตอบรับ การปฏิเสธหรือการนิ่งเงียบก็เป็นได้ ทั้งนี้ข่าวสารที่ถูกส่งจากผู้ส่งข่าวสารอาจจะไม่ถึงผู้รับข่าวสารทั้งหมดก็เป็นได้ หรือข่าวสารอาจถูกบิดเบือนไปเพราะในกระบวนการสื่อสาร ย่อมมีโอกาสเกิดสิ่งรบกวน หรือตัวแทรกแซง(Noise or Interferes) ได้ ทุกขั้นตอนของการสื่อสาร

การได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของบุคคล อาทิผลงานวิจัยของ ศิริรักษ์ ปั่นแม่ปั่น (2540:76-77) ในการศึกษาความรู้ของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการ

ห้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษากรณีผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน จำนวน 222 คน พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาของดารณี ชัยตระกูล (2532: 102-110) เรื่องความรู้และความคิดของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่ พบว่า ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทุกวัน มีความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด และงานวิจัยของสุรศักดิ์ ชุนณรงค์ (2539:136) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ งานวิจัยของศิริพงษ์ พนาสนธิ (2542:111-114) เรื่องความรู้และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย พบว่า การได้รับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ปะการังของไทยจากครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้และทัศนคติของนักเรียนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังของไทย และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย

จากผลการวิจัยที่ประมวลได้ ทำให้สามารถพออธิบายได้ว่านักศึกษาที่รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดคอบายมุขในปริมาณที่สูง มีพฤติกรรมการปลอดคอบายมุขมากกว่านักศึกษาที่รับข่าวสาร ฯลฯ ในระดับต่ำ

(4) ลักษณะครอบครัวกับจิตลักษณะและพฤติกรรมการปลอดคอบายมุข
รอบสถาบันการศึกษา

ครอบครัว คือ สถาบันมูลฐานของมนุษยชาติ เป็นหน่วยขนาดเล็กที่สุดของสังคม เป็นผู้สร้างและกำหนดสถานภาพ สิทธิ หน้าที่ของบุคคลอันพึงปฏิบัติต่อกันในสังคม เป็นสถาบันแห่งแรกในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ

ครอบครัว หมายถึง องค์กรที่มีขนาดเล็กที่สุดในสังคม ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมาย โดยการสมรสหรือการรับรองบุตรเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ บุตรและญาติพี่น้อง

ประเภทของครอบครัว

ครอบครัวในสังคมต่าง ๆ ย่อมมีโครงสร้างและลักษณะแตกต่างกันไป ซึ่งถ้าจะแบ่งครอบครัวเป็นประเภทใหญ่ ๆ เพื่อสะดวกในการศึกษาจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวเฉพาะ

ประกอบด้วยบิดา มารดาและบุตรเท่านั้น ซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือทั้งทางสายโลหิตและทางกฎหมาย (การรับจดทะเบียนบุตรเป็นบุตรบุญธรรม) ขนาดของครอบครัวขึ้นอยู่กับจำนวนบุตรที่เกิดจากบิดา มารดา ถึงแม้จะมีการรับบุตรบุญธรรมบ้าง ก็มีจำนวนไม่มาก สังคมสมัยใหม่ทั่วไปมักมีครอบครัวประเภทนี้เป็นจำนวนมาก จนมีผู้กล่าวว่าสังคมใดมีความเจริญทางอุตสาหกรรมและการค้า ครอบครัวในสังคมนั้นจะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวเฉพาะเป็นส่วนใหญ่

2. ครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริม

ครอบครัวประเภทนี้มีพื้นฐานจากครอบครัวเดิมมาจากครอบครัวเฉพาะ ซึ่งสมาชิกประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร นอกจากนี้ยังมีญาติพี่น้องอื่น ๆ เป็นสมาชิกอาศัยร่วมอยู่ด้วย ซึ่งอาจจะเป็น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ลุง ป้า น้า อา และอาจจะมีหลานร่วมด้วย ครอบครัวขยายจึง มีสมาชิกมากกว่าครอบครัวเฉพาะ นอกจากครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริมมีความแตกต่างกับครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวเฉพาะในเรื่องของสมาชิกแล้ว ความสัมพันธ์และโครงสร้างระหว่างสมาชิกก็มีความแตกต่างกันด้วย

ในสมัยก่อนครอบครัวของสังคมไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริมเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงชีวิตของคนไทยในอดีต เป็นสังคมเกษตรกรรม ต้องอาศัยแรงงานจากครอบครัวในการทำเกษตร แต่ปัจจุบันของคนไทยเปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายอาชีพ ทำให้ครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริมมีมากขึ้นเช่นกัน แต่ข้อดีของครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริมที่น่าสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวเฉพาะ เนื่องจากในสังคมไทยปัจจุบันสามีภรรยา มักออกทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ลูกจ้างที่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ยังเล็กอยู่หาได้ยากหรืออาจได้ลูกจ้างที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลทำให้บุตรเจริญเติบโตมาด้วยความว่าเหว ขาดความอบอุ่น ถ้ามีญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ด้วยแบบครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริมก็สามารถดูแลให้การอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความรักความเอาใจใส่ ทำให้บุตรเจริญเติบโตเป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งบิดาและมารดาที่มีภาระหน้าที่พิเศษทางสังคมเป็นจำนวนมากไม่สามารถทำได้

กรณีของครอบครัวหากครอบครัวมีคุณภาพสูงก็จะทำให้เด็กมีจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนามาก คุณภาพของครอบครัวอยู่ที่คุณภาพของบิดามารดา วิธีการ การอบรมเลี้ยงดู การมี

แบบอย่างจากบิดามารดา ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นสาเหตุทางสถานการณ์ที่สำคัญของบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับการศึกษาของบิดามารดา หมายถึง ระดับชั้นปีการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาของนักศึกษา ซึ่งจะสะท้อนถึงคุณภาพของครอบครัว ถ้าหากครอบครัวมีระดับการศึกษาสูงก็จะทำให้เด็กมีจิตใจที่ดีมีส่วนน้อมนำนักศึกษาเข้าวัดทำกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ หมายถึง การที่บิดามารดามีการติดต่อเกี่ยวข้องกับนักศึกษาด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อนักศึกษาทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ

ผลงานวิจัยของงามตา วรินทร์านนท์ (2536) มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาสำคัญ 3 ประการ ประการแรกบิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธศาสนาสูงจะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธมากกว่าบิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธศาสนาต่ำหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และปรากฏเด่นชัดในบิดามารดาประเภทใด ประการที่สอง บิดามารดาที่สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธได้มากนั้น นอกจากจะต้องมีลักษณะทางพุทธศาสนาสูงแล้ว ยังต้องมีลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ที่จำเป็นประกอบ อาทิ ลักษณะทางจิตสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว และลักษณะส่วนบุคคลอื่น ๆ อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด ประการที่สามปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์กับการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธของกลุ่มมารดาจะแตกต่างจากกลุ่มบิดาหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ปรากฏเด่นชัดในกลุ่มบิดาหรือมารดาประเภทใดบ้าง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ประกอบด้วยบิดาหรือมารดาของเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 8-15 ปี จำนวนบิดาและมารดามีทั้งสิ้น 545 คน เป็นบิดา 233 คน มารดา 289 คน และผู้ปกครองอื่น ๆ อีก 23 คน (ร้อยละ 43.3 53.7 และ 2.9 ตามลำดับ) บิดามารดาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติธรรม ณ สถานที่ปฏิบัติธรรมหลายแห่งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง และอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนในกรุงเทพฯ บิดามารดากลุ่มนี้มีอายุโดยเฉลี่ย 41.22 ปี แบ่งเป็นกลุ่มอายุน้อยร้อยละ 56.9 และกลุ่มอายุมากร้อยละ 43.1 มีการศึกษาคิดเป็นจำนวนปีที่ศึกษาโดยเฉลี่ย 15 ปี จัดเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปานกลางร้อยละ 31.8 และผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงร้อยละ 68.2 จากรายงานการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของบิดามารดาสามารถจัดแบ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางพุทธสูงร้อยละ 50.2 และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางพุทธต่ำร้อยละ 49.8 ตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้มี 4 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ ลักษณะทางจิตสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา เช่น อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางพุทธ เป็นต้น กลุ่มที่สองคือ ลักษณะทางพุทธศาสนา ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวได้แก่ ความเชื่อ การปฏิบัติและวิถีชีวิตแบบพุทธ กลุ่มที่สามคือ ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวคือ ตัวแปรลักษณะทางจิตสังคม 3 ตัว ได้แก่ ทศนคติต่อบุตร

สุขภาพจิตและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ตัวแปรสัมพันธ์ภาพใน
ครอบครัว 3 ตัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ความใกล้ชิดบุตรและจำนวนเวลาที่ใช้กับบุตร และตัว
แปรการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน และกลุ่มสุดท้ายคือ การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธซึ่ง
ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวคือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างความสนใจรับทราบ ด้าน
สร้างความเข้าใจเนื้อความ และด้านสร้างการยอมรับและเปลี่ยนแปลงตาม ตัวแปรในการวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 25 ตัว
แปร ส่วนใหญ่เป็น ตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่อง จึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
สองทางและสามทาง วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น และวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล ทั้งใน
กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะทางจิตสังคมและภูมิหลัง ผลการวิจัยพบว่าประการ
แรก พบว่า บิดามารดาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธแต่ละด้านคือ ด้านความสนใจรับทราบ ด้าน
สร้างความเข้าใจเนื้อความ และด้านสร้างการยอมรับและเปลี่ยนแปลงตามทั้ง 3 ด้านในปริมาณมาก เป็นกลุ่ม
มารดา เป็นกลุ่มบิดามารดาที่มีประสบการณ์ทางพุทธสูง เป็นกลุ่มบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับปาน
กลางและมีประสบการณ์ทางพุทธสูง ประการที่สอง พบว่า บิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธศาสนาสูง คือ
มีความเชื่อ การปฏิบัติ และวิถีชีวิตแบบพุทธสูงพร้อมกันทั้ง 3 ด้านให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธ
ด้านสร้างความเข้าใจเนื้อความและด้านสร้างการยอมรับและเปลี่ยนแปลงตามแต่ละด้านมากที่สุดเมื่อเทียบกับ
กลุ่มอื่น ๆ อีก 7 กลุ่ม ผลนี้พบเด่นชัดทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเฉพาะผู้ที่เป็นมารดา กลุ่มบิดามารดาอายุน้อย
กลุ่มที่มีการศึกษาระดับสูง และกลุ่มที่มาจากครอบครัวเดี่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าบิดามารดาที่มีความเชื่อ
การปฏิบัติ หรือวิถีชีวิตแบบพุทธด้านใดด้านหนึ่งสูงเพียงด้านเดียวก็สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตาม
แนวพุทธแต่ละด้านคือ ด้านสร้างความสนใจรับทราบ ด้านสร้างความเข้าใจเนื้อความและด้านสร้างการ
ยอมรับและเปลี่ยนแปลงตามมากกว่าบิดามารดาที่มีความเชื่อ การปฏิบัติหรือวิถีชีวิตแบบพุทธด้านใดด้านหนึ่ง
ต่ำ พบผลนี้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่มประการที่สาม พบว่า ลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้าน
ร่วมกัน สามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน ของบิดามารดาประเภท
ต่าง ๆ 25 ประเภทได้ในระดับสูง (ปริมาณการทำนายรวม 3 ด้านโดยเฉลี่ยร้อยละ 49.15) และมีปริมาณ
การทำนายได้สูงกว่าปริมาณการทำนายของลักษณะทางจิตสังคม 3 ด้านร่วมกัน (ทำนายได้รวม 3 ด้าน
โดย เฉลี่ยร้อยละ 7.28) และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 3 ด้านร่วมกัน (ทำนายได้รวม 3 ด้านโดยเฉลี่ยร้อยละ 9.63) ในกลุ่มบิดามารดาประเภทต่าง ๆ 25 กลุ่ม ลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทางจิตสังคม
ร่วมกัน 6 ด้าน สามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธ ด้านสร้างความสนใจ
รับทราบได้สูงขึ้นกว่าเดิมเมื่อใช้ตัวแปรลักษณะทางพุทธศาสนาหรือลักษณะทางจิตสังคมชุดใดชุดหนึ่ง
เพียงชุดเดียวเป็นตัวทำนายถึงระดับที่ยอมรับได้ (เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 7) ปรากฏเฉพาะในกลุ่มบิดามารดา
จากครอบครัวประเภทแตกแยกเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญคือ วิถีชีวิตแบบพุทธ
สุขภาพจิต และการปฏิบัติทางพุทธ ตามลำดับ จึงอาจกล่าวได้ว่ายังบิดามารดามีลักษณะทางพุทธด้านวิถี
ชีวิตแบบพุทธและด้านการปฏิบัติทางพุทธสูงเท่าใด ก็สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้าน

สร้างความสนใจรับทราบมากเท่าที่ปรากฏเด่นชัดในกลุ่มบิดามารดาจากครอบครัวประเภทแตกแยกมากกว่าในกลุ่มบิดามารดาจากครอบครัวปกติในกลุ่มบิดามารดาประเภทต่าง ๆ 25 กลุ่ม ลักษณะทางพุทธศาสนาร่วมกับสัมพันธภาพในครอบครัวรวม 6 ด้าน สามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธแต่ละด้านทั้ง 3 ด้านได้สูงขึ้นกว่าเดิมเมื่อใช้ตัวแปรลักษณะทางพุทธศาสนาหรือสัมพันธภาพในครอบครัวชุดหนึ่งชุดใดเพียงชุดเดียวเป็นตัวทำนายถึงระดับที่ยอมรับได้ โดยสามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างความสนใจรับทราบในกลุ่มบิดามารดาประเภทต่าง ๆ 15 จาก 25 กลุ่ม (ปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.88) เพิ่มอำนาจในการทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างความเข้าใจเนื้อความในกลุ่มบิดามารดาประเภทต่าง ๆ 18 จาก 25 กลุ่ม (ปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 5.76) และเพิ่มอำนาจในการทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างการยอมรับและเปลี่ยนตามในกลุ่มบิดามารดาประเภทต่าง ๆ 22 จาก 25 กลุ่ม (ปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 8.32) ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายคือ วิถีชีวิตแบบพุทธ ความใกล้ชิดบุตร ความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธ ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า ยิ่งบิดามารดามีลักษณะทางพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะด้านวิถีชีวิตแบบพุทธสูงเท่าใด มีสัมพันธภาพในครอบครัวโดยเฉพาะความใกล้ชิดบุตรมากเท่าใด ก็สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน ได้มากเท่าที่นั้น ปรากฏเด่นชัดในกลุ่มบิดามากกว่ามารดา ในกลุ่มจากครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยว ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางพุทธสูงมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางพุทธต่ำในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลางมากกว่าในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจสูง และในกลุ่มที่มีบุตรชายมากกว่าในกลุ่มที่มีบุตรหญิงเป็นต้น ประการที่สี่ ผลการวิจัยได้ให้ภาพรวมว่า บิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้าน และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 7 ด้าน รวม 10 ด้าน ในปริมาณสูง ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธ 3 ด้านพร้อมกันในปริมาณสูงด้วย เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายในกลุ่มบิดากับมารดาที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังคล้ายคลึงกัน ปรากฏว่าในกลุ่มบิดามีปริมาณการทำนายได้สูงกว่าในกลุ่มมารดาอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบิดากับมารดาที่มีบุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาเหมือนกัน กลุ่มบิดาและมารดาที่มีระดับทางเศรษฐกิจสูง มีการศึกษาระดับปานกลางและมีอายุมากใกล้เคียงกัน และกลุ่มบิดาและมารดาที่มาจากครอบครัวเดี่ยวเหมือนกัน เป็นต้น จากการวิจัยลักษณะของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรเพื่อถ่ายทอดลักษณะทางพุทธศาสนา ทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า บิดามารดาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรเพื่อส่งเสริมให้เป็นคนดีมีคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนานั้นเป็นบิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธสูง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการดำเนินชีวิตประจำวันตามวิถีทางแบบพุทธ ที่สำคัญคือ ยึดมั่นในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การบริจาคทาน การรักษาศีลห้า และหมั่นปฏิบัติสมาธิภาวนา) เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี และให้การปฏิสัมพันธ์กับบุตรอย่างใกล้ชิดและมีคุณภาพด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังให้ภาพโดยรวมว่าฝ่ายบิดาที่มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นในปริมาณสูง สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ด้านการอบรมสั่งสอนบุตรวัยรุ่นเพื่อปลูกฝังหลักคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนาได้เด่นชัดกว่าฝ่ายมารดาด้วย

ดังนั้นผู้ปกครองฝ่ายบิดาจึงควรได้รับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางพุทธศาสนา และลักษณะทางพุทธ และให้มีการตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนด้านการถ่ายทอดทางพุทธ ศาสนามากยิ่งขึ้นด้วย

วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางด้านจิตลักษณะ และพฤติกรรมของนักศึกษา ซึ่งผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า การได้ที่นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ พุทธจากบิดามารดาโดยเฉพาะอย่างจากบิดาจะทำให้มีการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาสูงไปยังบุตรที่เป็น นักศึกษาได้มากขึ้น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล

การอบรมเลี้ยงดูบุตร(พรพิมล เจียมนาครินทร์) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 10 ประเภท คือ 1. **การเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนลูก** พ่อแม่ประเภทนี้มักแสดงความรัก ความเอาใจใส่สนใจทุกข์สุขของลูก ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความสนับสนุน ให้ความสำคัญแก่บุตร เด็กในครอบครัวนี้จะเห็นความสำคัญของพ่อแม่ มีความรับผิดชอบสูง ไม่ทำผิด ระเบียบและกฎหมาย มีความละเอียดใจ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นดี มีความซื่อสัตย์ และมีความวิตกกังวล น้อย 2. **การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล** การอธิบายเหตุผลเมื่อต้องการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูก รวมทั้งการให้รางวัลและการลงโทษเพื่อให้ลูกเรียนรู้สิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ การเลี้ยงดูแบบนี้เมื่อเด็กโต ขึ้นจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อทำผิดจะรู้สึกละอายและยอมรับผิด มีความสามารถในการต้านทานสิ่งยั่วยุ ได้ การเลี้ยงดูแบบนี้เหมาะกับครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เพราะจะสามารถทำให้เด็กมี จิตสำนึกในความสำคัญของการปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามต่อไป 3. **การเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่า ทางกาย** การปฏิบัติตัวของพ่อแม่เมื่อลูกทำผิดโดยใช้การดูดำดูขาว กล่าว ตำหนิ ทำท่าไม่พอใจ เมินเฉย มากกว่าลงโทษด้วยการทุบตี ทำร้ายให้เจ็บตัว เด็กที่ได้รับการลงโทษทางจิตจะไม่สบายใจ วัยรุ่นที่ได้รับการลงโทษแบบนี้ มักถูกเลี้ยงดูมาแบบให้ความอบอุ่น เด็กจะมีมีอารมณ์สูงเมื่อเติบโตขึ้น 4. **การเลี้ยงดูแบบควบคุม** พ่อแม่มักจะออกคำสั่งให้ลูกทำตาม และคอยดูแลอย่างใกล้ชิดว่าปฏิบัติตามหรือไม่ หากไม่ ทำตามจะถูกลงโทษ จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะได้ผลดีในเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้น และจะได้ผลดีในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และยังพบอีกว่าวัยรุ่นไทยตอนต้นที่ถูกควบคุมดูแล มากจะมีนิสัยซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญูมากกว่าเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อยอย่างไรก็ตามเมื่อ เด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางแล้ว การเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยลงจะทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น 5. **การเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว** มีการเปิดโอกาสให้ลูกได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ไม่ ต้องพึ่งพาคนอื่น ผลจากการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่า เด็กที่เลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองช้า 6. **การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดในระเบียบวินัยมากเกินไป** มักเป็น

ครอบครัวแบบยุคสมัยเก่า ที่มีศถาบรรดาศักดิ์มาแต่โบราณ มีระเบียบกฎเกณฑ์ตามประเพณีมากมายที่ต้องปฏิบัติตาม เด็กที่อยู่ในครอบครัวแบบนี้จะมีบุคลิกภาพซ่อนเร้น เก็บตัว เก็บความรู้สึกเก่ง ไม่แสดงความรู้สึกใด ๆ ออกมาให้เห็นชัดเจน ในขณะที่เดียวกันเด็กจะรู้สึกหงุดหงิดกับความไร้ระเบียบของคนอื่น 7. **การเลี้ยงดูแบบตามสบาย** เกิดกับครอบครัวสมัยใหม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และมีความคิดว่าการให้อิสระภาพทุกอย่างกับเด็กเป็นสิ่งที่ดี เพื่อให้เด็กได้เติบโตตามธรรมชาติ และมีพัฒนาการเป็นแบบฉบับของตนเองอย่างไม่มีขอบเขต พ่อแม่ประเภทนี้จะตามใจเด็ก และให้ทุกอย่างที่เด็กต้องการเด็กที่เติบโตมาจากการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะเป็นเด็กที่ไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักการเกรงใจ ทำตามใจตนเองโดยไม่สนใจความรู้สึกของคนอื่น 8. **การเลี้ยงดูที่มีการปกครองไม่สม่ำเสมอ** พฤติกรรมของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนเด็กไม่มีความคงเส้นคงวา ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของพ่อแม่เป็นสำคัญ การกระทำที่ไม่ดีอย่างเดียวกันของเด็กบางครั้งก็ถูกตำหนิ บางครั้งพ่อแม่ก็ไม่สนใจทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ทำให้เด็กเกิดความไม่แน่ใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรทำจริงหรือไม่ เช่น การพูดปิดเพื่อปกป้องตนเองการลักขโมยเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้าน การหลบเลี่ยงงานในหน้าที่โดยมีข้ออ้างต่าง ๆ นานา เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะชอบเสี่ยงกับการกระทำที่ผิดระเบียบ บางครั้งอาจมีลักษณะของความหวาดกลัว วิตกกังวล และหนีสังคมได้เช่นกัน 9. **การเลี้ยงดูชนิดที่พ่อแม่ใช้อำนาจในการลงโทษอย่างรุนแรง** การเลี้ยงดูในลักษณะนี้มักเกิดในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ พ่อแม่มีการศึกษต่ำ นิยมการลงโทษที่รุนแรงทั้งทางวาจา คือ การด่าทอ ใช้คำหยาบคาย และทางการกระทำด้วยการเฆี่ยนตี ทำร้ายร่างกาย การกักขังการให้อดอาหาร หรือทำโทษในลักษณะที่ขาดเมตตาต่อเด็ก พ่อแม่ในครอบครัวประเภทนี้มักจะเป็นประเภทหาเข้ากินคำ อดมือกินมือ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจระบายนอารมณ์โกรธแค้นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ กับเด็กในบ้าน เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวแบบนี้จะเป็นเด็กเก็บกด หวาดกลัว ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์หรือในทางตรงข้ามอาจมีพฤติกรรมก้าวร้าว ระวัง เป็นอันธพาล เกเร เพื่อเป็นการระบายอารมณ์และชดเชยการกระทำของพ่อแม่ที่โหดร้ายต่อตน 10. **การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย** หรือมีการเลี้ยงดูแบบตามบุญตามกรรม คือ การที่พ่อแม่ลูกขาดความใกล้ชิดกัน แม้ว่าจะอยู่บ้านเดียวกันพ่อแม่ไม่เคยดูแลเอาใจใส่ลูก ไม่เห็นคุณค่าของบุคคลในครอบครัว ไม่มีความมุ่งหวังในตัวบุคคล ไม่มีความกระตือรือร้น เด็กไม่มีแรงกระตุ้นจากพ่อแม่ ไม่มีความรักความอบอุ่น ชีวิตของเด็กส่วนใหญ่อยู่กับพี่เลี้ยง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะสร้างลักษณะนิสัยไม่มีความพยายามในการทำงาน ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่สนใจในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ไม่สนใจการเรียนเมื่อเด็กมีปัญหาจะมีแนวโน้มพึ่งยาเสพติดได้ง่าย

ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กย่อมมี การถ่ายทอดลักษณะ และมาตรฐานต่าง ๆ ในสังคมให้แก่เด็ก โดยกระบวนการเสริมแรงและ การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ของบิดามารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู มากกว่าที่จะทำตามคำสอน ดังนั้น ทักษะคติ และการเป็นตัวแบบของบิดามารดาตลอดจนการถือตนตามแบบของเด็ก มีผลต่อพัฒนาการทาง

บุคลิกภาพ ของเด็กเป็นอย่างยิ่ง (สุภาพวรรณ โคตรจรัส, 2542) หากพ่อแม่มีการอบรมสั่งสอนที่ไม่เหมาะสม ก็จะทำให้เด็กมีความสับสน ไม่เข้าใจ และไม่สามารถพัฒนา ตัวแบบ (Image) ให้เกิดขึ้นในใจตนเองได้ สมคิด อิศระวัฒน์ (2542) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความใกล้ชิด ความอบอุ่น สอนให้เป็นคนที่มีเหตุผล ฝึกลูกให้ช่วยตนเอง ให้ตัดสินใจเอง โดยพ่อแม่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ หรือที่ปรึกษา นั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก ในทำนองเดียวกัน การเลี้ยงดูของพ่อแม่ด้วยท่าที หรือ เจตคติ (attitude) ไม่รักหรือรังเกียจ (Rejection) และการรักและปกป้องคุ้มครองเด็กมากเกินไป (Overprotection) นั้นมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ที่แตกต่างกัน เช่น

1. การเลี้ยงดูที่ทอดทิ้ง กระทำทารุณ หรือประนามอย่างไม่สมควร หรือเข้มงวด ดุลงโทษเสมอ ๆ จะส่งผลต่อพฤติกรรมของลูก จะเป็นคนขี้กลัว กังวล มีปมด้อยยอมให้คนทั่วไปเอาใจเขามาเปรียบ เพื่อไฝหาความรักที่ไม่เคยได้รับ หรือมีพฤติกรรมในทางตรงกันข้ามคือ ก้าวร้าว ไม่เป็นมิตรต่อบุคคลอื่นและไม่ยอมลงให้ใครเมื่อโตขึ้น

2. แสดงความรักลูกไม่เท่ากัน จะทำให้เด็กเกิดความอิจฉาแค้นแค้นชิงดีกันระหว่างพี่น้อง เด็กที่รู้สึกว่าคุณแม่ไม่รัก มักจะกังวล อารมณ์หวนไหวสวามิเสียม เป็นเด็กดื้อ เจ้าอารมณ์ และเต็มไปด้วยความรู้สึกชิงชังคนอื่น

3. แสดงความห่วงใย และตามใจเกินขอบเขต อนุบาย ปรนนิบัติ คอยระมัดระวังเกินไป เด็กจะไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่รับผิดชอบตนเองเท่าที่ควร บุคลิกภาพไม่เจริญสมวัยหรือมีวุฒิภาวะต่ำ

4. แสดงความโอบอุ้มคุ้มครองมากเกินไปอาจเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นคนเปราะ ไม่มีความอดทน มีความโน้มเอียงที่จะเป็นโรคจิต โรคประสาทได้พอ ๆ กับเด็กที่ขาดความรัก

พวงทอง นิลยิม (2537) พบว่า ผู้ใหญ่ในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการให้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ให้กับลูกหลาน ของตนเอง โดยมี การเล่นและของเล่นของเด็ก เป็นสื่อกลางที่ใช้ในการถ่ายทอด ได้รับการปลูกฝังจนพัฒนาเป็นบุคลิกภาพของเด็ก คือ ความสนุกสนานร่าเริง ความสัมพันธ์กับผู้อื่นความมีเมตตา การแข่งขันตาม กติกาของสังคม และ ความขยันอดทนการอบรมเลี้ยงดู นั้น พ่อแม่ และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกลักษณะต่าง ๆ ให้แก่เด็กตามแบบแผนของพฤติกรรม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับคนและสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์แรกที่เด็กสังเกตและรับรู้จะมาจากครอบครัว ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นความเชื่อทัศนคติและบุคลิกภาพ

ชิมมอนด์ (อ้างในศิริพร หลิมศิริวงศ์ 2511: 25) ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กพบว่า 1. พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย จะทำให้นุตรมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว เจ้าคิดเจ้าแค้นชอบพูดปดหนีโรงเรียนล็กเลIGHขโมยน้อย 2. พ่อแม่ที่ประคบประหงมนุตร จนเกินไป นุตรจะมีลักษณะ

เป็นคนที่ไม่ให้ความร่วมมือพึ่งตนเองไม่ได้ไม่มีความมั่นใจในตนเอง 3. พ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือบุตร บุตรจะเป็นคนเจ้าระเบียบ สุภาพเรียบร้อย อยู่ในโอวาท สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดีสงบเสถียรมาความวิริริเม 4. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อบุตร บุตรจะขาดความรับผิดชอบ ไม่อยู่ในโอวาท เห็นแก่ตัว ดื้อดั่ง มักทำอะไรตามชอบใจ

ในสังคมไทยนั้นมีความแตกต่างกันตามชั้นทางสังคมของบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะ (รัชนีกรเศรษฐ์ 2523:137-139) คือ 1. ครอบครัวชาวไร่ชาวนา การอบรมเลี้ยงดูไม่มีพิธีรีตรองพิธีพิถันเท่าไร ทำตามความสะดวกและตามใจเด็ก คือเมื่อเด็กร้องก็จะตอบสนอง และเป็นไปตามสถานการณ์ เช่น การหย่านม ถ้าเป็นลูกคนเดียวก็จะดูนมไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีน้อง การอบรมกริยามารยาทและความรอบรู้ มักสอนตามวัฒนธรรม โดยให้ความรู้โดยตรง และอยู่ในวงจำกัดของสังคม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม ทักษะ และค่านิยม 2. ครอบครัวเจ้านายผู้ดีเก่า การอบรมสั่งสอน จะเข้มงวดพิธีพิถัน โดยเฉพาะกริยามารยาทของผู้ดีการให้การศึกษา ก็มักจะให้กับลูกชายเพื่อสืบตระกูลมีความทนุถนอมเด็กมาก ถ้าเป็นหญิงมักจะถูกเก็บไว้ให้อยู่แต่ในบ้าน การศึกษาก็ได้รับน้อยกว่าชาย ส่วนมากจะให้เรียนรู้เกี่ยวกับการบ้าน การเรือน 3. ครอบครัวชนกลางครอบครัวในระดับนี้ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของครัวไทยสมัยใหม่การอบรมมักจะเน้นเรื่องความสามารถทางการศึกษาและการทำงานของลูก มีทักษะในการแข่งขันมากกว่า 2 พวกแรก การอบรมจะเพิ่มความพิธีพิถันมากขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 แบบ (2521:42 - 43) 1. แบบมุ่งอนาคต หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่สร้างนิสัย การบังคับตนเอง ให้อดได้รอได้ หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่า ที่จะตามมาภายหลัง 2. แบบรักสนับสนุน หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติของมารดา ในลักษณะของการแสดงความสนิทสนม รักใคร่ ชื่นชม สนใจทุกซอกทุกซวย ช่วยแก้ปัญหาให้ลูก 3. แบบควบคุม หมายถึง ลักษณะแบบปฏิบัติของบิดามารดาในลักษณะการออกคำสั่ง และควบคุมการกระทำในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง 4. แบบใช้เหตุผล หมายถึงลักษณะการปฏิบัติของบิดามารดา โดยการอธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุน และห้ามปรามการกระทำของลูก 5. แบบลงโทษทางกายและจิต หมายถึงลักษณะการปฏิบัติของบิดามารดา ในลักษณะที่ลงโทษลูกด้วยการทำให้เจ็บตัวหรือการตีเตียนไม่ให้ความรักดีดดีดต่าง ๆ

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520, 26) ได้แบ่งบิดามารดาออกเป็น 4 ประเภทตาม ทักษะของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรคือ 1. ประเภทรักจนเหลือ หมายถึง การเลี้ยงดูที่ให้แก่เกินพอดี เด็กจะได้รับความรักและการตามใจอย่างมากจนเกินไป ไม่มีความรับผิดชอบหรือหน้าที่ที่จะปฏิบัติภายในบ้าน ได้รับของและพาไปเที่ยวสนุกสนานโดยไม่มีเหตุผลอันควร 2. ประเภทเข้มงวด หมายถึง การเลี้ยงดูหรือคาดหวังให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดหากไม่ปฏิบัติจะถูกลงโทษ การกระทำมีกฎเกณฑ์ลงโทษอย่างยุติธรรมคาดหวังที่จะให้เด็กมีความสามารถเกินธรรมชาติ 3. ประเภทละทิ้งและปฏิเสธ

หมายถึง การเลี้ยงดูทำตนเป็นศรัทธาอย่างเปิดเผยกับเด็กแสดงความโกรธเกลียดในรูปของการควบคุม และลงโทษซ้ำพ่อแม่ยังรู้สึกว่าลูกของตนเป็นผู้แก้ไขให้ไม่ได้แล้ว 4. ประเภททะนุถนอมแบบไขว่ในหิน หมายถึง การเลี้ยงดูแบบคอยสอดส่องลูกตลอดเวลาโดยมิให้เสียงเลยพ่อแม่จะทำให้ลูกทุกอย่างแม้จะโตแล้ว

4. การเห็นแบบอย่างบิดามารดาและบุคคลรอบข้างด้านพฤติกรรม การปลดปล่อยมุข

สาเหตุที่บุคคลกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบมีสาเหตุที่สำคัญคือ 1) ลักษณะของตัวแบบ โดยผู้เลียนแบบจะเลือกเอาอย่างตัวแบบประเภทที่มีคุณสมบัติที่น่าสนใจหรือน่าเลื่อมใส และตัวแบบนั้นได้กระทำพฤติกรรมที่ส่งเสริมคุณสมบัติของตนด้วย โดยตัวแบบเชื่อว่า ตัวแบบมีความรู้มากกว่าตนในสิ่งที่ถูกที่ควร 2) ผลที่เกิดขึ้นกับตัวแบบ จะเป็นเครื่องชี้ว่าผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตจะทำตามตัวแบบหรือไม่ ถ้าตัวแบบกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วได้รับรางวัล ซึ่งนำความพอใจมาให้ผู้กระทำ ผู้สังเกตก็ย่อมอยากเลียนแบบการกระทำนั้น เพราะหวังว่าตนจะได้รับรางวัลบ้าง ส่วนการที่ตัวแบบกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งแล้วถูกลงโทษ ทำให้ตัวแบบเกิดความไม่พอใจหรือเสียใจผู้สังเกตย่อมไม่ยากให้ประสบความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นกับตน จึงอาจดเว้นไม่กระทำพฤติกรรมนั้น โดยสามารถแบ่งแยกการเห็นแบบอย่างออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาด้านพฤติกรรมปลดปล่อยมุขหรือการเกี่ยวข้องกับอบายมุข 2. การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้างด้านพฤติกรรมปลดปล่อยมุขหรือการเกี่ยวข้องกับอบายมุข

4.1 การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาด้านพฤติกรรมปลดปล่อยมุข

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องด้วยตลอดเวลา ตั้งแต่วัยเด็กที่ต้องเรียนรู้ระเบียบและวิธีปฏิบัติขั้นพื้นฐานกับบุคคลในวงแคบๆ คือ บิดามารดา ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้กับมนุษย์เพราะครอบครัวเป็นผู้เลี้ยงดูบุคคลตั้งแต่เป็นทารก ครอบครัวจะดูแลความเจริญเติบโตทางร่างกายของทารก ในขณะเดียวกันก็ค่อยๆ ขัดเกลาทางสังคมเท่าที่ทารกจะสามารถเรียนรู้ได้ในระยะสั้น เช่น การสอนให้เด็กออกเสียงเรียกพ่อแม่ซึ่งเป็นภาษาที่ออกเสียงง่าย สอนให้รู้จักขับถ่ายเป็นเวลาและถูกสถานที่ระยะนี้ทารกจะรู้จักเรียกร้องการเลี้ยงดูด้วยการร้องซึ่งจะเป็นเครื่องหมายของความหิว ต้องการอาหาร ความไม่สบาย เช่น ปวดท้อง เป็นต้น กระบวนการอบรมเด็กในตอนนี้ส่วนใหญ่มารดาจะเป็นผู้ฝึกอบรม (Socializing Agent) เพราะมารดาเป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดและมีหน้าที่เลี้ยงดู ต่อจากนั้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นภาระการอบรมเลี้ยงดูจึงตกอยู่กับบิดามารดาควบคู่กันไป

ดาไล ลามะ ได้แสดงทัศนะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรไว้ว่า บิดามารดาต้องมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากๆ เคารพซึ่งกันและกัน สิ่งนี้จะมีผลในทางที่ดีต่อจิตใจของ

เด็ก ยิ่งกว่านั้น บิดามารดาจะต้องให้ความรักที่แท้จริงกับลูกทุกโอกาสที่ทำได้ นี่เป็นเรื่องที่สำคัญมาก... ความเมตตา ความรัก และวิธีที่ถูกต้องไม่ใช่โดยคำพูด แต่โดยการกระทำ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า การพัฒนาจะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ซึ่งเป็นจุดที่เราเริ่มต้นได้ทันที มารดาบิดาเป็นพรหมของลูก เป็นครูคนแรกหรือเป็นอาจารย์ต้น เป็นเสมือนบุคคลต้นแบบ (Model Persons) ให้แก่ลูก หน้าที่สำคัญของพรหมก็คือ “การแสดงโลกนี้แก่ลูก” หมายถึง การนำเสนอโลกนี้แก่ลูก บิดามารดาจะนำเสนอโลกในภาพอย่างไรสำคัญที่สุด เด็กจะเห็นโลกอย่างไร มีทัศนคติ มีท่าทีต่อโลกอย่างไร อยู่ที่บิดามารดาเป็นผู้ชักนำ โดยรู้ตัวบ้างไม่รู้ตัวบ้าง ถ้าบิดามารดาไม่ฉลาด ก็อาจจะทำให้เด็กได้ภาพที่เลวร้ายรุนแรง ทำให้เกิด Emotions และ Attitudes คือ ความรู้สึกและทัศนคติต่อโลกในทางลบเสียหยา เด็กๆ จะเรียนรู้และทำตามแบบอย่างจากบิดามารดา พฤติกรรมที่ดีจะถูกถ่ายทอดไปยังเด็กและปรากฏให้เห็น เด็กที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น เกเรวกราด ปฏิเสธ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อบิดามารดา เนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมดังกล่าวจากบิดามารดา

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กล่าวว่า ความมั่งคั่งทางคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ประเสริฐพึงปรารถนา ในระบบการศึกษาปัจจุบันก็ระบุนถึงศีลธรรมจรรยาและจริยศึกษา มีอยู่ในหลักสูตรและตำราเรียนด้วย การอบรมเด็กหรือนักศึกษาผู้ใหญ่ด้วยถ้อยคำ คำเทศนา แบบเรียน ตำราเหล่านี้ เท่าที่เป็นมาทุกกาลสมัยทุกประเทศทั่วโลกไม่ได้ผล ตรงกันข้าม ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและเพิกเฉยแก่นักเรียนนักศึกษา เรื่องจะปฏิรูประบบการศึกษาอย่างใดเท่าใดก็คงจะไม่ได้ ต้องปฏิรูประบบการปฏิบัติและความประพฤติของพวกเขา คือ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ตลอดจนนักการเมือง รัฐมนตรี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งหลาย ความซื่อสัตย์ เอาใจใส่ต่อหน้าที่ การตรงต่อเวลา ความมีใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ เป็นสิ่งที่พร่ำสอนกันไม่ได้แต่ก่อให้เกิดได้จากการปฏิบัติ และการปฏิบัติให้เด็กเอาเยี่ยงอย่าง

งานวิจัยของ ฌกาจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชของชายไทยในภาคใต้จากพระสงฆ์บวชใหม่ 712 รูป และสามเณร 175 รูป จากวัดต่างๆ ในจังหวัดสงขลา 112 วัด สรุปผลได้ว่า การมาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่นมาก และครอบครัวที่มีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธมาก หรือการที่บุตรได้รับการถ่ายทอดทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดาเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้พระสงฆ์บวชใหม่มีจิตลักษณะที่เหมาะสมต่อการบวช เช่น มีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจในการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์มาก ในขณะที่ วรรณะ บรรพชน ได้ศึกษาเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน 3 แห่ง ซึ่งเป็นเยาวชนจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 401 คน ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ (หมายถึง การได้รับการถ่ายทอดทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดา) พบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มี

อายุน้อยและมาจากชุมชนที่มีคุณภาพทางพระพุทธศาสนาต่ำ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมคือ การคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีความประพฤติดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ เช่น เล่นการพนัน เสพสิ่งเสพติดและหนีเรียน ซึ่งก็คือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั่นเอง ในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ หรรษา เลหาเสีร์กุล ได้ศึกษานักเรียนวัยรุ่นชายหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย จำนวน 145 คน ส่วนที่เกี่ยวกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ซึ่งได้แก่ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุก และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามะกะ (คือการได้รับการถ่ายทอดทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดา) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามะกะมาก มีการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามะกะน้อยจากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยอาจสรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดา หรือการได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากบิดามารดา ส่งผลต่อลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการที่เด่นชัด คือ ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ทศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งก็คือพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงนำการเห็นแบบจากบิดามารดาทางด้านพฤติกรรมการปลดปล่อยมา เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและกรอบแนวคิดในการกำหนดสมมติฐานของการวิจัย

4.2 การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้างด้านพฤติกรรมการปลดปล่อย

อธิบายมุข

เป็นการอ้างอิงจากบุคคลรอบข้างที่มีความเกี่ยวข้องกับนักศึกษา

ได้แก่ เพื่อน และอาจารย์

(5) รูปแบบการดำเนินชีวิต

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543 : 254-255) ได้กล่าวว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ที่ทุกคนในกลุ่มพึงถือปฏิบัติ พฤติกรรมของแต่ละคนในกลุ่มจึงเป็นไปในการทำนองเดียวกัน ไม่เพียงแต่เท่านั้น เมื่อกลุ่มสังกัดชั้นทางสังคมและวัฒนธรรม พฤติกรรมของบุคคลในวัฒนธรรมเดียวกัน ก็จะมีรูปแบบที่เรียกว่า “ทำนองเดียวกัน” เช่นกัน บุคคลผู้เป็นสมาชิกของกลุ่ม ชั้นทางสังคมและวัฒนธรรมจะพัฒนาแบบแผนของการดำรงชีพ หรือใช้ชีวิต ตลอดจนถึงแบบแผนของการบริโภคขึ้นมาเพื่อใช้ในสังคมแบบ หรือแบบแผนดังกล่าว เราเรียกว่า แบบของการใช้ชีวิต (Lifestyle)

สุปัญญา ไชยชาญ. (2543 :132-133) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyles) หมายถึง พฤติกรรมการใช้ชีวิต ใช้เงิน และใช้เวลาของบุคคลคนนั้น ซึ่งแสดงออกมาให้ปรากฏชัด ๆ กันในลัทธิต่อไปนี้เป็น

1. ทางด้านลักษณะประชากรที่ประกอบกันเข้าเป็นตัวคนคนนั้น (Demographics)

2. กิจกรรมที่เขาเข้าไปมีส่วนร่วม (Activities)
3. ความสนใจที่เขามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Interest)
4. ความคิดเห็นที่เขามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Opinion)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541 : 135) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyles) หมายถึง รูปแบบของการดำรงชีวิตในโลกมนุษย์ โดยแสดงออกในรูปของ (1) กิจกรรม (Activities) (2) ความสนใจ (Interests) (3) ความคิดเห็น (Opinions) ซึ่งรูปแบบการดำรงชีวิตขึ้นกับวัฒนธรรม ชั้นของสังคมและกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล นักการตลาดเชื่อว่า การเลือกผลิตภัณฑ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต ตัวอย่าง รูปแบบการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้า สำหรับผู้ที่ชอบเที่ยวกลางคืนหรือผู้ที่ชอบอยู่บ้านจะแตกต่างกัน

Engel, James F. Blackwell, Roger D. and Miniard, Paul W. 1993) ให้คำจำกัดความของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นไว้ว่า

กิจกรรม หมายถึง การแสดงออกอย่างเด่นชัดเช่นการซื้อสินค้า หรือการคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับบริการใหม่ ๆ ซึ่งแม้ว่าการแสดงออกเหล่านี้จะสามารถสังเกตเห็นได้ แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะวัดถึงเหตุผลของการกระทำได้โดยตรง

ความสนใจ เป็นความสนใจในบางวัตถุประสงค์ บางสถานการณ์ หรือบางเรื่อง ซึ่งหมายถึงระดับความตื่นตัวที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเอาใจใส่เป็นพิเศษ หรือความเอาใจใส่แบบต่อเนื่อง

ความคิดเห็น เป็น “คำตอบ” ของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นซึ่งเปรียบเสมือนเป็น “คำถาม” ในลักษณะของการตีความ ความคาดหวัง และการประเมินผล เช่น ความหวังเหตุการณ์ในอนาคต และการประเมินผลดีและผลเสียของการเลือกที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ฮอคินส์ เบสท์ และ โคนี (Hawkins, Best. and Coney. 1986 : 411) กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวคิดของผู้บริโภค มีความแตกต่างจากบุคลิกภาพอย่างชัดเจน รูปแบบการดำเนินชีวิตจะแสดงความหมายว่า ผู้บริโภคดำรงชีวิตอย่างไร ใช้เงินและแบ่งเวลาไปใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างไรซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำและพฤติกรรมที่เปิดเผย (Over actions and behaviors) ของผู้บริโภคที่สังเกตเห็นได้ ซึ่งแตกต่างจากบุคลิกภาพ ที่บรรยายลักษณะอันเกิดจากส่วนภายในเป็นส่วนมากนั่นคือรูปแบบลักษณะของความคิด ความรู้สึก และการรับรู้

คอตเลอร์ (Kotler. 1997 : 180) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง รูปแบบการใช้ชีวิตของบุคคลที่อยู่ในโลก ที่แสดงออกมาในรูปของ กิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interests) และความคิดเห็น(Opinions)

โมเวนและไมเนอร์ (Mowen and Minor. 1998 : 220) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต หรือLifestyle หมายถึง บุคคลมีการดำเนินชีวิตอยู่อย่างไร

แอนเดอร์สัน และ โกลเด็น (Mowen and Minor. 1998 : 220; citing Anderson & Goden. 1984 :405. Advances in Consumer Research.) กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตจะครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่รวมกันอยู่ใน 3 ระดับ คือ กลุ่มปัจเจกบุคคล กลุ่มเล็กของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กัน และกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่

แลมบี, แฮร์ และ แม็คดาเนียล (Lamb, Hair and McDaiel. 2000 : 168) กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตหมายถึง รูปแบบการใช้ชีวิตประกอบด้วยกิจกรรม ความสนใจและความคิดเห็นของบุคคล

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyles) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมาในรูปของ (1) กิจกรรม (Activities) (2) ความสนใจ (Interests) (3) ความคิดเห็น (Opinions) ซึ่งบุคคลจะมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างแบบของการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน ดังนี้ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล. 2543 : 255 - 257)

1. บทบาททางสังคม (Social Roles) โครงสร้างของความสัมพันธ์ของบทบาทภายในครอบครัวของไทยเปลี่ยนไปจากเดิมมาก แต่เดิมสตรีอยู่กับบ้านและทำหน้าที่ตัดสินใจกับเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้านของตน สามีมักจะทำหน้าที่ในการตัดสินใจซื้อและซื้อของมาให้ ในปัจจุบันสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้สตรีมีบทบาทสำคัญในการซื้อ และมีอำนาจซื้อในอัตราส่วนสูงทีเดียวในตลาด ซึ่งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่แก่แบบของการใช้ชีวิตของครอบครัวไทย ในปัจจุบันนี้สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวต่างก็มีบทบาท และอิทธิพลต่อการซื้อสิ่งของให้กับครอบครัวมากทีเดียว เมื่อมีการตัดสินใจเลือกตรายี่ห้อของสินค้าใหญ่ ๆ ก็มักจะมีการร่วมกันตัดสินใจ

2. เวลาสำหรับการพักผ่อน (Leisure Time) ในปัจจุบันเราทำงานน้อยลงเหลือสัปดาห์ละ 5 วันดังนั้น “ปรัชญาของการใช้เวลาพักผ่อน” จึงมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของแบบของการใช้ชีวิต เราเห็นได้ว่าทุกวันนี้คนไทยตื่นตัวในเรื่องกิจกรรมและกีฬา เพื่อการพักผ่อนมากขึ้น เช่น ไปเที่ยวชายทะเล สนใจศิลปกรรม สนใจดนตรี สนใจเกี่ยวกับดอกไม้ การแสดง มหรสพ การออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นต้น การเพิ่มเวลาพักผ่อนจะนำไปสู่แบบของการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไปจากเดิม ตั้งแต่การดำรงชีพในครอบครัวไปจนถึงการแต่งกาย การใช้เครื่องทุ่นแรง เป็นต้น

3. ช่วงเวลาของชีวิต (Pace of Living) ในขณะนี้มีการเร่งช่วงเวลาของชีวิตมากขึ้น บุคคลจะไม่ใคร่เต็มใจที่จะรอเวลาที่จะตอบสนองความต้องการสำหรับสินค้าหรือบริการต่าง ๆ แม้ว่าเขาจะไม่มีเงินพอที่จะซื้อก็ตาม แนวโน้มทางสังคมและจิตวิทยาดังกล่าวนี จะเพิ่มความสามารถในการให้สินเชื่อในการขายของนักการตลาด ตลอดจนถึงบริการขายผ่อนส่งของบริษัทต่าง ๆ และสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังทำให้บริษัทต่าง ๆ ต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในรูปเครื่องจักรและระบบอัตโนมัติ มีเครื่องสำหรับขายสินค้า ตลอดจนเครื่องยนต์กลไกในการบรรจุสินค้า ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์สินค้าไว้ เพื่อให้ทันกับความ

ต้องการของสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ราคาอาจจะต่ำลง แต่บริการดีขึ้นนอกจากเรื่องที่กำลังว่ามานี้ แบบของการใช้ชีวิตของผู้บริโภคยังเกี่ยวข้องกับต้นทุน ในแง่ของเวลาและความพยายามที่ลงไปในการจ่ายของการบริโภคและการใช้ของผู้ซื้อด้วย ปัจจุบันการซื้อแต่ละครั้งสะดวกรวดเร็วกว่าแต่ก่อนมาก เนื่องจากการเพิ่มค่าสำคัญของการปฏิบัติการทางการตลาดมากขึ้น เช่น การใช้ตราสัญลักษณ์และสีที่เด่นดึงดูดใจ การโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่เข้าใจ ยิ่งในยุคจรวดนี้ด้วยแล้วทุกสิ่งทุกอย่างที่ผลิตรายนั้น นักการตลาดพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ “ใช้ได้โดยฉับพลัน” (Instant –use) เราจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์ นม น้ำส้ม กาแฟ ไข่ ข้าวต้ม น้ำปลาผง เครื่องแกงสำเร็จรูป เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้บริโภคในการอำนวยความสะดวกและความง่ายแก่การบริโภคผลิตภัณฑ์และเพื่อให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงของแบบของการใช้ชีวิต

4. การเคลื่อนที่ทางสังคม (Social Mobility) การเคลื่อนที่ทางสังคมเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของแบบของการใช้ชีวิตของผู้บริโภค ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนงานรายได้เพิ่ม และการแยกจากบุคคลยุคก่อนหน้าตน เป็นต้น การศึกษาที่เพิ่มขึ้น ได้ยกระดับธรรมเนียมและกลายเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มการเคลื่อนที่ทางสังคม นอกจากนั้นการศึกษาได้ทำให้งานเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายภายในชั้นของสังคมง่ายขึ้น และเป็นต้นเหตุให้บุคคลหวังที่จะหารายได้ที่สูงขึ้นในอนาคต ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้นิสัยของการใช้จ่ายและแบบแผนของครอบครัวได้เปลี่ยนไป โดยขึ้นอยู่กับความปรารถนาและความคาดหวังมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่าการใช้สินเชื้อมากขึ้นและการเคลื่อนที่ที่เพิ่มมากขึ้นชนชั้นกลางมีมากขึ้น การเคลื่อนที่ทางภูมิศาสตร์ก็มีมากขึ้นด้วยบุคคลย้ายจากท้องถิ่นเข้าไปอยู่ในเมืองใหญ่โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร จนแน่นไปหมด

แบบของการใช้ชีวิตของเราแต่ละคน นำไปสู่การแสดงออกของสถานการณ์ ประสบการณ์ชีวิตค่านิยม ทศนคติและความคาดหวัง แบบของการใช้ชีวิตได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย บุคคลและครอบครัวต่างก็มีแบบของการใช้ชีวิต แบบของการใช้ชีวิตของครอบครัว ถูกกำหนด (ส่วนหนึ่ง) โดยแบบของการใช้ชีวิตของตัวบุคคล และในทำนองกลับกันแบบของการใช้ชีวิตของตัวบุคคลก็ จะถูกกำหนด(ส่วนหนึ่ง) โดยครอบครัว

เราอาจแบ่งแบบของการใช้ชีวิตได้หลายแบบ B.E. Bryant สำนวพบพบว่า บุคคลที่มีกิจกรรมนอกบ้าน มีแบบของการใช้ชีวิตดังนี้ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล. 2543 : 257)

1. แข่งกันแสวงหาความตื่นเต้น คือชอบเสี่ยงอันตรายและแข่งขัน
2. ตื่นตัวที่จะไปสู่ธรรมชาติ คือ พักผ่อนนอกบ้านลดความเครียด
3. มุ่งรูปร่างดี คือ กิจกรรมนอกบ้านพาไปสู่การมีรูปร่างดี
4. มุ่งสุขภาพ เช่น ขับรถและเที่ยวสวนสัตว์เพื่อความพอใจและสุขภาพ
5. ไม่เครียด และไม่มีอะไรสนใจได้ คือ ไม่สนใจกิจกรรมนอกบ้าน

James F. Engel และคณะ ได้ให้คำนิยามของแบบของการดำรงชีพว่า เป็นแบบที่บุคคลดำรงชีพและใช้จ่ายเวลาและเงิน (Patterns in which people live and spend time and money) สามารถจำแนกให้เห็นได้ว่าคำนิยามนี้กล่าวถึง (Engel, James F. 1995 : 449)

1. วิธีที่เราดำรงชีพ (How we live) อาหารเข้าทานกาแฟ ขนมปัง และไข่ดาว
2. สินค้าที่เราซื้อ (Products we buy) สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเสนอขาย เช่น มีอาหารสำเร็จรูปแช่เย็น ข้าวสารขายเป็นกิโลกรัม เป็นถุง มีการซื้อในแต่ละครั้งจำนวนมาก เพื่อเอาไว้ใช้นาน ๆ ต้องมีตู้เย็นไว้ถนอมอาหาร สรุปลแล้ว วิธีการขายและวิธีการซื้อในสมัยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เหมาะกับแบบของการใช้ชีวิตของบุคคลในปัจจุบัน
3. วิธีการใช้สินค้า (How you use them) วิธีการใช้สินค้าสะดวกรวดเร็วขึ้น เช่น เสื้อผ้าที่ซื้อมานั้นสวมใส่ได้ทันที อาหารสำเร็จรูปปรุงได้ทันทีด้วยเตาไมโครเวฟ
4. มองสินค้าอย่างไร (What do you think about them) สินค้าถูกมองว่าจะนำมาใช้เพื่อผ่อนคลายและประหยัดเวลา
5. แบบของการใช้ชีวิตขึ้นอยู่กับปัจจัยมากมาย แบบดังกล่าวเป็นลักษณะที่ฝังแน่นในตัวบุคคลซึ่งได้รับการสร้างและขัดเกลาโดยการปฏิบัติต่อกันทางสังคม (Social – Inter – action) เมื่อบุคคลผ่านแต่ละขั้นตอนของวงจรชีวิต ดังนั้น แบบของการใช้ชีวิตจึงได้รับอิทธิพลของปัจจัยหลายอย่าง เช่น สถานการณ์วัฒนธรรม ชั้นทางสังคม กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ความต้องการ ทศนคติ และลักษณะส่วนบุคคล (Individual Characteristics) ฯลฯ เมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลง แบบของการใช้ชีวิตจะเปลี่ยนไปด้วย

บทบาทของแบบของการใช้ชีวิต

แบบของการใช้ชีวิตสำหรับผู้บริโภคมี 2 บทบาท คือ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล. 2543 : 260)

1. เป็นตัวจูงใจหลักให้มีการซื้อใช้ (A Basic Motivator) เช่น ความปรารถนาที่จะรักษาและเพิ่มพูนแบบของการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ทำให้เกิดกิจกรรมการตัดสินใจและใช้สินค้า ความต้องการที่จะตัดสินใจซื้อซึ่งเกิดมาจากเราคือใคร เราเป็นอะไรและปัญหาและโอกาสที่เราประสบในชีวิต
2. การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากผลของการตัดสินใจ ผลของการที่ผู้บริโภคทำการตัดสินใจเกี่ยวกับสินค้า จะก่อให้เกิดข่าวสารจูงใจและทัศนคติ ข่าวสารนี้จะเปลี่ยนหรือเสริมแรง (reinforce) แบบของการใช้ชีวิต เช่น การใช้หรือการประเมินผลวันหยุดสุดสัปดาห์ อาจนำไปสู่แบบของการใช้ชีวิตในการท่องเที่ยว (Travel – oriented Lifestyle) ในระดับสูงกว่าเดิม แบบของการใช้ชีวิตอาจเปลี่ยนแปลงถ้าเกิดมีการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล กลุ่มอ้างอิงครอบครัว เป็นต้น

การจำแนกลักษณะของแบบของการใช้ชีวิต

แบบของการใช้ชีวิต สามารถจำแนกตามลักษณะได้ดังนี้ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล.

2543 : 261)

1. ตื่นตัวกับไม่ตื่นตัว (Active Versus Passive) เช่น ผู้บริโภคเข้าร่วมในการเล่นกีฬาหรือเข้าดูคอนเสิร์ตรายการสด ส่วนแบบไม่ตื่นตัวนั้นผู้บริโภคดูโทรทัศน์หรือฟังเพลงอยู่ที่บ้าน
2. การโอ้อวดกับการส่วนตัว (Ostentatious Versus Private) แบบแรกแสวงหาสัญลักษณ์แห่งความสำเร็จที่ปวงชนยอมรับ ซึ่งตรงข้ามกับแบบหลังแสวงหาสินค้าที่ใช้เฉพาะตัว
3. ครอบครัวกับอาชีพ (Family Versus Career) แบบแรกมีบุตรและใช้เวลากับกิจกรรมของครอบครัว แต่แบบหลังไม่มีบุตรและใช้เวลาเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ
4. ท้องถิ่นกับนครหลวง (Local Versus Cosmopolitan) แบบแรกเข้าร่วมกับชมรมท้องถิ่น กับแบบหลังเข้าร่วมกับโลกที่กว้างกว่า

เทคนิคที่นักวิจัยผู้บริโภคใช้ เพื่อวัดแบบของการใช้ชีวิต คำที่ใช้แทนกันคือ AIO ซึ่งหมายถึง การวัดกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความเห็น (Opinions) นักวิชาการบางคนให้ความเห็นว่า ตัวอักษร A ควร หมายถึง ทศนคติ (Attitudes) แต่ถ้าจะพิจารณาตามความเหมาะสมแล้ว คำว่ากิจกรรมเหมาะสมกว่าในการวัดแบบของการใช้ชีวิต เนื่องจากว่ามันวัดสิ่งที่บุคคลกระทำ (What people do) รายละเอียดของ AIO มีดังนี้ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล. 2543 : 261 - 262)

A คือ กิจกรรม ซึ่งหมายถึงปฏิกิริยาที่แสดงออก เช่น ดูโทรทัศน์ จ่ายของในร้านค้า หรือเล่าให้เพื่อนฟังเกี่ยวกับบริการซ่อมรถของอยู่ประจำ แม้ว่าปฏิริยานี้ใคร ๆ ก็เห็นอยู่แต่ก็ไม่สามารถจะเดาเหตุผลของการกระทำได้หมด และก็ไม่มีใครจะมีใครทำการวัด เพื่อหาเหตุผลของปฏิริยานี้

I คือ ความสนใจ เป็นความสนใจในเรื่องราว เหตุการณ์หรือวัตถุโดยมีระดับของความตื่นเต้นที่เกิดขึ้น เมื่อได้ตั้งใจติดต่อกันหรือมีความตั้งใจเป็นพิเศษกับมัน

O คือ ความคิดเห็น เป็นไปในรูปคำพูดหรือเขียน “ตอบ” ที่บุคคลตอบต่อสถานการณ์ที่กระตุ้นไว้ที่มีการถามคำตอบ ความคิดเห็นเราใช้เพื่ออธิบายการแปลความหมาย การคาดคะเนและการประเมินค่า เช่น เชื่อในสิ่งซึ่งบุคคลอื่นตั้งใจ ความเชื่อเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต ประเมินรางวัลที่จะได้รับการเลือกทางเลือกและโทษที่จะเป็นผลของการเลือกทางเลือกสุปัญญา ไชยชาญ (2543 :132-133) ได้กล่าวถึง AIO ว่ามิติทั้งสาม มักนิยมเรียกว่า AIO variables (variables แปลว่าตัวแปรหลายตัว) และเมื่อจะกล่าวถึงมิติทั้งสี่รวมกัน มักจะเรียกว่า AIO Demographics ซึ่งหากนำมาประกอบไขว้กันเข้าให้ครบทั้งสี่มิติ จะทำให้ได้รูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลมากมายหลายรูปแบบ

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต แนวทางการทำการตลาดในปัจจุบัน นักการตลาดให้ความสนใจกับ Lifestyle หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคมากขึ้น และในบางบริษัทให้น้ำหนักของLifestyle มากกว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ ที่เคยเชื่อกันว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ ทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อแตกต่างกัน นักการตลาดเชื่อว่าผู้บริโภคมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน โดยสะท้อนออกมาใน 3 มุม คือ กิจกรรม (Activity) ความสนใจ (Interest) และความ

คิดเห็น(Opinion) เหล่านี้ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อและใช้สินค้าที่ห่อต่าง ๆ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวหล่อหลอมให้คนมีวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดปล่อยขยะรอบสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอบายมุขในเขตกรุงเทพมหานคร

การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตมี 2 รูปแบบ คือ

1. ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปของประชากร
2. ศึกษาโดยเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะ

1) การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคโดยทั่วไป มักจะใช้คำถามกว้าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์เข้ากับประเภทของสินค้า และระบุส่วนของตลาดอย่างกว้าง ๆ ได้ มักนำมาใช้ประโยชน์ในการแสวงหาโอกาสให้กับสินค้าใหม่ที่กำลังจะเข้าตลาด (Assael,1998;Hawkins et al.,1998) เช่น การศึกษาของWells และ Tigert(1971) ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 300 ข้อความโดยให้ผู้ตอบประเมินว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แบ่งคำตอบออกเป็น 6 ระดับ

2) ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคโดยเฉพาะเจาะจงกับสินค้าหรือบริการประเภทใดประเภทหนึ่งเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วในตลาด

นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอา AIO มาเป็นเครื่องมือในการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคเพื่อศึกษาโดยเฉพาะเจาะจงกับผลิตภัณฑ์ทั่วไปแล้ว ยังนำมาใช้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Gonzalez และ Bello (2002) ในหัวข้อ “The Constructive Lifestyle’ in market segmentation: The behavior of tourist consumers” โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ที่อาศัยอยู่ในเมืองซึ่งมีประชากรมากกว่า 100,000 คนในประเทศสเปน

ในการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตยังคงดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ มีการนำเอาผลงานการศึกษาในอดีตมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาวิจัย และได้มีการเชื่อมโยงค่านิยมมาใช้ร่วมกับการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น VALSและ LOV

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัยอบายมุขนี้ได้ใช้เครื่องมือ AIO_s เป็นเครื่องมือในการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา เพื่อให้สามารถนำผลงานวิจัยที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยในอดีต ตลอดจนประยุกต์ใช้กับหน่วยงานทางการตลาดทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างถูกต้องใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

2.2 จิตลักษณะกับพฤติกรรมการปลอดภัยอบายมุข

พฤติกรรมการปลอดภัยอบายมุข เป็นพฤติกรรมที่มีจริยธรรมที่เกิดจากกระบวนการทางสังคม มีการหล่อหลอม มีการเรียนรู้วิถีชีวิต มีการเรียนรู้ข้อกำหนดทางศาสนา มีส่วนหล่อหลอมให้คนเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีที่ได้แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมคนดีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตใจของบุคคล ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538:2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้อจริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้นบนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนา 4 กลุ่มใหญ่ คือ (1) พฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนตนเอง เช่น พฤติกรรมการบริโภคอย่างเหมาะสม พฤติกรรมอนามัย และการละเว้นพฤติกรรมที่จะนำโทษมาสู่ตนเอง เช่น สูบบุหรี่ เล่นการพนัน เป็นต้น (2) พฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น พฤติกรรมช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ พฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นต้น (3) พฤติกรรมทำตามหน้าที่ เช่น พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมรับผิดชอบครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ เป็นต้น และ (4) พฤติกรรมพัฒนาตนและสังคม เช่น พฤติกรรมจริยธรรม พฤติกรรมทางศาสนา พฤติกรรมอาสาพัฒนาพฤติกรรมช่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น

2.ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง

- 1.3 ความเชื่ออำนาจในตน
- 1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 1.5 ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

3.ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

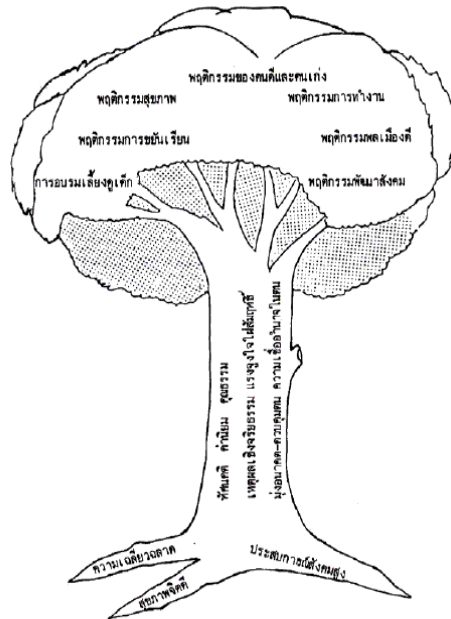
- 1.1 สติปัญญา
- 1.2 ประสพการณ์ทางสังคม
- 1.3 สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วยฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ก็ได้นำมาใช้ในการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่าคนที่ เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น)มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่สามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ

จุดกำเนิดของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย เกิดจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 ถึง 60 ปี จำนวนหลายสิบเรื่อง ในช่วงแรกเป็นคนไทยที่ถูกศึกษารวมหลายพันคนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด การประมวลผลการวิจัยทางด้านนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2523 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2523) และต่อมาได้มีการประมวลผลการวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะทางด้านจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2526) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผล

ระหว่างจิตลักษณะ 8 ประการ ที่ลำต้นและรากของต้นไม้ กับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นำปรรณนาของคนดีและคนเก่ง นอกจากนั้น ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลของจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากกับจิตลักษณะบางประการที่ลำต้น โดยเฉพาะเหตุผลเชิงจริยธรรม และ ลักษณะมุ่งอนาคต

รูป 2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรม ทางจริยธรรม

การปลอดอบายมุข เป็นการปฏิบัติที่มุ่งหล่อหลอมจริยธรรม สร้างเสริมคุณธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นกับนิสิต นักศึกษา รวมถึงยังเป็นการเรียนรู้ความมีจริยธรรม คุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ในการที่จะชักจูงให้บุคคลให้เห็นประโยชน์ของการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขนั้นควรใช้จิตลักษณะเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดพฤติกรรม การปลอดอบายมุข พบสาเหตุด้านจิตใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ดังต่อไปนี้

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)

ความหมายของจริยธรรม จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของคำว่า จริยธรรม (Morality) พบมีผู้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันอยู่บ้างเฉพาะในรายละเอียดหรือมุมมองของบุคคลดังนี้

Kohlberg (Kohlberg 1967 : 6, อ้างถึงใน ปรัชญา จุฬารัตน 2529 : 20) กล่าวว่า จริยธรรมไม่ได้หมายถึงการกระทำตามสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องหรือดีงาม แต่เป็นสิ่งที่บุคคลพึงกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ขัดแย้งแล้วตัดสินใจโดยหลักความยุติธรรม

พระราชวรมนี (2523 : 10) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่สามารถทำได้ในทางวินัยจนเกิดความเคยชินขึ้นมา มีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่ มีความประคับประคองเรื่องจริยธรรม ต้องอาศัยปัญญาอันเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่นไปก่อน

สมบุรณ์ ศาเลยาชีวิน (2524 : 9) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นแนวทาง เครื่องชี้แนะ เกณฑ์ หรือกติกาที่ควบคุมความประพฤติของคน

สุจิต บุญอารีย์ (2526 : 8) กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึงลักษณะและพฤติกรรมของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักทางจริยธรรมและกฎทางจริยธรรม

สงบ ลักษณะ (2526 : 48, อ้างถึงใน พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว 2547 : 10) กล่าวว่า จริยธรรมมีความหมายในสองส่วน ส่วนหนึ่งหมายถึงค่านิยมที่เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจอันจะคอยชัก จูง กระตุ้นให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดียิ่งต่าง ๆ ตามค่านิยมจริยธรรม นั้นอีกส่วนหนึ่งหมายถึง การกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับมาตรฐานของความดีงามทั้งปวงที่ สังคมกำหนด ยอมรับและต้องการ

ส. วาสนา ประवालพฤษ (2535 : 1, อ้างถึงใน สุปราณี ธรรมพิทักษ์ 2542 : 5) กล่าวว่าจริยธรรมหมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดี และความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่าง ๆ และจะเกิดเมื่อมีความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณธรรมหรือค่านิยมตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่นถ้ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้เราตกอยู่ในสภาพที่ต้องแก้ปัญหา แล้วเราตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อสังคม แสดงว่าเรามีจริยธรรมสูงกว่าคนที่แก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของตนเอง

สรุปได้ว่า “จริยธรรม หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกทางความ ประพฤติที่ดียิ่ง ยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อสังคม เมื่อปฏิบัติแล้วจะทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลและ สังคมเกิดประโยชน์สุข”

องค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-4) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่มนุษย์มีความรู้ว่าการกระทำต่าง ๆ นั้น ชนิดใด สังคมยอมรับ การกระทำชนิดใดควรยกเว้น พฤติกรรมใดมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ความรู้เชิง จริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษา อายุ พัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคม และศาสนา เด็กจะมีการเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดโดยเฉพาะช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะมีการปลูกฝังมาก

2) ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกว่าตนชอบหรือไม่ชอบเกี่ยวกับลักษณะ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทศนคติเชิงจริยธรรมส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลใน สถานการณ์ปกติบางคนอาจจะมีทศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรม มีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทศนคติจะรวมถึงความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้า ด้วยกัน ฉะนั้น ทศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่จะใช้ทำนายหรือคาดการณ์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ ถูกต้องแม่นยำกว่าการใช้ความรู้เพียงอย่างเดียวและทศนคติเชิงจริยธรรมของมนุษย์ก็สามารถเปลี่ยนแปลง

ได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่นการมีเหตุผลใหม่มาเชื่อถือลบล้างทัศนคติเดิมในสิ่งต่าง ๆ ที่เคยยอมรับ เป็นต้น

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมีเหตุการณ์บังคับ เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นทราบถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ บุคคลที่มีจริยธรรมที่ต่างกันอาจมีเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกันหรือการกระทำที่เหมือนกัน

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกับกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่นับเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละ ความมีวินัย ความยุติธรรม ความเมตตา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเกิดขึ้นในสภาพที่บุคคลถูกยั่วให้ทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การกล่าวเท็จ การโกงสิ่งของ เป็นต้น พฤติกรรม ดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่จะไม่เกิดขึ้นในผู้มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าจริยธรรมประเภทอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลย่อมส่งผลต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

พระราชวรมุณี (2523 : 26) ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 2 ลักษณะ

1) จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นรากฐานทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก

2) จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมา เป็นการกระทำภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ เช่น การเอาใจใส่การทำงาน ความมีระเบียบวินัย แต่จริยธรรมที่แท้จริงนั้นจะต้องไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก เช่น ทำงานเพื่อผลของงานไม่ใช่เพื่อเงิน

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 48) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1) ระเบียบวินัย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำ ขาดผู้ตาม ขาดระบบที่กระชับความเข้าใจที่เป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล ขาดได้ไว้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

2) สังคม คือ การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนเป็นกลุ่มคนที่ขยายวงกว้าง สังคมก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดำรง มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

3) อิศรเสรี คือความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้ว สามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้ อยู่ในทำนองคลองธรรม

สรุป องค์ประกอบของจริยธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของจริยธรรม อันได้แก่ ความรู้ ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ การกระทำ เหตุผลและพฤติกรรม สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ซึ่งหมายถึงความคิดที่บุคคลใช้เป็นหลักในการพิจารณาที่จะเลือกและแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีส่วนใหญ่เชื่อว่าจริยธรรมมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้นักทฤษฎีจริยธรรมส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญที่จะนำมากล่าวถึงมี 5 ทฤษฎีคือ 1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ 2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม 3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget 4. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg 5. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

1. **ทฤษฎีจิตวิเคราะห์** (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีนี้มี Freud (1944 : 358, อ้างถึงใน ศิริเพ็ญ ไพบุลย์ผล 2540 : 28) เป็นผู้นำคนสำคัญ Freud มีความเชื่อว่า จริยธรรมของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับการขัดเกลาและพัฒนาขึ้นจากแรงขับพื้นฐานของบุคคลในส่วนของจิตในสำนึก หรือส่วนที่เรียกว่ามโนธรรม และจะคอยควบคุมพฤติกรรมภายนอกของบุคคลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม ในวัยเด็กจะพัฒนามโนคติลักษณะ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมของสังคมจากบิดามารดา และบุคคลใกล้ชิด โดยกระบวนการการเล่นแบบและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลมีจริยธรรมเกิดขึ้นในจิตใจแล้วย่อมเปรียบเสมือนมีเครื่องมือที่คอยควบคุมความประพฤติให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม เมื่อใดที่ตนมีความต้องการหรือมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้อง กับ ค่านิยม กฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานจริยธรรมที่ตนยึดถือ และยอมรับอยู่ จิตในสำนึกก็จะกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งในใจ แม้การกระทำนั้นจะไม่มีผู้รู้เห็น บุคคลนั้นก็จะเกิดความละอายใจ ไม่สบายใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษตนเอง ทำให้บุคคลนั้นระงับหรือละเว้นการกระทำที่ไม่ถูก ไม่ดี ไม่ควร โดยไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมจากบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึงบุคคลนั้นได้เกิดคุณธรรมหรือจริยธรรมขึ้นภายในใจตนเอง รู้ว่าพฤติกรรมใดควรทำและไม่ควรทำ นับได้ว่าบุคคลนั้นมีการพัฒนาการทางจริยธรรมเกิดขึ้น

2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นักทฤษฎีเหล่านี้เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม เป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้แก่เด็กตั้งแต่เด็กเล็ก โดยนำเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้ (Skinner 1971 : 101-128)

- 1) พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติ และอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง
- 2) แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุดมีรากฐานมาจากความต้องการทางชีวภาพ หรือความต้องการรางวัลจากสังคมและหลีกเลี่ยงการลงโทษ
- 3) พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม
- 4) พื้นฐานทางจริยธรรมเกิดขึ้นภายในจิตใจ โดยมีสาเหตุจากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก
- 5) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้าม และการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่นซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ทฤษฎีนี้ Piaget (1960 : 1-43 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลยาชีวินและคนอื่น ๆ 2525 : 25-32) เป็นบุคคลแรกที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมของเด็กซึ่งเน้นความสำคัญของสติปัญญา โดย Piaget เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับการทางสติปัญญาเป็นสำคัญ Piaget อธิบายว่า จริยธรรมมีแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกชนิด และในการเล่นต่างๆ ของเด็กก็จะต้องมีกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบซับซ้อนแฝงอยู่ในการเล่นนั้นๆ ดังนั้นในการเล่นของเด็ก Piaget ให้ข้อสังเกตว่า ในกฎเกณฑ์การเล่นนั้นมีปรากฏการณ์ที่ควรศึกษาสองประการดังนี้

- 1) การฝึกหัดกฎเกณฑ์ หรือระยะที่เด็กยึดกฎเกณฑ์ภายนอก ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่พ่อ แม่ และผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กอย่างเคร่งครัด เด็กจะยึดถือเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว ผิดเป็นผิด ถ้าทำผิดต้องได้รับโทษโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจ หรือเหตุแห่งการกระทำนั้น
- 2) ความสำนึกในกฎเกณฑ์ หรือระยะที่เด็กยึดกฎเกณฑ์ของตนเอง กฎเกณฑ์ในการเล่นก็คือความคิดที่เด็กในระดับอายุต่าง ๆ คิดขึ้นมาเล่น ระยะนี้เป็นระยะที่จริยธรรมของเด็กพัฒนาขึ้นสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง เด็กจะมีจริยธรรมในลักษณะที่คำนึงถึงความยุติธรรม และพิจารณาถึงเหตุและผลของการกระทำด้วย

Piaget ได้เสนอแนวคิดว่าการที่เด็กเปลี่ยนการรับรู้กฎเกณฑ์ที่ตายตัวจากผู้มีอิทธิพลภายนอก เป็นกฎเกณฑ์ของตนเองที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา อายุ และ

การมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และการฝึกหัดตามกฎเกณฑ์มีวิธีการ 4 ขั้น ซึ่งฝึกหัดที่เด็กตั้งแต่อายุน้อยจนอายุมากดังนี้

ขั้นที่ 1 เด็กจะพยายามทำตามอย่างคนอื่น เขาเล่นอะไรก็เล่นตาม เพราะยังไม่รู้กฎเกณฑ์การเล่นอะไรเลย

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยก่อรูปพฤติกรรมขึ้นมาจากตัวของตัวเอง รวมกับการตามอย่างพฤติกรรมของคนที่เล่นเป็นแล้ว มุ่งเล่นเพื่อต่อสู้เอาชนะเพียงอย่างเดียว

ขั้นที่ 3 ส่วนมากมีในเด็กอายุ 7-8 ปี เป็นขั้นที่เกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่น เด็กมุ่งความสนใจไปที่การเล่นตามกฎเกณฑ์เพื่อตอบโต้กัน มิใช่มุ่งเล่นเพื่อเอาชนะเพียงอย่างเดียว

ขั้นที่ 4 เป็นการเล่นที่มีไว้เพื่อความร่วมมือกันเพียงอย่างเดียว แต่เด็กมีความสนใจทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งเฉพาะของตนเอง

นอกจากนั้น Piaget ยังได้จำแนกเกณฑ์ของการใช้เหตุผลทางจริยธรรม แบ่งออกเป็น 6 เกณฑ์ดังนี้

1) การตัดสินจากความเจตนากระทำ (Intentionally in Judgment) เด็กเล็กจะมีแนวโน้มที่จะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดีโดยตัดสินจากปริมาณความผิดที่เกิดขึ้น แต่เด็กโตจะตัดสินจากความเจตนาจะกระทำของบุคคล เช่น การให้เด็กตัดสินใจว่า ในระหว่างเด็กที่ทำถ้วย 5 ใบแตกในขณะที่ช่วยแม่ล้างถ้วย กับเด็กที่ทำถ้วย 1 ใบแตก และในขณะเดียวกันก็ขโมยขนมด้วย ใครจะเป็นคนไม่ดีในเด็กเล็ก (4 ปี) เกือบทั้งหมดจะตอบว่าคนที่ทำของเสียหายมากเป็นคนไม่ดี ส่วนในเด็กโต (9 ปี) ส่วนใหญ่จะตอบว่าคนที่ขโมยเป็นคนไม่ดี

2) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องมาจากผู้อื่น (Relativism in Judgment) เด็กเล็กจะตัดสินใจการกระทำถูกผิดจากความเชื่อว่าคุณอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความเห็นของผู้ใหญ่ย่อมถูกเสมอ ตัวอย่างเช่น ครูห้ามเพื่อน ๆ ไม่ให้ช่วยเด็กขี้เกียจคนหนึ่งทำเลข แต่เพื่อนรักของเขาแอบช่วย ให้ตัดสินว่าเพื่อนคนนั้นทำผิดหรือถูกที่ช่วยเหลือ ในเด็กเล็ก (6 ปี) ส่วนใหญ่ตอบว่าผิด แต่เด็กโต (9 ปี) จะตอบว่าต้องแล้วแต่สถานการณ์ เพราะเหตุผลแค่นี้ตัดสินไม่ได้

3) ความไม่เกี่ยวข้องกับความลงโทษ (Independence of Sanction) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดีเพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดีเพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น ดังตัวอย่าง เด็กดื้ออยู่ในโอวาทคนหนึ่ง แม่ให้เลี้ยงน้องในขณะที่แม่ไม่อยู่บ้าน แต่เมื่อแม่กลับมาถึงบ้านเห็นน้องร้องไห้เนื้อตัวสกปรกมอมแมมอยู่ใต้เตียง ในขณะที่เด็กคนนั้นกำลังขงนม แม่จึงตีเด็กคนนั้นเป็นการลงโทษในกรณีที่ดูแลน้องไม่ดี ในเด็กเล็ก (4 ปี) ส่วนใหญ่จะตอบว่าเด็กคนนั้นเป็นเด็กไม่ดีเพราะถูกแม่ทำโทษ ส่วนเด็กโต (7 ปี) ส่วนใหญ่จะตอบว่าเด็กคนนี้ดีแม้จะถูกทำโทษก็ตาม

4) การใช้ระบบตาต่อตา (Use of Reciprocity) ในเด็กเล็กมักจะไม่ใช้ระบบตาต่อตาในการพิจารณาตัดสินบุคคล แต่ในเด็กโตมักจะใช้บ่อย เช่น เด็ก 10 ปี เมื่อถามว่าถ้ามีคนมาทูปเราเราควรทำอย่างไร จะได้คำตอบว่าให้ทูปเขากลับคืนไป

5) การใช้การลงโทษ เพื่อล้างบาปและดัดนิสัย (Use of Punishment as Restitution and Reform) ในเด็กเล็กจะสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนักเพื่อดัดนิสัยผู้กระทำความผิด ส่วนเด็กโตขึ้นจะมีความคิดเช่นนี้น้อยลง

6) การยึดหลักธรรมชาติของความโชคร้าย (Naturalist Views of Misfortune) ในเด็กเล็ก (6 ปี) มีแนวโน้มที่จะคิดว่าคนที่กำลังทำผิดแล้วเกิดมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นนั้น เป็นเพราะพระเจ้าลงโทษ ตัวอย่างเช่น คนกำลังขโมยและถูกไฟฟ้าดูดตาย เด็กเล็กจะถือว่าเป็นการลงโทษของพระเจ้า เด็กโตจะไม่เชื่อเช่นนั้น

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ที่กล่าวมาแล้ว Kohlberg ได้นำมาสร้างทฤษฎีพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยเห็นว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการจัดระดับจริยธรรมของแต่ละบุคคล โดยได้แบ่งระดับจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ และในแต่ละระดับมีขั้นย่อย ๆ อีก 2 ขั้น รวมเป็นขั้นพัฒนาการ 6 ขั้น (Kohlberg. 1976 : 32-33, อ้างถึงใน สุรภรณ์ อ้นสวน 2539 : 11-12)

รูป 3 Lawrence Kohlberg

เป็นทฤษฎีของลอเรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ โดยได้ขยายขอบเขตงานวิจัยให้ครอบคลุม

กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โคห์ลเบิร์กได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลออกเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับนั้นยังสามารถแบ่งได้อีก 2 ขั้นตอน รวมทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ทางสังคม (Pre-conventional Level) ในระดับนี้ เด็กจะรับรู้ถึงกฎเกณฑ์ที่ดีและไม่ดีจากคนที่มีอิทธิพลเหนือตน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู หรือเด็กที่โตกว่า และจะนึกถึงรางวัลและการลงโทษเป็นส่วนประกอบในการแสดงพฤติกรรม ในระดับนี้ยังสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 ขั้น ได้แก่

1. ขั้นของการลงโทษและเชื่อฟัง (Punishment and obedience orientation)

เป็นขั้นของการหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกลงโทษ เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึง 7 ปี เป็นหลักของการใช้เหตุผลของการแสดงพฤติกรรมเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจว่าถูกหรือผิด เช่น ถ้าเด็กหิบบอกโดยไม่ได้รับอนุญาตเด็กจะถูกตำหนิ เด็กจะรู้ทันทีว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควร และจะไม่แสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก เพราะกลัวถูกตำหนิ เป็นต้น

2. ขั้นการแสวงหารางวัล (Naively egoistic orientation)

อยู่ระหว่างอายุ 7-10 ปี ในขั้นนี้เด็กจะเลือกสนใจที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ทำไปแล้วจะได้รับรางวัลเท่านั้น เด็กยังไม่คำนึงถึงความเห็นอกเห็นใจ หรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พฤติกรรมของเด็กจะเป็นไปด้วยความพึงพอใจในรางวัลที่ได้รับมากกว่าการกลัวถูกลงโทษ

ระดับที่ 2 ระดับแสดงจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (Conventional Level) พัฒนาการระดับนี้จะมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ โดยในขั้นนี้เด็กจะไม่คำนึงถึงรางวัลหรือการลงโทษแล้ว แต่จะยึดถือมาตรฐานที่สังคมกำหนด ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 ขั้น ได้แก่

1. ขั้นทำตามเพื่อเพื่อนและสิ่งที่สังคมยอมรับ (Interpersonal concordance of “Goodboy-Nicegirl” orientation)

เป็นขั้นของการทำตามความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ในอายุระหว่าง 10-13 ปี เป็นระยะที่เข้าสู่วัยรุ่น จึงให้ความสำคัญกับเพื่อนและกลุ่มเพื่อนมาก ดังนั้นการปฏิบัติตนของเด็กจะยึดถือที่ที่กลุ่มคาดหวัง และเลือกเลียนแบบบุคคลที่ตนเห็นว่าดี (Goodboy – Nicegirl)

2. ขั้นกฎเกณฑ์และระเบียบ (Law and order orientation)

เป็นการทำตามหลักของหน้าที่ อยู่ระหว่างอายุ 13-16 ปี เด็กจะเริ่มเรียนรู้ว่าสังคมมีกฎระเบียบที่ถือปฏิบัติ และแต่ละคนมีหน้าที่บทบาทในสังคม ดังนั้นเด็กจะคิดว่าการเป็นคนดีคือการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม และทำหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ทางสังคม (Post-conventional Level)

ในขั้นนี้การแสดงผลพฤติกรรมเกิดจากการใช้วิจารณญาณของตนเป็นมาตรฐาน ในการตัดสินใจปฏิบัติ โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขั้นนี้ แบ่งแยกย่อยได้อีก 2 ขั้น ได้แก่

1. ขั้นทำตามสัญญา (Social contract orientation)

เป็นขั้นหลักการมีเหตุผลและเคารพตนเอง อยู่ในช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่บุคคล จะเน้นในเรื่องของมาตรฐานที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับและปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสิทธิของแต่ละบุคคล เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงจะใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองการกระทำถึงสิ่งที่ตนเองจะกระทำลงไป เหมือนกับ พยายามปฏิบัติตนเหมือนกับเป็นคำมั่นสัญญาที่ตนให้ไว้แก่สังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง

2. ขั้นอุดมคติสากล (Universal ethical principle orientation)

จะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่วัยรุ่นผู้ใหญ่เป็นต้นไป เป็นขั้นที่บุคคลจะสร้างอุดมคติและคุณธรรมประจำใจขึ้นมา เช่น ยึดหลักโลกบาลธรรม 2 คือ หิริ และโอตตัปปะ ยึดหลักเมตตา หรือยึดหลักความยุติธรรม เป็นต้น เป็น ขั้นที่มีความต้องการที่จะเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริงโคห์ลเบิร์กเชื่อว่าบุคคลนั้นจะดำเนิน พัฒนาการไปทางจริยธรรมตามลำดับขั้น โดยไม่ข้ามขั้นตอน แต่ทั้งนี้บุคคลอาจติดชะงักในขั้นหนึ่งขั้นใด หรือไม่ขึ้นอยู่กับสติปัญญาและสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ

จากทัศนะของ Kohlberg เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละขั้นนั้นเป็นผลมาจากการพัฒนาการ เรียนรู้ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางปัญญา การคิดไตร่ตรอง และการสังเกตของบุคคล เมื่อบุคคลมี โอกาสได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในทัศนะใหม่ โดยเฉพาะ จากบุคคลที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงกว่าก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้น ได้ การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นเกิดจากการผสมผสานความรู้ที่ได้จากการปรับตัวเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่นบทบาทของบุคคลอื่น ๆ และข้อกำหนดจาก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมมาผสมผสานกัน เกิดเป็นความเข้าใจใหม่ที่สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ทำให้ได้พัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้นก็จะทำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด รู้จักใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นได้ ลักษณะพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นนั้น อาจสรุปตามความเชื่อของ Kohlberg ได้ดังนี้คือ

1. พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาไปเป็นลำดับขั้นตอน (Sequential stage) โดยเริ่มจากขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุด และพัฒนาไปที่ละขั้นไม่มีการย้อนกลับหรือข้ามขั้น
2. พัฒนาการทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางปัญญา
3. พัฒนาการทางจริยธรรม เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างพัฒนาการของมนุษย์กับการเรียนรู้ทางสังคม
4. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความเป็นสากล

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมในด้านความรู้เชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นจริยธรรมส่วนที่อยู่ภายใน เพราะทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเสียเป็นส่วนใหญ่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 9)

5. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างมีระบบ โดยแสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจ หรือจิตลักษณะ และผลที่ได้รับได้แก่ พฤติกรรมต่าง ๆ เปรียบได้กับต้นไม้

ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

Kohlberg (1976 : 49-50) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า เป็นเหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจที่จะประพฤติพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้แสดงให้เห็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการประพฤติพฤติกรรมนั้น ๆ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-5) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านอารมณ์ด้วย

อัญชลี เครือคำขาว (2540 : 57) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลระดับใด

ดวงตา เครือทิวา (2544 : 14) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลระดับใด ซึ่งเหตุผลที่แสดงออกมาจะแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำสุดเป็นระดับที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม จนในที่สุดเป็นการทำความดีเพื่อความดีโดยแท้จริง โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำนั้น ๆ

โกศล มีคุณ (2545 : 65) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง เจตนาหรือความคิดเชิงหลักการ ซึ่งบุคคลใช้เพื่อการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำเมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม อันเป็นสถานการณ์ที่ผลประโยชน์หลายฝ่ายขัดแย้งกันเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือโทษต่อตนเอง เกี่ยวข้องกับประโยชน์หรือโทษต่อผู้อื่น

พินทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547 : 19) ให้ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ

จากความหมายเบื้องต้น สรุปได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะกระทำหรือไม่กระทำเมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ซึ่งเหตุผลนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ

ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เป็นที่ยอมรับกันว่า ในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องขบคิด ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างง่ายต่อการตัดสินใจ ไม่ต้องใช้ความคิดหรือใช้เวลามากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่จะพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยเหตุผลจะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคมเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้ให้เหตุผลเราสามารถวินิจฉัยตีความได้ว่าเป็นเหตุผลชั้นไหนตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับต่ำ(ระดับก่อนกฎเกณฑ์) มีลักษณะยึดความต้องการของตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลาง(ระดับตามกฎเกณฑ์) มีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มเป็นหลัก ระดับสูง(ระดับเหนือกฎเกณฑ์หรือระดับทำตามจริยธรรมของตัวเอง) มีลักษณะยึดความต้องการและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับจะแบ่งแยกย่อยออกเป็นระดับละ 2 ขั้น รวมเป็นขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น (พิชาญ ลำอาจศรี. 2527 : 14) สอดคล้องกับ อนุกุล มโนชัย (2536 : 27) ได้ให้แนวทางว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุดเป็นขั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้นเปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้อง ในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติสากลโดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

Kohlberg (1976 : 58-63) เชื่อว่าการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กมีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้นทำได้ก็เพียงโดยการสอนให้เขามีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้องเพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้ใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการประพฤติเป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไป Kohlberg จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าขั้นต่ำ Kohlberg ให้เหตุผลค้ำถ่วงของเขาไว้ดังนี้

ก). คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ

ข).คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง มองเห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิดหรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ

จากผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจัน (2520 : 11) พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงควมมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้

วิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 45-52) ได้นำเสนอวิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ไว้ในจิตวิทยาการพัฒนาศรีธรรมดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของ Piaget นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นสูงกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะเป็เครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่าคนที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีนั้น ต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเองเป็นอยู่ ซึ่ง Collins กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ก็คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม Kohlberg ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้นได้แก่การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วยกระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่อิทธิพลต่อเด็กมาก สาระสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ได้เน้นที่การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกันว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้ระดับจริยธรรม Kohlberg ได้ยืนยันเช่นเดียวกันโดยเขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ด้วยเหตุผลนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อน และเหตุผลใหม่เพื่อเป็น สิ่งช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคลโดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผล ใหม่ให้ในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลอง เห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกทีกล่าวนมาแล้ว หรือการให้แสดง บทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนหรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็นเอกฉันท์อันทำให้ผู้ ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามา มากพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่ เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตาม ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการ เลียนแบบที่ดี การเทียบเคียงที่ดี ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิด ความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อใน เรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออกจะทำให้ผู้อื่นสังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะ ภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน งานวิจัยของ สมบูรณ์ ศาลยาชีวินและคณะ (2525 : 204) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยศึกษา ถึงเหตุผลที่บุคคลใช้ประกอบในการตัดสินใจขณะที่บุคคลเผชิญกับปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมพบว่า ใน กลุ่มตัวอย่างของไทยจากการวิจัยนี้ไม่พบบุคคลที่มีลักษณะในชั้น 6 โดยตรง แต่มีลักษณะของชั้น 6 ปนกับ ลักษณะจริยธรรมชั้น 4 บ้าง ชั้น 5 บ้าง และแนวความคิดของชั้น 6 จะพบในกลุ่มของนักเรียนชั้น ม.ศ.5 และนักศึกษาบางคนรวมทั้งในกลุ่มของพระภิกษุสงฆ์และผู้ทรงคุณวุฒิบางคนในบางประเด็น ส่วนในกลุ่ม ประชาชนทั่วไปและกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตั้งแต่ชั้น 2 จนถึงชั้น 5 โดยส่วนใหญ่ยังอยู่ใน ระดับชั้น 4 กลุ่มผู้นำมีจำนวนมากกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไปที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 5 เมื่อ เปรียบเทียบกลุ่มผู้ใหญ่สองกลุ่มนี้กับกลุ่มนักศึกษาแล้ว จะเห็นว่ากลุ่มนักศึกษามีการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมชั้นสูงกว่า ซึ่งถ้าเฉลี่ยอายุแล้วจะพบว่ากลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มผู้นำ มีอายุสูงกว่า จึงทำให้ อาจสรุปได้ว่าในวัยผู้ใหญ่แล้ว ระดับการศึกษาจะมีอิทธิพลทำให้การใช้เหตุผลทางจริยธรรมของบุคคล ต่างกัน งานวิจัยของสุดีใจ บุญอารีย์ (2526 : 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดอุบลราชธานีพบว่า

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความเสียสละ งานวิจัยของศิริพร แยมนิล (2530 : 85) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุ และการศึกษาของคนไทยพบว่า ผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูง(ขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6) มากกว่าผู้มีการศึกษาด้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของทิพวรรณ ลิ้มสุชนิรันดร์ (2535 : 127) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระบุรีพบว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีอายุมากมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูแต่ละองค์ประกอบคือองค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำในระดับสูง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูแต่ละองค์ประกอบในระดับปานกลางและระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 งานวิจัยของประนอม เอียงบุญขร (2539 : 146) ได้ทดลองฝึกการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีจิตลักษณะบางประการแตกต่างกันพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีจิตลักษณะนี้สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างเด่นชัด และพบว่าผู้มีสุขภาพจิตดี มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีสุขภาพจิตไม่ดี งานวิจัยของดวงตา เครือทิวา (2544 : 84) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา 8 แห่ง ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่านักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษามีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระหว่างขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเพศและระหว่างหลักสูตรไม่มีความแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาระหว่างภูมิภาค มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของพิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า นิสิตมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 5 นิสิตชายและนิสิตหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตที่ศึกษาอยู่ชั้นปีต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ชั้นปีต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และ

ความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างก็มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นิสิตที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี จึงคาดการณ์ว่าน่าจะมีอิทธิพลสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดอบายมุข เนื่องจากผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการปลอดอบายมุขทั้งนี้เนื่องมาจากมีพฤติกรรมการพัฒนาตนและสังคม(พฤติกรรมทางศาสนา)ในระดับสูง จึงคาดว่านักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่านักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

(1) มุ่งอนาคต ควบคุมตน

การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคต แทนรางวัลเล็กน้อยที่จะได้รับทันที หรือลดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถระงับหรือชะลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ฉะนั้น ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงคือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 24) มิสเชล (Mischel, 1974 อ้างใน จักรวาล ภูวนันท์, 2537) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่า หรือมากกว่าที่จะได้รับในปัจจุบัน มีการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ตลอดจนควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามาแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนต้องการในอนาคต สำหรับลักษณะของการมุ่งอนาคตนั้น ซีกูรา (Segura, 1991) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการมองอนาคต ในการวางแผน และการจัดการเกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมการอดได้รอได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคต แทนรางวัลเล็กน้อยที่จะได้รับในทันที หรือลดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

ทำนองเดียวกับ อูบล เลี้ยววาริณ (2534) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการรู้จักคิดถึงอนาคต เห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ทั้งที่จะเกิดกับตนเองและสังคมในอนาคต และสามารถควบคุมตนเองให้กระทำ หรือดเว้นการกระทำบางอย่างได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ต้องการได้ และสอดคล้องกับ กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต คือการมองสู่ออนาคตของบุคคล โดยที่ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถคาดการณ์ได้ และตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินการเพื่อจะประสบความสำเร็จในอนาคต

พัฒนาการของการมุ่งอนาคต

เนอมี (Nurmi, 1991) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่ซับซ้อนที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลอย่างเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Future-oriented motives, interests and goals)

ในขั้นนี้บุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งบุคคลมีอยู่

2. การวางแผน (Future-oriented planning)

ในขั้นนี้บุคคลจะมีการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก มีการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนมีการตรวจสอบว่าวิธีการหรือแนวทางนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่ หากพบว่าแผนหรือวิธีการที่เลือกไว้ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ ก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่

3 . การดูความเป็นไปได้ (Evaluation of the future)

เป็นขั้นการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผลตอบแทนที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะส่งผลต่อการมีลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล กล่าวคือ หากสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป็นไปตามที่คาดหวัง หรือต้องการ บุคคลก็จะมีลักษณะมุ่งอนาคตเพิ่มมากขึ้น แต่หากว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ไม่เกิดขึ้น บุคคลก็จะขาดความเชื่อมั่นในอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดจากการสะสมการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตของบุคคล ทั้งจากการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา การเลียนแบบ ตลอดจนสื่อมวลชน และลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับสภาวะทางสังคมของบุคคล ตลอดจนวัฒนธรรมและครอบครัว รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถทางด้านสติปัญญาและการรู้การคิด และการควบคุมตน (Self Control) หมายถึง การบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง ให้รู้จักอดได้รอได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลตามที่ตน

ต้องการในอนาคต เพราะเชื่อว่าการกระทำของตนจะส่งผลให้เกิดผลดีตามมา(ดวงเดือน พันธุนาวิน,2537: 86-101)

(2) สุขภาพจิตดี

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการให้นิยามของสุขภาพว่าเป็นสภาวะความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจและความผาสุกทางสังคม ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่เป็น การปราศจากโรคหรือการเจ็บป่วยเท่านั้น และได้ให้นิยามของสุขภาพจิตว่าหมายถึงสภาวะที่ผาสุกของบุคคลซึ่งเกิดจากความตระหนักรู้ในความสามารถของตนเอง สามารถเผชิญกับความเครียดปกติของชีวิต สามารถทำงานสำเร็จและสามารถอุทิศตนเองเพื่อสังคมได้

สำหรับประเทศไทยได้มีการอธิบายลักษณะของสุขภาพจิตโดยคณะกรรมการวิชาการของเครือข่ายวิจัยและพัฒนาสุขภาพจิตเมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งได้แยกลักษณะองค์รวมของสุขภาพจิตออกเป็น 3 มิติดังนี้

1. มิติที่เกี่ยวกับคุณภาพของจิตที่เป็นคุณสมบัติภายในของบุคคล ได้แก่

(1) ความสงบผ่อนคลายของจิต มีความพึงพอใจในชีวิตโดยทั่วไป มีความมั่นคงภายใน สงบ อุดม เข้มแข็ง

(2) มีการสำรวจจิตใจและทำความเข้าใจความต้องการของตนเองในสภาพที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของโลกภายนอก

(3) มีวิธีการมองโลกภายนอกตามความเป็นจริง สามารถประเมินสถานการณ์ กำหนดวิธีการดำเนินชีวิต และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. มิติที่เกี่ยวกับการจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและโลกภายนอก ได้แก่

(1) ความสามารถในการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข มีระบบระเบียบในการจัดการกับความคิด สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและโลกภายนอกได้โดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม

(2) การทำประโยชน์ต่อสังคมด้วยความสุข สงบและมีความพึงพอใจ มีมนุษยสัมพันธ์

(3) ความสามารถสร้างสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมในสังคมได้ตามที่ตนต้องการเหมาะสมกับสถานการณ์ สร้างเครือข่ายทางสังคมที่เกื้อหนุนต่อกันได้

3. มิติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต เนื่องจากกระบวนการทางสังคมมีส่วนกำหนดทางเลือกของบุคคลและวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคม

กลไกทางจิต

กลไกทางจิต (defense mechanisms หรือ defense styles) เป็นวิธีการที่บุคคลใช้จัดการกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาวะภายในที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตไร้สำนึก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเกิดจากความต้องการทางสัญชาตญาณและอารมณ์ที่ท่วมท้น ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ข้อห้ามทางวัฒนธรรมและการลงโทษของมโนธรรมตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก ประโยชน์ของการใช้กลไกทางจิตคือเพื่อเก็บอารมณ์ให้เหลืออยู่ในปริมาณที่พอทนได้ เป็นการปรับความสมดุลทางจิตใจ เพื่อให้มีเวลาจัดการกับความขัดแย้งที่วิกฤต หรือที่ยังไม่คลี่คลายอันส่งผลกระทบต่อตัวตนของบุคคลนั้น

กลไกทางจิตแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการความมีวุฒิภาวะทางด้านจิตใจ ดังนี้

(1) กลไกทางจิตแบบไม่มีวุฒิภาวะ (Immature Defenses) เป็นกลไกทางจิตที่มักพบในเด็ก หรือวัยรุ่น และกลุ่มผู้ป่วยโรคจิต ได้แก่

- projection เป็นการโทษผู้อื่นหรือโทษสิ่งแวดล้อมภายนอกว่าเป็นเหตุที่ทำให้ตนเองตึงเครียดหรือเป็นทุกข์
- passive aggressive เป็นการแสดงความก้าวร้าวออกมาด้วยการดื้อเงียบหรือต่อต้านแบบเงียบ ๆ
- acting out เป็นการแสดงความก้าวร้าวออกมาเป็นพฤติกรรมด้วยความหุนหันพลันแล่น
- isolation เป็นการแยกอารมณ์ความรู้สึกออกจากความคิดหรือใช้วิธีการแยกตัวออกจากสังคม
- devaluation เป็นการลดคุณค่าของผู้อื่นและสิ่งอื่น
- autistic fantasy เป็นการอยู่ในโลกจินตนาการของตนเอง
- denial เป็นการปฏิเสธไม่รับรู้ความเป็นจริงภายนอก
- displacement เป็นการย้ายความรู้สึกวิตกกังวลจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกันแต่มีความรู้สึกถูกกดตันน้อยกว่า
- dissociation เป็นการหลุดจากบุคลิกภาพเดิมหรือความรู้สึกในอัตลักษณ์ของตนไป

ชั่วขณะ

- splitting เป็นการมองโลกแบบสุดขั้ว เช่น จากดีเป็นเลว จากขาวเป็นดำ
- rationalization เป็นการแก้ตัวโดยยกเหตุผลต่าง ๆ ขึ้นมาอ้าง
- somatization เป็นการเปลี่ยนความตึงเครียดทางจิตใจออกมาเป็นอาการทางกาย

(2) กลไกทางจิตแบบโรคประสาท (Neurotic Defenses) เป็นกลไกทางจิตที่พบได้ในผู้ป่วยที่เป็นโรคประสาทวิตกกังวลและในผู้ใหญ่ที่อยู่ภายใต้ความตึงเครียด ได้แก่

- undoing เป็นการใช้การทำความชั่วล้างบาปเพื่อลดความขัดแย้งภายในใจ
- pseudo-altruism เป็นการเสียสละแบบปลอม ๆ ไม่จริงใจ
- idealization เป็นการคิดสุดขั้วแบบอุดมคติ
- reaction formation เป็นการทำในสิ่งที่ตรงข้ามที่เกินความจำเป็นเพื่อชดเชยความรู้ด้วยคำ

(3) กลไกทางจิตแบบมีวุฒิภาวะ (Mature Defenses) เป็นกลไกทางจิตของคนที่สามารถเผชิญความเครียดและปรับตัวได้อย่างปกติ สร้างสรรค์ มีความสุข ได้แก่

- sublimation เป็นการจัดการความขัดแย้ง ความตึงเครียดโดยใช้วิธีการที่สร้างสรรค์ที่สังคมทั่วไปให้การยอมรับ
- humor เป็นการมีอารมณ์ขัน มองปัญหาในแง่มุขที่ขำขัน
- anticipation เป็นการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามความเป็นจริง
- suppression เป็นการใช้สติสัมปชัญญะในการรับรู้ความขัดแย้งตามความเป็นจริงโดยสลับแต่ว่ารู้ ไม่ปล่อยให้ตนเองจมอยู่กับความทุกข์

สุขภาพจิตเป็นจิตลักษณะอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อจิตลักษณะอื่น ๆ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น งานวิจัยของวิชัย เที่ยวดบัว (2534:บทคัดย่อ) เรื่องลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีสุขภาพจิตดีมีระดับการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการมากกว่าครูที่มีสุขภาพจิตดีน้อย จากผลการวิจัยที่ประมวลเกี่ยวกับสุขภาพจิต ทำให้คาดการณ์ได้ว่านักศึกษาที่มีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่านักศึกษาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย

(3) ความเชื่อ

คำว่า **เชื่อ** ก.หมายถึงเห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจ

ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึงเห็นด้วย มั่นใจ ไว้ใจ และนับถือ ใจยอมรับว่าจริง แต่ต้องมีความรู้ตัวและความเข้าใจ เป็นผลอันเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกของตนเองเท่านั้น

โดยไม่มีพิธี พิธีกรรม เป็นทัศนคติของแต่ละบุคคลในการที่จะยอมรับสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็น โดยไม่ต้องการเหตุผล มาอธิบาย และเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดี หรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานที่จะ พิสูจน์ได้หรือไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงก็ได้

กล่าวโดยสรุปความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ค่อยๆ เรียนรู้และทำความเข้าใจโลกที่เป็นมานานหลายพันปี และเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้าย เมื่อมนุษย์กลัวอำนาจ ลึกลับนั้น ก็จะกระทำการต่างๆ เพื่อมิให้ถูกลงโทษและเพื่อให้อำนาจนั้นพึงพอใจ ต่อมาจึงมีพิธีกรรมต่างๆ เพื่อบูชาเช่นสรวงเทพเจ้า เพราะเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นต้องมีผู้บันดาล ให้มนุษย์ตั้งเทพเจ้า ประจำสิ่งนั้นๆ ขึ้น ความเชื่อเกิดจากสภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และ ปฏิบัติตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้นมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อ ของคนมีมูลเหตุมาจากความไม่รู้ ความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว ครั้นเมื่อมีความกลัวแล้วจึงคิดสร้าง ความ เชื่อขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พึ่งทางใจ ความเชื่อบางอย่างอาจหมดความจำเป็น ไม่มีประโยชน์ และไม่มี ความหมายโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อให้อนุชนได้ศึกษา เหตุผลและสาระที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งต่างๆ

แนวคิดและความเป็นมาของความเชื่อ

ความเชื่อมีวิวัฒนาการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ความเชื่อวิญญาณในธรรมชาติ (Animatism) เป็นความเชื่อที่ว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มี อำนาจพิเศษและก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงไถ่เกรงกลัวและกราบไหว้
2. ความเชื่อในคติถือผีสางเทวดาหรือวิญญาณนิยม (Animism) เชื่อว่าในธรรมชาติทั้งหลายมี เจตภูตหรือวิญญาณ (spirit) ที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้ายผีสาง ส่วนที่ทำให้เกิดสุขอาจ เป็นเทวะ สร้างภาพเหล่านั้นขึ้นตามความนึกคิดของตนเอง เป็นเทพเจ้าหรือผีสางเทวดาแล้วนับถือในภาพ นั้น
3. ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว ไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ
4. ความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์หรือ พหุเทวนิยม (Polytheism) มีการสร้างภาพ เทพเจ้าตาม มโนคติของตน โดยคิดเห็นว้าธรรมชาติอย่างใดควรมีรูปเป็นอย่างไร และธรรมชาติอย่างไรมีอำนาจสูงต่ำ กว่ากันอย่างไร เทพเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจลดหลั่นกัน และมีหน้าที่แตกต่างกัน

5. ความเชื่อในพระเป็นเจ้าองค์หนึ่งของชนกลุ่มหนึ่งหรืออติเทวนิยม (Henotheism) เป็นการนับถือเทพเจ้าตามตามกลุ่มชั้นวรรณะของตนไม่ปะปนกัน

6. ความเชื่อในพระเป็นเจ้า องค์เดียวหรือเอกเทวนิยม (Monotheism) เป็นความเชื่อว่ามีพระเจ้าองค์เดียว เป็นมหาเทพผู้สร้างสรรพสิ่ง ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ เป็นวีรบุรุษ

7. ความเชื่อในปัญญาของมนุษย์ ใช้เหตุผล ไม่ยอมขึ้นอยู่กับอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความรู้เหตุผลคือลำดับสูงสุดแห่งปัญญาของมนุษย์ เป็นมูลเหตุให้เกิดพระพุทธศาสนา

สรุปว่า ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความรู้สึกว่า ไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงเกิดความคิดว่าต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป และสิ่งนั้นจะต้องมีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร จึงมีจินตนาการขึ้นตามความรู้สึกว่าสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้ เป็นต้น

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ หมายถึงเชื่อในพลังอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในจักรวาล

ระบบความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นจากความไม่รู้ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าเป็น “อวิชชา” เมื่อได้พบเหตุการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า แผ่นดินถล่ม จึงเกิดความคิดว่าต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งกระทำให้เกิดขึ้น จึงพากันสร้างผี วิญญาณ เทพารักษ์ขึ้น แล้วพากันนึกคิดว่าสิ่งที่สร้างขึ้นมานั้นมีรูปร่างตามจินตนาการของตน และทำพิธีกรรมต่างๆเพื่อบูชา สักการะ เช่น บวงสรวง เพื่อให้สิ่งที่ตนคิดว่ามีอยู่นั้น ผ่อนคลายความรุนแรง และมีเมตตากรุณา ไม่ทำร้าย และบันดาลความสุขมาให้ ความเชื่อแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

1. ความเชื่อทั่วไป หรือความเชื่อธรรมดา (Belief) เช่น นรก สวรรค์ ความฝัน
2. ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว หรือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstition)

ความเชื่อดังกล่าวนี้อาจแบ่งย่อยเป็น 12 อย่าง คือ

1. ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
2. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน
3. ความเชื่อโชคลาง
4. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ผัน

5. ความเชื่อทางไสยศาสตร์
6. ความเชื่อลักษณะของคนและสัตว์
7. ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา
8. ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากิน และอาชีพ
9. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
10. ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด
11. ความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ ชาติ ภพ
12. ความเชื่อเกี่ยวกับเลขดี เลขร้าย วันดี วันร้าย ฯลฯ

ผลของความเชื่อ

ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ ทำให้มีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ
2. ความเชื่อทำให้เกิดพลัง
3. ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์
4. ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี
5. ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม (สัญลักษณ์)
6. ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา
7. ความเชื่อทำให้การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง
8. ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ

ในทางตรงกันข้าม หากความเชื่อนั้นเป็นความงมงายไม่ใช่วิจรรณญาณ กล่าวคือ เชื่อตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ โดยมีได้พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ก็ทำให้เกิดผลเสียแก่ชุมชนสังคม โดยเฉพาะในการพัฒนาประเทศ เพราะนอกจากจะไม่ให้ความร่วมมือแล้ว ยังกระทำการต่อต้านอีกด้วย

ความเชื่อของวัยรุ่นที่มีต่อศาสนานั้น อาจแตกต่างกันออกไปแต่โดยส่วนรวมแล้ววัยรุ่นยังมีความเชื่อที่ดีต่อศาสนาเพราะถือว่าศาสนาเป็นของสูง เป็นสิ่งที่ดีงาม ยังยึดมั่นและเชื่อถืออย่างไรก็ตาม ความเจริญทางวัตถุในปัจจุบัน มีผลต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรคงความเจริญทางด้านจิตใจไว้ เพื่อช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ และคลายความตึงเครียดการสร้างศรัทธาในศาสนา ให้เกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการใช้สติปัญญาพิจารณาเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ดังนั้น หากวัยรุ่นไม่สามารถเข้าถึงหลักธรรมคำสอน ย่อมไม่เข้าใจในหลักการของศาสนาอย่างแท้จริง การใช้ธรรมะเข้าแก้ปัญหาวัยรุ่น ก็สามารถสร้างประโยชน์ได้เช่นกัน เพราะเป็นการยับยั้งจิตใจไม่ให้ทำ สิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นการให้เด็กได้มีโอกาสฟังเทศน์ ฟังธรรม ย่อมทำให้เด็กได้ใช้ความคิดพิจารณาสิ่งที่ดี หรือไม่ได้ดี การที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไม่สนุกไม่น่าสนใจ เป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่นั้น (พรพิมล, 2539: 201)

งานวิจัยของภมรินทร์ เชาวณจินดา (2544:บทคัดย่อ) เรื่อง ลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับความเชื่อทางพุทธศาสนาในระดับสูงจะมีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพสูงด้วย งานวิจัยของจินดา มุลผล (2548:บทคัดย่อ) พบว่าความเชื่อทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์บางส่วนกับพฤติกรรมกตัญญูกตเวที

จากการประมวลงานวิจัยในส่วนของความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่านักศึกษาที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาน้อย

จิตลักษณะตามสถานการณ์

(1) ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข

ความรู้ หมายถึง ความเข้าใจใน เรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่ง ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ ความสามารถในการรู้อย่างนี้เป็นสิ่งสนใจหลักของวิชาปรัชญา (ที่หลายครั้งก็เป็นเรื่องที่มีการโต้เถียงอย่างมาก) และมีสาขาที่ศึกษาด้านนี้โดยเฉพาะเรียกว่าญาณวิทยา (epistemology) ความรู้ในทางปฏิบัติมักเป็นสิ่งที่ทราบกันในกลุ่มคน และในความหมายนี้เองที่ความรู้นั้นถูกปรับเปลี่ยนและจัดการในหลาย ๆ แบบ คำว่า ความรู้ (Knowledge) นั้น ในทัศนะของฮอสเปอร์ (อ้างถึงในมาโนช เวชพันธ์ 2532, 15-16) นับเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้นี้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยประกอบไปด้วยคำจำกัดความหรือความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา และมาตรฐานเป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องของการทำอะไรได้

ระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก ด้วยเหตุนี้ การจำได้ จึงถือว่าเป็น กระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิด และความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนความเข้าใจ (Comprehension) นั้น ฮอสเปอร์ ชี้ให้เห็นว่า เป็นขั้นตอนต่อมาจากความรู้ โดยเป็นขั้นตอนที่จะต้องใช้ความสามารถของสมองและทักษะในขั้นที่สูงขึ้น จนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ โดยมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ แล้ว อาจจะโดยการฟัง การเห็น การได้ยิน หรือเขียน แล้วแสดงออกมาในรูปของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การบรรยายข่าวสารที่ได้ยินมาโดยคำพูดของตนเอง หรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมเอาไว้ หรืออาจเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อสรุปหรือการคาดคะเนก็ได้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (อ้างถึงในอักษร สวัสดิ์ 2542, 26) ได้ให้คำอธิบายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้ เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ “การให้ความหมาย” ที่แสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการ “คาดคะเน” หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น

เบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงในอักษร สวัสดิ์ 2542, 26-28) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่าหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบกระบวนของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ. 1965 บลูมและคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) ของคน ว่าประกอบด้วยความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูง ขึ้นไป โดยบลูมและคณะ ได้แจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญา ในการขยายความรู้ ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิม ไปแก้ไขปัญหาที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับความสามารถในการแปล ความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อย ที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ หรือส่วนใหญ่ ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนด ให้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ (criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผล สิ่งหนึ่งสิ่งใด

ความรู้คือ สิ่งที่มนุษย์สร้าง ผลิต ความคิด ความเชื่อ ความจริง ความหมาย โดยใช้ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตรรกะ แสดงผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นไปตามผู้สร้าง ผู้ผลิตจะให้ความหมาย

ความรู้มีโครงสร้างอยู่ 2 ระดับ คือ โครงสร้างส่วนบนของความรู้ ได้แก่ Idea ปรัชญา หลักการ อุดมการณ์ โครงสร้างส่วนล่างของความรู้ ได้แก่ ภาวปฏิบัติการณ์ของความรู้ ได้แก่องค์ความรู้ที่แสดงในรูปของ ข้อเขียน สัญลักษณ์ การแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศิลปะ การเดินทางบนทาง การเมือง โครงสร้างส่วนล่างของความรู้ มีโครงสร้างระดับลึกคือ ความหมาย (significant)

จิตลักษณะด้านความรู้ คือ การเป็นผู้มีสติปัญญาดีในเรื่องนั้น ๆ มีผลงานวิจัย พบว่า ความสำคัญของการให้ความรู้หรือให้การศึกษาในเรื่องนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล งานวิจัยของกมลลา สุพรรณ (2539:135-136) เรื่องพฤติกรรมทางทอของเยาวชนที่มีต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับสูงมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด งานวิจัยของ ดารณี อุษตระกูล (2532:ง) เรื่องความรู้และความคิดของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานวิจัยของสุชาดา วรรณมานี (2542:210) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) กับความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพ พบว่า ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการประมวลงานวิจัยในส่วนของความรู้ที่เกี่ยวกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อดี – ข้อเสียของอบายมุขมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่านักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อดี – ข้อเสียของอบายมุขน้อย

(2) ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

ทัศนคติ เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทาง จิตวิทยาสังคม และ การสื่อสาร และมีการใช้ คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger , 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ไสยชนะเสถียร , 2533 : 122) ได้กล่าวถึง ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของ การประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็น การสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland , 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของ ทัศนคติ ไว้ว่า ทัศนคติ โดยปกติสามารถ นิยาม ว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มใน การตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Howard H. Kendler , 1963 : 572) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อม ของบุคคล ที่จะ แสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือแนวความคิด

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good , 1959 : 48) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทักษะ คือ ความพร้อม ที่จะ แสดงออก ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ที่เป็น การสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์ บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb , 1954 : 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทักษะ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้น ขึ้นกับ สิ่งแวดล้อม อาจ แสดงออก ในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิด ความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ หรืออีก ลักษณะหนึ่ง แสดงออก ในรูปความไม่พอใจเกลียดชังไม่ยอมใกล้ชิดสิ่งนั้น

นอร์แมน แอล มูน (Norman L. Munn , 1971 : 71) กล่าวว่า ทักษะ คือ ความรู้สึก และความคิดเห็น ที่บุคคล มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้ บุคคลพร้อม ที่จะ แสดงปฏิกิริยา ตอบสนอง ด้วย พฤติกรรม อย่างเดียวกันตลอด

จี เมอร์ฟี , แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy , L. Murphy and T. Newcomb , 1973 : 887) ให้ความหมายของคำว่า ทักษะ หมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ พึงใจ หรือไม่พึงใจที่บุคคล แสดงออกมาต่อสิ่งต่าง ๆ

เดโช สนวนานนท์ (2512 : 28) กล่าวถึง ทักษะ ว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้เปลี่ยนแปลงได้และเป็น แรงจูงใจ ที่กำหนด พฤติกรรม ของบุคคล ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531 : 2) กล่าวถึง ทักษะ ที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคล ว่า ทักษะหมายถึง

1. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะ สร้างความพร้อม ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา

2. ความโน้มเอียง ที่จะมียุติกรรมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือ ต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3. ในด้าน พฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนองจากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ 1. ความรู้สึกภายใน 2. ความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทักษะ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก

และความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมได้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคติ นั้นโดยสรุป ทัศนคติ ในงานที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ท่าที ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับ รายการกรรองสถานการณ์ ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทัศนคติ มีผลให้มีการแสดง พฤติกรรม ออกมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติ ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้น ออกมาโดยทางพฤติกรรม

องค์ประกอบของ ทัศนคติ

จากความหมายของ ทัศนคติ ดังกล่าว ซิมบาโด และ เอบปีเซน (Zimbardo and Ebbesen , 1970 อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ ,2531 : 49) สามารถแยกองค์ประกอบของ ทัศนคติ ได้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคล ที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทัศนคติ ที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมี ทัศนคติ ที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตาม บุคลิกภาพ ของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจาก องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมี ทัศนคติ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจาก บุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมี แนวความคิด แตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ส่วนประกอบทาง ด้านความคิด หรือ ความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบ ขั้นพื้นฐาน ของ ทัศนคติ และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับ ความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวก และทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์และการเรียนรู้

การเกิด ทัศนคติ (Attitude Formation)

กอร์ดอน อัลพอร์ท (Gordon Allport , 1975) ได้ให้ความเห็นเรื่อง ทัศนคติ ว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรม และประเพณีจาก บิดามารดา ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้ว รับมา ปฏิบัติตามต่อไป
2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน
3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมีทัศนคติ ไม่ดีต่อครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคน มีทัศนคติ ที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยชมเชยตนเสมอ
4. เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอา ทัศนคติ ของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับ ทัศนคติ ของ บิดามารดา หรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบ มาเป็น ทัศนคติ ของตนได้

เครช และ ครัทช์ฟิลด์ (Krech and Crutchfield , 1948) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติ อาจเกิดขึ้น จาก

1. การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มี ทัศนคติ ที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ไม่ดี ต่อสิ่งนั้น
2. การได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจโดยการอ่าน หรือ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึง อาจเกิด ทัศนคติ ไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติชมที่ใคร ๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้
3. การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทัศนคติ ของกลุ่มมา เป็นของตน หาก ทัศนคติ นั้นไม่ขัดแย้งกับ ทัศนคติ ของตนเกินไป
4. ทัศนคติ ส่วนสำคัญกับบุคลิภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิภาพสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมี ทัศนคติ ในทางตรงข้าม คือ มักมองว่า มีคนคอยอิจฉาริษยา หรือคิดร้ายต่าง ๆ ต่อตน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 64 – 65) กล่าวถึงการเกิด ทัศนคติ ว่า ทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่ง ทัศนคติ (Source of Attitude) ต่าง ๆ ที่อยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้คนเกิด ทัศนคติ ที่สำคัญคือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิด ทัศนคติ ต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิด ทัศนคติ ต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน
2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from others) จะทำให้เกิด ทัศนคติ จากการ

รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่น ได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิด ทศนคติ ต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิด ทศนคติ ขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทศนคติ หลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

ธงชัย สันติวงษ์ , 2539 : 166 – 167) กล่าวว่า ทศนคติ ก่อตัวเกิดขึ้นมา และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัย หลายประการ ด้วยกัน คือ

1. การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทศนคติ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้าง ทศนคติ ที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้

2. ข่าวสารข้อมูล (Information) ทศนคติ จะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับ รวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วย กลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิด และสร้างเป็นทศนคติขึ้นมาได้

3. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทศนคติ บางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่าง ๆ แต่ยังมี การถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้าง ทศนคติ ขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้าง ทศนคติ ให้แก่บุคคลได้

4. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของ ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำใ้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มี ประสบการณ์มาจนกลายเป็น ทศนคติ ได้

5. ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้าง ทศนคติ ให้กับตัวบุคคล

ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของ ทศนคติ เท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในความเป็นจริง จะมิได้มีการเรียงลำดับตาม ความสำคัญ แต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทาง เหล่านี้ ตัวไหนจะมีความสำคัญต่อการก่อตัวของ ทศนคติ มากหรือน้อย ย่อมสุดแล้ว แต่ว่า การพิจารณาสร้าง ทศนคติ ต่อสิ่งดังกล่าว จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดมากที่สุด

ประเภทของ ทศนคติ

บุคคลสามารถแสดง ทศนคติ ออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทศนคติ ทางเชิงบวก เป็น ทศนคติ ที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรือ อารมณ์ จากสภาพจิตใจได้ตอบ ในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการของ องค์กร อื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมี ทศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การเข้าเป็นสมาชิก และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2. ทศนคติทางลบ หรือ ไม่ดี คือ ทศนคติ ที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้ ได้รับความเชื่อถือ หรือ ไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคล หนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการของ องค์กร และอื่น ๆ เช่น พนักงาน เจ้าหน้าที่บางคน อาจมี ทศนคติ เชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้น ใน จิตใจของเขา จนพยายาม ประพฤติ และปฏิบัติต่อต้าน กฎระเบียบของบริษัท อยู่เสมอ

3. ประเภทที่สาม ซึ่งเป็นประเภทสุดท้าย คือ ทศนคติ ที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นใน เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมี ทศนคติ นิ่งเฉยอย่าง ไม่มีความคิดเห็น ต่อปัญหาใดได้เถียง เรื่องกฎระเบียบว่า ด้วย เครื่องแบบของนักศึกษา

ทศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือ สถานการณ์

แดเนียล แคทซ์ (Daniel Katz , 1960 : 163 – 191) ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไก ของ ทศนคติ ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะ อาศัย ทศนคติ เป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับ พฤติกรรม ของ ตนให้เป็นไปใน ทางที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ตนสูงที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนี้ ทศนคติ จึงสามารถเป็นกลไก ที่จะสะท้อน ให้เห็น ถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เอง ที่จะทำให้อารมณ์ของ พฤติกรรมเป็นไป ในทางที่ ต้องการ มากที่สุด

2. เพื่อป้องกันตัว (Ego – Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ยึดแย้ง กับ ความนึกคิดของตน (Self – Image) ดังนั้น ทักษะจิต จึงสามารถ สะท้อนออกมาเป็น กลไกที่ป้องกันตัว โดย การแสดงออก เป็นความรู้สึก ถูกเหยียดหยาม หรือติฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกัน ก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมี ทักษะจิต ที่ถือว่า ตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่นการก่อตัว ที่เกิดขึ้นมาของ ทักษะจิต ในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมี ทักษะจิต เป็นเครื่องมือ ในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทักษะจิต จะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจาก การมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้หนึ่งเอง และสิ่งที่เป็เป้าหมายของการแสดงออก มาซึ่ง ทักษะจิต นั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้น หวังใช้เพียงเพื่อการ ระบายความรู้สึกเท่านั้น

3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทักษะจิต นั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วย ทักษะจิต นี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ทักษะจิต จึงสามารถใช้สำหรับ อรรถาธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับ ค่านิยม ต่าง ๆ ได้

4. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทักษะจิต จะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมิน และทำความเข้าใจ กับ สภาพแวดล้อม ที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change)

เฮอริเบิร์ต ซี. เคลแมน (Herbert C. Kelman , Compliance , 1967 : 469) ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดยมีความเชื่อว่า ทัศนคติ อย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ เฮอริเบิร์ต ได้แบ่งกระบวนการ เปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance)

การยินยอม จะเกิดได้เมื่อ บุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับ ความพอใจ จากบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่อยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับ รางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจ ที่ได้รับจาก การยอมกระทำตาม นั้น เป็นผลมาจาก อิทธิพลทางสังคม หรือ อิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิด การยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอม

กระทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทักษะคติ ซึ่งจะมีพลังผลักดัน ให้บุคคลยอม กระทำตามมาก หรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือ ความรุนแรงของรางวัลและ การลงโทษ

2. การเลียนแบบ (Identification)

การเลียนแบบ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคล ต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จาก การเลียนแบบนี้ ทักษะคติ ของบุคคลจะเปลี่ยน ไป มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทักษะคติ ซึ่งพลังผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นี้ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ความน่า โนมน้าวใจ ของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับ พลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาท ทั้งหมด ของคนอื่น มาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยน บทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเอง เลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการ เลียนแบบ ทักษะคติ ของบุคคล จะเปลี่ยนไปมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization)

เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับ ความต้องการ ภายใน ค่านิยม ของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับ ค่านิยม ที่บุคคลมีอยู่เดิม ความ พึงพอใจ ที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียด ของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่า จะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยน ทักษะคติ ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ องค์ประกอบ ต่าง ๆ ใน กระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจน ช่องทางในการสื่อสาร ล้วนแล้วแต่ มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคติ ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ทักษะคติ ของบุคคล เมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทน แต่ก็จะสามารถ เปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมี ความสัมพันธ์ กับค่านิยม ของบุคคลนั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจาก การยอมรับโดยการบังคับ เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ

การเปลี่ยน ทักษะคติ มี 2 ชนิด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทักษะคติ ของบุคคลที่เป็นไป ในทางบวก ก็จะเพิ่มมากขึ้น ในทางบวก ด้วย และ ทักษะคติ ที่เป็นไป ในทางลบ ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย
2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยน ทักษะคติ เดิมของบุคคลที่เป็นไป ในทางบวก ก็ จะลดลงไป ในทางลบ และถ้าเป็นไป ในทางลบ ก็จะกลับเป็นไป ในทางบวก

เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของ ทศนคติ แล้ว จะเห็นว่า องค์ประกอบสำคัญ ที่เชื่อมโยงให้บุคคลเกิด ทศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่า ทศนคติ จะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง การสื่อสารกับผู้อื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมี การสื่อสารแทรกอยู่เสมอ กล่าวได้ว่า การสื่อสาร เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมาก ที่มีผลทำให้บุคคลเกิด ทศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ

ทศนคติ เกี่ยวข้องกับ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ โรเจอร์ส (Rogers ,1973) กล่าวว่า การสื่อสารก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ

1. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร
2. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทศนคติ ของผู้รับสาร
3. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การแสดงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการนี้ จะเกิดในลักษณะต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนั้น และการเกิดความรู้ความเข้าใจนี้ มีผลทำให้เกิด ทศนคติ ต่อเรื่องนั้น และสุดท้าย ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรม ที่กระทำต่อเรื่องนั้น ๆ ตามมา

ความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติ กับ พฤติกรรม (Attitude and Behavior)

ทศนคติ กับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ มีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทศนคติ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ในขณะเดียวกัน การแสดงพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลต่อ ทศนคติ ของบุคคลด้วยอย่างไรก็ตาม ทศนคติ เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะเทรียนดิส (Triandis,1971) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคล เป็นผลมาจาก ทศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดหวังการเปลี่ยนแปลงทศนคติโดยการสื่อสาร (Attitude Change: Communication)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 หน้า 5) กล่าวว่า ทศนคติ ของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจโดยการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากผู้อื่น หรือจากสื่อต่าง ๆ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบของ ทศนคติ ในส่วนของ การรับรู้ เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบ ส่วนอื่น จะมีแนวโน้ม ที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย กล่าวคือ เมื่อองค์ประกอบของ ทศนคติ ในส่วนของการรับรู้ เชิงแนวคิดเปลี่ยนแปลง จะทำให้องค์ประกอบ ในส่วนของอารมณ์ (Affective Component) และองค์ประกอบในส่วนของ

พฤติกรรม(BehavioralComponent)เปลี่ยนแปลงด้วย

การเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดย การสื่อสาร พิจารณาจากแบบจำลอง การสื่อสาร ของ ลาสเวล (Lasswell,1948) ซึ่งได้วิเคราะห์ กระบวนการสื่อสาร ในรูปของ ใคร พูดอะไร กับใคร อย่างไร และได้ผลอย่างไร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตาม กล่าวคือ ใคร (ผู้ส่งสาร) พูดอะไร (สาร) กับใคร (ผู้รับสาร) อย่างไร (สื่อ) ก็คือตัวแปรต้น ส่วนได้ผลอย่างไร (ผลของการสื่อสาร) ก็คือ ตัวแปรตามตัวแปรต้นทั้ง 4 ประการ ซึ่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ มีลักษณะดังนี้ ผู้ส่งสาร (Source) ผลของสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ของบุคคลขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร ลักษณะของผู้ส่งสารบางอย่าง จะสามารถ มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นมากกว่าลักษณะอื่น ๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ซึ่งขึ้นอยู่กับ ปัจจัย 2 ประการคือ ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ผู้ส่งสาร ที่มีความน่าเชื่อถือสูง จะสามารถชักจูงใจได้ดีกว่า ผู้ส่งสารที่มี ความน่าเชื่อถือต่ำ นอกจากนี้บุคลิกภาพ (Personality)ของผู้ส่งสารก็มีความสำคัญต่อการยอมรับสาร (Message) ลักษณะของสารจะมีผลต่อการ ยอมรับหรือไม่ยอมรับของบุคคล ถ้าเตรียมเนื้อหาสารมาเป็นอย่างดีผู้รับสารก็อยากฟัง ดังนั้นการ เรียงลำดับของเนื้อหาความชัดเจนของเนื้อหาสาร ความกระชับ เป็นต้น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อการ สื่อสารที่มีประสิทธิภาพสื่อ (Channel) หรือช่องทางการสื่อสาร เป็นเรื่องของประเภทและชนิดของสื่อที่ใช้ ผู้รับสาร (Receiver) องค์ประกอบของผู้รับสารที่จะทำให้เกิดการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สติปัญญา ทัศนคติความเชื่อความเชื่อมั่นในตนเองการมีส่วนร่วมการผูกมัด เป็นต้น

แมคไกวร์(McGuire อ้างใน อรรถวณิช ปิณฑน์โอภาส, 2537) กล่าวว่า ตัวแปรทั้ง 4 ประการ ข้างต้นนี้ ก่อให้เกิดตัวแปรตาม คือผลของการสื่อสารเป็นไปตามลำดับขั้น 5 ขั้นหลัก คือ

1. ความตั้งใจ/ความสนใจ (Attention)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การยอมรับต่อสาร (Yielding)
4. การเก็บจำสารไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action)

โดยผู้รับสารต้องผ่านไปที่ละขั้น เพื่อที่ การสื่อสาร จะสามารถเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ได้ ครอบคลุมตาม กระบวนการ ซึ่งในสภาพการณ์ปกติ ขั้นตอนแรก ๆ จะต้องเกิดขึ้นก่อน เพื่อที่ขั้นตอนต่อ ๆ ไปจะเกิดขึ้นได้การเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดยใช้อิทธิพลทางสังคม (Attitude Change: Social Influence) อิทธิพลทางสังคม มีผลอย่างมาก ต่อ การเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ และการตัดสินใจ เพราะในขณะตัดสินใจ

ย่อมมี กลุ่มบุคคล ที่มีความสำคัญ ต่อผู้ป่วยเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ

แมคไกวร์ และมิลแมน (McGuire and Millman, 1965) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดยใช้อิทธิพล ทางสังคม เกิดจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะพัฒนา ทัศนคติ ของตนเองในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มี อิทธิพลทางสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. **กลุ่มอ้างอิง (Reference Group)** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับ ประเมิน ทัศนคติ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิงเพื่อ ประเมิน ทัศนคติ ของตน และตัดสินใจว่า ทัศนคติ ของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มมี ทัศนคติเช่นเดียวกับตน

วัตสันและ จอห์นสัน (Watson and Johnson ,1972) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่ม อ้างอิงที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ไว้ดังนี้

1. ทัศนคติ ของบุคคลจะมีผลอย่างมากจากกลุ่มที่เขามีส่วนร่วม และกลุ่มที่เขา ต้องการจะร่วมด้วย
2. ถ้า ทัศนคติ ของบุคคลสอดคล้องกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่มจะเป็น การเสริมแรง (Reinforcement) ให้กับ ทัศนคติ นั้น มากขึ้น ในทางตรงข้าม จะ เป็นการลงโทษ (Penalty) ถ้าบุคคลนั้นมี ทัศนคติ ไม่ตรงกับมาตรฐานหรือบรรทัด ฐานของกลุ่ม
3. บุคคลที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม หรือติดอยู่กับกลุ่มมาก จะเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ได้ ยากที่สุด ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นความพยายาม ของบุคคลภายนอก
4. การสนับสนุน หรือเห็นด้วยกับ ทัศนคติ บางอย่างของสมาชิกในกลุ่มแม้เพียง 1 คนเท่านั้น ก็สามารถลดอิทธิพลของกลุ่มใหญ่ ที่มีต่อ ทัศนคติ ของสมาชิกในกลุ่ม ได้
5. แม้เป็นเพียงสมาชิก 2 คนในกลุ่มเท่านั้น ที่ยึดมั่นในความคิดหรือ ทัศนคติ บางอย่าง ก็จะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มได้

6. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มและ การตัดสินใจกลุ่ม จะช่วยลดการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง ทศนคติ ถ้ากลุ่มตัดสินใจยอมรับ ทศนคติ ใหม่ สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับ ทศนคติ ด้วย
7. ถ้าบุคคลเปลี่ยนแปลงกลุ่มอ้างอิงของตน ทศนคติ ของบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

2. **บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals)** หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อประเมิน ทศนคติ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อ ทศนคติ ของบุคคล ตรงกับ กระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ บุคคลรับเอา คุณสมบัติ ของผู้อื่น เช่น ความคิด ทศนคติ พฤติกรรม เป็นต้นมาเป็นของตน

ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของ ทศนคติ ในส่วนของการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยบุคลาการทางการแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต้องมี ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความ น่าเชื่อถือสูง สามารถชักจูงใจได้ดีอีกทั้งมี บุคลิกภาพ (Personality) ดีก็จะมี ความสำคัญต่อ การยอมรับ นอกจากนี้หากข้อมูลข่าวสาร มีการเตรียมมาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา , การเรียงลำดับ , ความ ชัดเจนตลอดจนมีความกระชับและมีช่องทางในการส่งที่เหมาะสม ผู้ให้บริการซึ่งเป็น ผู้รับสารก็อยากฟัง และมีแนวโน้มที่จะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามคำแนะนำหรือชักจูง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม (KAP)

ทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และ การยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันอาจมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป จากการรับ สารนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภนี้ จะเกิดขึ้น ในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับ สารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะไปมีผลทำให้เกิด ทศนคติ และขั้นสุดท้าย คือ การ ก่อให้เกิดการกระทำ ทฤษฎีนี้อธิบาย การสื่อสาร หรือ สื่อมวลชน ว่า เป็นตัวแปรต้นที่สามารถ เป็นตัวนำ การพัฒนาเข้าสู่ชุมชนได้ ด้วยการอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามใน การวัดความสำเร็จ ของ การสื่อสาร เพื่อการพัฒนา(สุรพงษ์โสชนะเสถียร,2533:118)

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญใน การนำข่าวสารต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ ประชาชนในสังคมได้รับทราบ ว่า ขณะนี้ในสังคมมีปัญหาอะไร เมื่อประชาชนได้รับทราบ ข่าวสารนั้น ๆ

ย่อมก่อให้เกิด ทศนคติ และเกิดพฤติกรรมต่อไป ซึ่งมีลักษณะ สัมพันธ์ กันเป็นลูกโซ่เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การที่คน เติบโตให้มีพฤติกรรมปฏิบัติตาม กฎจราจรได้ ก็ต้องอาศัย การสื่อสาร เป็นเครื่องมืออันสำคัญใน การ เพิ่มพูนความรู้ สร้าง ทศนคติ ที่ดีและเกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เหมาะสม โดยผ่านสื่อ ชนิดต่าง ๆ ไปยังประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องประกอบด้วย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533 : 120-121)

ความรู้ (Knowledge)เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมาก จะได้รับผ่าน ประสบการณ์ โดย การเรียนรู้ จาก การตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัด ระบบเป็นโครงสร้าง ของ ความรู้ ที่ผสมผสาน ระหว่าง ความจำ (ข้อมูล) กับ สภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงเป็นความจำ ที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้อง กับ สภาพจิตใจ ของตนเอง ความรู้ จึงเป็น กระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจ ส่งผลต่อ พฤติกรรม ที่ แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิง ความรู้ใน ทฤษฎีการสื่อสาร นั้นอาจ ปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution)

การสื่อสารมักจะสร้างความ สับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสาร จึงมักแสวงหา สารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อ ทั้งหลาย เพื่อตอบ ข้อสงสัย และความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation)

ผลกระทบเชิงความรู้ ต่อ การปลูกฝังทัศนคติ นั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็น นวัตกรรม เพื่อสร้าง ทศนคติ ให้คนยอมรับ การแพร่ นวัตกรรมนั้น ๆ (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting)

เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไป เพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อ กำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลัง ของปัจเจกชน และค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System)

การสื่อสารสังคมมักกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน จึง ทำให้ ผู้รับสาร รับทราบระบบความเชื่อถือ หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ใน ความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification)

ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่น่าเสนอ ข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ ประชาชน ผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ่มชัดขึ้น

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973: 325 อ้างใน โสภิตสุตา มงคลเกษม, 2539 : 42)
กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) เป็นข้อมูลที่มีมนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมจาก
ประสบการณ์ต่างๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลจะต้องรู้เรื่อง
เกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อประกอบ การตัดสินใจ นั่นก็คือ บุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริง หรือข้อมูล ต่างๆ ที่สนับสนุน
และให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจและ ทศนคติ ที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 16) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำ
ได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นหรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัด
ความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967: 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า
ความรู้ เป็นสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับ การระลึกถึง เฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการหรือ
สถานการณ์ต่างๆโดยเน้นความจำ

1. ความรู้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจำและการระลึกถึงเหตุการณ์
หรือประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งออกเป็น

- 1.1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ
- 1.2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- 1.3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะ
เบื้องต้นแบ่งออกเป็น

2.1. การแปลความ คือการแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง โดยรักษา
ความหมายได้ถูกต้อง

3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

แพทริก เมเรดิธ (Patrick Meredith, 1961: 10) ได้พูดถึงความรู้ว่า จำเป็นต้องมียอดประกอบ 2 ประการ คือ ความเข้าใจ (Understanding) และการคงอยู่ (Retaining) เพราะความรู้ หมายถึง ความสามารถจดจำได้ ในบางสิ่งบางอย่าง ที่เราเข้าใจมาแล้ว

เบอร์กูน (Burgoon, 1974: 64) และ ริเวอร์, ปีเตอร์สัน และ เจนเซ็น (River, Peterson and Jensen 1971: 283 อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 116-117) ได้กล่าวถึง การศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) ว่าเป็นลักษณะ อีกประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับ ที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการ ที่แตกต่างกันไป คนที่มี การศึกษาสูงหรือมีความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมาก ในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะคนเหล่านี้ มีความรู้กว้างขวาง ในหลายเรื่อง มีความเข้าใจ ศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้ มักจะเป็น คนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ

การเกิดความรู้ไม่ว่า ระดับใดก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์ กับ ความรู้สึนึกคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับ การเปิดรับข่าวสาร ของบุคคล นั้นเอง รวมไปถึงประสบการณ์และลักษณะทาง ประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคน ที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มี การศึกษา มีการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับกฎจราจร ก็มีโอกาส ที่จะมี ความรู้ในเรื่องนี้ และสามารถเชื่อมโยง ความรู้นั้นเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ สามารถระลึกได้ รวบรวมสาระสำคัญ เกี่ยวกับ กฎจราจร รวมทั้ง สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งประเมินผลได้ต่อไป และเมื่อประชาชน เกิดความรู้เกี่ยวกับ กฎจราจร ไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม สิ่งที่เกิดตามมาก็คือ ทักษะคิด ความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ (ดาราวรรณ ศรี สุกลใส, 2542 : 41) งานวิจัยของรุ่งนภา อุทปา ปีการศึกษา (2545:บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ สตรีวัยหมดประจำเดือนที่มารับบริการคลินิกวัยหมดประจำ เดือนของโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2545 พบว่า ทักษะคิดต่อสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพอย่างมี นัยสำคัญ งานวิจัยของกันยา สุขปะทิว(2538:ง) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและ พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร พบว่า เจตคติต่อ การอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก คือ นักเรียนที่มีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำในทางที่ดีมาก มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำมากด้วย งานวิจัยของสมสกุล แอลเฟรด (2540:บทคัดย่อ) พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษาเกาะล้าน เมืองพัทยา พบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของประชาชนในท้องถิ่นแตกต่างกันตามเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยผู้ที่มีเจตคติที่ดีเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอนุรักษ์มากกว่าผู้ที่มีเจตคติไม่ดี

จากการประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติถือว่าทัศนคติเป็นจิตลักษณะสถานการณ์ประเภทหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลดออบายมุขมาก เป็นผู้ que แสดงพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อยลง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปลอดภัยรอบสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีขาวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ
7. เกณฑ์การให้คะแนน
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล
9. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่กำหนดใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหลักสูตรภาคปกติและหลักสูตรนานาชาติที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลโดยเป็นทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน ทั้งมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการให้เกิดความหลากหลายของประชากร โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 25 แห่ง

❖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ❖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- ❖ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ❖ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ❖ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ❖ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ❖ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ❖ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- ❖ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- ❖ สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

2. มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 33 แห่ง

- ❖ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ❖ มหาวิทยาลัยเกริก
- ❖ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- ❖ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
- ❖ มหาวิทยาลัยชินวัตร

- ❖ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- ❖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
- ❖ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ❖ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
- ❖ มหาวิทยาลัยรังสิต
- ❖ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
- ❖ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ❖ มหาวิทยาลัยสยาม
- ❖ มหาวิทยาลัยหอการค้า
- ❖ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- ❖ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- ❖ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
- ❖ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
- ❖ มหาวิทยาลัยธนบุรี
- ❖ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
- ❖ วิทยาลัยเซนต์อิสต์บางกอก
- ❖ วิทยาลัยดุสิตธานี
- ❖ วิทยาลัยทองสุข
- ❖ วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
- ❖ วิทยาลัยมิชชั่น
- ❖ วิทยาลัยรัชต์ภาคย์
- ❖ วิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
- ❖ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
- ❖ วิทยาลัยราชพฤกษ์
- ❖ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
- ❖ สถาบันอาศรมศิลป์
- ❖ สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา
- ❖ สถาบันเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีจำนวนมากกว่า 100,000 คน ผู้วิจัยจึงอาศัยการคำนวณดังสูตรสำเร็จรูปของ Yamane Taro จะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นกำหนดโควตา(Stratified Quota Random Sampling) โดยคำนวณจากตัวแปรในการสุ่มตัวอย่าง 3 ตัวแปร คือ จำนวนสถาบัน ชั้นปี และจำนวนนักศึกษา

1) การเลือกสถาบัน เลือกแบบเจาะจงในแต่ละกลุ่มดังนี้

มหาวิทยาลัยของรัฐบาล เนื่องจากมีทั้งมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิด มีทั้งมหาวิทยาลัยเก่าและมหาวิทยาลัยตั้งใหม่เพื่อให้เกิดความหลากหลายจะทำการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวแทนในแต่ละกลุ่มดังนี้

1. มหาวิทยาลัยหลัก แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

กลุ่มมหาวิทยาลัยเฉพาะด้าน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มมหาวิทยาลัยทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. มหาวิทยาลัยเปิด จำนวน 1 มหาวิทยาลัย

คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. มหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏ จำนวน 2 มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
4. มหาวิทยาลัยตั้งใหม่ จำนวน 2 มหาวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเอกชน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม

1. มหาวิทยาลัย แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อยคือ
มหาวิทยาลัยที่มีสถานที่ตั้งในกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยที่มีสถานที่ตั้งในจังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยสยาม
มหาวิทยาลัยรังสิต
2. วิทยาลัย แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ
วิทยาลัยทั่วไป
วิทยาลัยทองสุข
วิทยาลัยรัชต์ภาคย์
วิทยาลัยเฉพาะทาง
วิทยาลัยดุสิตธานี
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
3. สถาบัน จำนวน 1 สถาบัน
สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

- 2) เลือกชั้นปี เลือกจำนวน 2 ชั้นปี โดยเลือกแบบเจาะจง คือ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่

3 เพื่อให้ผ่านการมีประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยมาพอสมควร

- 3) เลือกจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยเฉลี่ยชั้นปีละ 10 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยแบ่งเป็นสถาบันละ 20 กลุ่มตัวอย่าง จะได้ขนาดตัวอย่างรวมกันทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มลักษณะสถานการณ์ ประกอบไปด้วย 9 ตัวแปร คือ

- ❖ การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปลดอบายมุข
- ❖ การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการปลดอบายมุข
- ❖ การรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดอบายมุข
- ❖ ระดับการศึกษาของบิดามารดา
- ❖ การอบรมเลี้ยงดูตามแบบศาสนา
- ❖ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
- ❖ การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้าง
- ❖ การมีแบบอย่างจากบิดามารดา
- ❖ รูปแบบการดำรงชีวิต

กลุ่มจิตลักษณะเดิม ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร คือ

- ❖ เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ❖ มุ่งอนาคตควบคุมตน
- ❖ สุขภาพจิต
- ❖ ความเชื่อในโทษของอบายมุข

กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์

- ❖ ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข
- ❖ ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดอบายมุข

กลุ่มลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา

- ❖ เพศ
- ❖ อายุ
- ❖ ภูมิลำเนา
- ❖ ผลการเรียน
- ❖ ฐานะของครอบครัว
- ❖ ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
- ❖ บุคคลที่ร่วม
- ❖ จำนวนครั้งที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

พฤติกรรมการปลดปล่อยมุข

❖ พฤติกรรมปลดปล่อยมุข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา แบบวัดกลุ่มพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข แบบวัดกลุ่มลักษณะสถานการณ์ แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะเดิม และแบบวัดกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544)

$$\alpha = \frac{\overline{kcov\ ariance} / \overline{variance}}{1 + (k-1) \overline{cov\ ariance} / \overline{variance}}$$

โดยที่	k	แทน จำนวนคำถาม
	$\overline{cov\ ariance}$	แทน ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนระหว่างคำถามต่าง ๆ
	$\overline{variance}$	แทน ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนของคำถาม

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัวของนักศึกษา คือ เพศ ภูมิลำเนา อาชีพของบิดา-มารดา ผลการเรียนฐานะของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความถี่ของการไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

แบบวัดตัวแปรพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขรอบสถาบันการศึกษา เป็นแบบวัดที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยแบ่งจะเป็นการวัดสภาพของนิสิต นักศึกษา แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจากการปรับปรุงแบบวัดชุมชนปลดปล่อยมุขของรศ.ดร.ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์ (2549)

ตอนที่ 1 ให้พิจารณาว่านิสิต นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยหรือเป็นจริงมากน้อยเพียงใด มีจำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 2 ให้พิจารณาว่าข้อความที่กล่าวนั้นมีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ซึ่งข้อความที่เป็นเหตุการณ์หรือการกระทำของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 42 ข้อ

รวมแบบสอบถาม 60 ข้อ

ตอนที่ 3 ให้ตอบสถานที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำอบายมุข และผู้มีส่วนร่วมในการทำอบายมุข

เกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เนื่องจากแบบสอบถามในส่วนนี้มี 2 ลักษณะคือ ข้อความที่แสดงถึงนิสิต นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับอบายมุขในระดับใด ดังนั้นในการตรวจให้คะแนนต้องปรับให้อยู่ในทิศทางเดียวกันทั้งหมดทุกข้อความดังนี้

ตอนที่ 1	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	5	4	3	2	1
2	5	4	3	2	1
3	5	4	3	2	1
4	5	4	3	2	1
5	5	4	3	2	1
6	5	4	3	2	1
7	5	4	3	2	1
8	1	2	3	4	5
9	1	2	3	4	5
10	1	2	3	4	5
11	1	2	3	4	5
12	1	2	3	4	5
13	5	4	3	2	1
14	1	2	3	4	5
15	1	2	3	4	5
16	1	2	3	4	5
17	1	2	3	4	5
18	1	2	3	4	5

ตอนที่ 2	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	5	4	3	2	1
2	5	4	3	2	1
3	5	4	3	2	1
4	5	4	3	2	1
5	5	4	3	2	1
6	5	4	3	2	1
7	5	4	3	2	1
8	5	4	3	2	1
9	5	4	3	2	1
10	5	4	3	2	1
11	5	4	3	2	1
12	1	2	3	4	5
13	5	4	3	2	1
14	1	2	3	4	5
15	5	4	3	2	1
16	5	4	3	2	1
17	1	2	3	4	5
18	5	4	3	2	1
19	5	4	3	2	1
20	5	4	3	2	1
21	5	4	3	2	1
22	5	4	3	2	1
23	1	2	3	4	5
24	5	4	3	2	1
25	5	4	3	2	1
26	1	2	3	4	5
27	1	2	3	4	5
28	1	2	3	4	5
29	1	2	3	4	5

ตอนที่ 2	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30	5	4	3	2	1
31	5	4	3	2	1
32	5	4	3	2	1
33	5	4	3	2	1
34	5	4	3	2	1
35	1	2	3	4	5
36	1	2	3	4	5
37	1	2	3	4	5
38	5	4	3	2	1
39	1	2	3	4	5
40	1	2	3	4	5
41	1	2	3	4	5
42	1	2	3	4	5

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบพฤติกรรมพลอด

อบายมุขของนิสิต นักศึกษา พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 60 - 300 คะแนน แล้วทำการหาค่าเฉลี่ย โดย นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก ส่วน นักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย

แบบวัดกลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ ตัวแปร

- การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการพลอดอบายมุข
- การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับสถานะของบัณฑิตพึงประสงค์
- การรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์พลอดอบายมุข
- ระดับการศึกษาของบิดา – มารดา
- การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธศาสนา

- การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล
- การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง
- รูปแบบการดำเนินชีวิต

แบบวัดการรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปลอดอบายมุข วัดโดยการรับทราบของนักศึกษาว่ามหาวิทยาลัยที่นักศึกษาอยู่มีแรงจูงใจอย่างไรบ้างที่จะให้มีการปลอดอบายมุข เช่น มีโครงการรณรงค์ปลอดอบายมุขโดยให้นักศึกษามีส่วนร่วม เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 16 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรในการประเมิน 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับจาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปลอดอบายมุข พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 96 คะแนน แล้วทำการหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปลอดอบายมุขว่ามีลักษณะของแรงจูงใจต่อนิสิต นักศึกษาที่ดีมาก ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ารับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุขมีลักษณะของแรงจูงใจที่ได้น้อย

แบบวัดการรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับสถานะของบัณฑิตพึงประสงค์ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งแบบวัดเป็น 4 ส่วนคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม, ด้านความรู้, ด้านทักษะทางปัญญา, ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ, ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย จากจาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ
จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความเชื่อของนิสิต
นักศึกษาเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิง พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 – 120
คะแนน

เมื่อรวมคะแนนทุกข้อในแบบการวัดรับรู้ทัศนคติทางสังคม ฯลฯ ซึ่ง
พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 – 120 คะแนน จากนั้นก็ทำการหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่า
ค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการรับรู้ทัศนคติทางสังคม ฯลฯ ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการ
รับรู้ทัศนคติทางสังคม ฯลฯ ต่ำ

แบบวัดการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ลดอบายมุข เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะการแสวงหาข้อมูล จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 ประเภทของข้อมูล จำนวน 13 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ

จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการรับข่าวสารเกี่ยวกับ
การรณรงค์ลดอบายมุข พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 – 96 คะแนนแล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษา

ที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการสื่อสารและหรือการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอด
อบายมุข ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการสื่อสารและหรือการแสวงหาข่าวสาร
เกี่ยวกับการปลอดอบายมุขน้อยน้อย

ระดับการศึกษาของบิดา – มารดา เป็นคำถามปลายปิดที่ให้นักศึกษาตอบ โดย
ระบุการศึกษาสูงสุดของบิดา – มารดา

เกณฑ์การให้คะแนน

น้อยกว่า หรือเทียบเท่ากับ ป.4 ให้คะแนน 4 คะแนน

ป.6 หรือเทียบเท่า ให้คะแนน 6 คะแนน

ม.3 หรือเทียบเท่า ให้คะแนน 9 คะแนน

ม.6 หรือ ปวช. ให้คะแนน 12 คะแนน

อนุปริญญา หรือปวส. ให้คะแนน 14 คะแนน

ระดับปริญญาตรี 16 คะแนน

ระดับสูงกว่าปริญญาตรี 17 คะแนน

การคิดคะแนน

นำระดับคะแนนของระดับชั้นการศึกษาของบิดา - ,มารดาบวกกันทำให้เป็น
คะแนนระดับการศึกษาโดยรวม

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูตามแบบอย่างพุทธศาสนา

โดยให้นักศึกษารายงานสิ่งที่นักศึกษาได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูตาม
แบบอย่างของพุทธศาสนา_ (way Region) จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย จาก จริงที่สุด
จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับจาก จริง ที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู ตามแบบอย่างของศาสนา พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับ คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแบบอย่างของศาสนา(way Region)มาก ส่วน นักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแบบอย่างของศาสนาน้อย

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบแบร็กสนับสนุนใช้เหตุผล

ให้นักศึกษารายงานสิ่งที่นักศึกษาได้รับการปฏิบัติของผู้ปกครอง (บิดา-มารดา) ที่มีต่อผู้ตอบ ประกอบไปด้วยประโยคบอกเล่าที่แสดงถึงการรัก การเอื้ออาทร การอบรมสั่งสอน จำนวน 10 เหตุการณ์ มีมาตรา 6 หน่วย จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย แบบวัดนี้นำมาจากแบบวัดของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ(2536) โดยมีการเพิ่มเติม ผู้ปกครองให้มีความหมายที่กว้างขึ้น คือ หมายถึง บิดา – มารดา แล้วนำไปทดสอบแบบวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบแบร็กสนับสนุนใช้เหตุผล พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับ คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบแบร็กสนับสนุนใช้เหตุผล มาก ส่วนนักศึกษาที่ได้ คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบแบร็กสนับสนุนใช้เหตุผลน้อย

แบบวัดการเห็นแบบอย่างจากบิดา-มารดาและบุคคลรอบข้าง

เป็นการวัดโดยการให้นักศึกษารายงานว่าตนได้รับการถ่ายทอดการกระทำต่าง ๆ จากกลุ่มอ้างอิง(กลุ่มปฐมภูมิ) ได้แก่ บิดามารดา เพื่อน อาจารย์ เกี่ยวกับกับการประพฤติปฏิบัติในระหว่างการศึกษา แบบวัดมีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรในการประเมิน 6 หน่วย จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริง

เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ

จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดเห็นแบบอย่างจากบิดา-มารดาและบุคคลรอบข้าง พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 6 – 60 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับ เห็นแบบอย่างจากบิดา-มารดาและบุคคลรอบข้างมาก ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าได้รับการเห็นแบบอย่างจากบิดา-มารดาและบุคคลรอบข้างน้อย

แบบวัดรูปแบบการดำเนินชีวิต

โดยปรับปรุงจากแบบวัดเกชรา เกิดมงคล (2546) ในงานวิจัยเรื่อง” รูปแบบการดำเนินชีวิต ประกอบไปด้วย

การจัดสรรเวลาให้กับกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .82

ความสนใจและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .73

ความคิดเห็นต่อตนเองและสิ่งรอบตัวต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .65 และเมื่อนำคำถามทั้ง 3 ส่วนมารวมกันจะได้ค่าความเชื่อมั่น .86

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปร โดยใช้มาตราวัดระดับความถี่แบบ Likert Scales ไว้ดังนี้

- การจัดสรรเวลาให้กับกิจกรรมต่าง ๆ แบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

- ความสนใจและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ แบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน
เฉย ๆ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน

- ความคิดเห็นต่อตนเองและสิ่งรอบตัวต่าง ๆ แบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน
เฉย ๆ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน

แบบวัดกลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวแปร เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคต-ควบคุมตน สุขภาพจิต และความเชื่อทางศาสนา

แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

ประกอบด้วยเรื่องความมีเหตุผลเชิงจริยธรรม 12 เรื่อง แต่ละเรื่องประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อ รวม 24 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบมีมาตรฐานในการประเมิน 5 หน่วย คือ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย” “เฉย ๆ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดัดแปลงจากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของโกศล มีคุณ(1999) เรื่องความสามารถทางเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีการวัดแบบมาตราประเมินรวมค่า

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีข้อความที่เป็นประโยคบอกทักข้อ ให้คะแนนจาก 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก“เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย” “เฉย ๆ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 24 – 120 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมมาก ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 10 ประโยค เกี่ยวกับความสามารถในการมีวิสัยทัศน์ การคาดการณ์อนาคต และการเป็นคนที่มีความอดทนในสถานการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องรูปแบบการดำเนินชีวิต มีมาตราประเมิน 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” “ไม่จริงเลย” โดยใช้แบบวัดของดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ (2536) ที่ใช้ในงานวิจัยของลินดา สุวรรณดี (2543) เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ

เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ

จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดมุ่งอนาคตควบคุมตน พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามุ่งอนาคตควบคุมตนสูง ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ

แบบวัดสุขภาพจิตดี

ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดของดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 10 ประโยค เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อตนเองมีมาตรา 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ

จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดสุขภาพจิตดี พิสัย
คะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า
เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีสุขภาพจิตไม่ดี

แบบวัดความเชื่อในโทษของอบายมุข

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นมาโดยใช้ความเชื่อในโทษของอบายมุข เป็นหลัก
มีลักษณะเป็นการถามความเชื่อ 10 ความเชื่อโดยมีมาตร 5 หน่วย จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย”
“เฉยๆ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก “เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย” “เฉยๆ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, ตามลำดับ จาก
“เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย” “เฉยๆ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความเชื่อในโทษของ
อบายมุข พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 50 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้รับคะแนนสูงกว่า
ค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อในโทษของอบายมุขในระดับสูง ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า
ค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อในโทษของอบายมุขในระดับต่ำ

แบบวัดกลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ

- ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข
- ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดอบายมุข

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข

โดยการให้นักศึกษาตอบคำถามในด้านการรับทราบถึงวัตถุประสงค์
หลักการและผลของโทษของอบายมุข โดยเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา จำนวน 10 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนมี 2 มิติ คือ

มิติที่คำตอบ “ถูกต้อง”

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้อง” และตอบได้ว่ามันใจมากได้ 6 คะแนน

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้องและตอบได้ว่ามันใจปานกลางได้ 5 คะแนน

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้องและตอบได้ว่ามันใจน้อยได้ 4 คะแนน

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้อง” แต่นักศึกษาตอบว่าผิดและตอบได้ว่ามันใจมากได้ 6 คะแนน

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้อง “แต่นักศึกษาตอบว่าผิดและตอบได้ว่ามันใจปานกลางได้ 5
คะแนน

กรณีที่ข้อความที่คำตอบนั้น “ถูกต้อง” แต่นักศึกษาตอบว่าผิดและตอบได้ว่ามันใจน้อยได้ 4
คะแนน

มิติที่คำตอบนั้น “ไม่ถูกต้อง”

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ผิด” และตอบว่ามันใจมากได้ 6 คะแนน

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ผิด” และตอบว่ามันใจปานกลางได้ 5 คะแนน

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ผิด” และตอบว่ามันใจน้อยได้ 4 คะแนน

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ถูกต้อง” และตอบมันใจมากได้ 1 คะแนน

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ถูกต้อง” และตอบมันใจปานกลางได้ 2 คะแนน

กรณีที่นักศึกษาตอบว่า “ถูกต้อง” และตอบมันใจน้อยให้ 3 คะแนน

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความรู้เกี่ยวกับ
โทษของอบายมุขพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 - 60 คะแนน จากนั้นหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้

คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขมาก ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อย แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .49

แบบวัดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการปลอดอบายมุข

เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับความคิดเห็นชอบหรือไม่ชอบต่อการปลอดอบายมุขในมหาวิทยาลัยหรือรอบสถาบันการศึกษา ซึ่งวัดได้ด้วยมาตราประเมินค่า ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ

จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการปลอดอบายมุขในมหาวิทยาลัยและรอบสถาบันการศึกษา พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 - 60 คะแนน จากนั้นหาค่าเฉลี่ย โดยนักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขในมหาวิทยาลัยและรอบสถาบันการศึกษามาก ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขในมหาวิทยาลัยและรอบสถาบันการศึกษาน้อย แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ออกหนังสือแนะนำตัวขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม แบบวัดเพื่อการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. พนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตัวเองแล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แบบวัดก่อนรับกลับ

การประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย พิสัย เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่

- การวิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง (Three – Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 1 และ 2
- การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนตัวแปร (Data Reduction) ด้วยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ด้วยกัน โดยการสกัดปัจจัยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component) ที่ค่า Eigenvalue มากกว่า 1 และหมุนแกนปัจจัยแบบ Varimax
- การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขในมหาวิทยาลัยและรอบสถาบันการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปลอดภัยรอบสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีขาวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นการศึกษาวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยจิตลักษณะเดิม ลักษณะสถานการณ์ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และลักษณะปัจจัยชีวสังคม ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปลอดภัยรอบมุข โดยในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาใน 4 ประการ คือ

- ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดา มารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดภัยรอบมุขที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับโทษรอบมุข
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโทษของรอบมุข ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดภัยรอบมุข และเหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีผลสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปลอดภัยรอบมุขหรือไม่
- ตอนที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัยรอบมุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามจากการตอบแบบวัดของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 -3 ของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิด โดยการเก็บจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง มีลักษณะเบื้องต้นดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็นเพศชาย 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44 และเพศหญิง 222 คน คิดเป็นร้อยละ 56

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	178	44
หญิง	222	56
รวม	400	100

ภูมิลำเนา

ภูมิลำเนาได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	167	42
ต่างจังหวัด	233	58
รวม	400	100

อาชีพของบิดาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของบิดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเฉพาะ (ได้แก่ นักบัญชี นักศิลปะ นักคอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ หมอ หมอฟัน วิศวกร นักกฎหมาย บรรณารักษ์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักวิทยาศาสตร์ ครู/อาจารย์ ช่างเทคนิค นักเขียน เป็นต้น	71	18
ผู้จัดการ (ยกเว้นผู้จัดการร้านค้า)	12	3
พนักงานขาย (ได้แก่ พนักงานขายประกันภัย ขายบ้าน ขายของ ขายหุ้น เป็นต้น	5	1
เสมียน (ได้แก่ พนักงานธนาคาร คนทำบัญชี พนักงานเก็บเงิน บุรุษไปรษณีย์ เลขานุการ ผู้ช่วยครู พนักงานรับโทรศัพท์ เป็นต้น	18	4
คนงานฝีมือ (ได้แก่ คนทำขนม ช่างไม้ ช่างไฟ คนคุมงานก่อสร้าง ช่างทำเครื่องประดับ ช่างเครื่องยนต์ คนทาสี ช่างประปา ช่างตัดเสื้อ เป็นต้น	90	23
พนักงานควบคุมเครื่องจักร (ได้แก่ พนักงานขับรถเมล์ กระเป๋ารถเมล์ คนงานโรงงาน คนขับรถบรรทุก คนคุมเครื่องจักรประเภทต่าง ๆ เป็นต้น	13	3

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
คนงาน (ยกเว้นในไร่นา) (ได้แก่ ผู้ช่วยช่างไม้ ชาวประมง คนงาน โกดังเก็บสินค้า คนทำความสะอาด เป็นต้น)	15	4
เกษตรกร	105	26
พนักงานบริการ (ยกเว้นในบ้านส่วนตัว) ได้แก่ ช่างตัดผม บาร์ เทนเดอร์ แม่ครัว/พ่อครัว ผู้ช่วยหมอฟัน คนล้างจาน พนักงาน ดับเพลิง ภารโรง ผู้ช่วยพยาบาล เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ บริกรใน ภัตตาคาร คนเดินตัวโรงหนัง/โรงละคร เป็นต้น)	47	12
คนทำงานตามบ้าน/คนใช้	7	2
ข้าราชการ , พนักงานของรัฐ, พนักงานราชการ (ที่ไม่ใช่ระดับ บริหาร หรืออาจจะระบุในอาชีพเฉพาะ)	17	4
รวม	400	100

อาชีพของมารดาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของมารดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเฉพาะ (ได้แก่ นักบัญชี นักศิลปะ นักคอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ หมอ หมอฟัน วิศวกร นักกฎหมาย บรรณารักษ์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักวิทยาศาสตร์ ครู/ อาจารย์ ช่างเทคนิค นักเขียน เป็นต้น)	25	6
ผู้จัดการ (ยกเว้นผู้จัดการในร้าน)	15	4
พนักงานขาย (ได้แก่ พนักงานขายประกันภัย ขายบ้าน ขายของ ขายหุ้น เป็นต้น)	35	9
เสมียน (ได้แก่ พนักงานธนาคาร คนทำบัญชี พนักงานเก็บเงิน บุรุษไปรษณีย์ เลขานุการ ผู้ช่วยครู พนักงานรับโทรศัพท์ เป็นต้น)	25	6
คนงานฝีมือ (ได้แก่ คนทำขนม ช่างไม้ ช่างไฟ คนคุมงานก่อสร้าง ช่างทำเครื่องประดับ ช่างเครื่องยนต์ คนทาสี ช่างประปา ช่างตัด เสื้อ เป็นต้น)	102	25
พนักงานควบคุมเครื่องจักร (ได้แก่ พนักงานขับรถเมล์ กระเป๋ าเมล์ คนงานโรงงาน คนขับรถบรรทุก คนคุมเครื่องจักรประเภท ต่าง ๆ เป็นต้น)	19	5
คนงาน (ยกเว้นในไร่นา) (ได้แก่ ผู้ช่วยช่างไม้ ชาวประมง คนงาน โกดังเก็บสินค้า คนทำความสะอาด เป็นต้น)	28	7
เกษตรกร	20	5
พนักงานบริการ (ยกเว้นในบ้านส่วนตัว) ได้แก่ ช่างตัดผม บาร์ เทนเดอร์ แม่ครัว/พ่อครัว ผู้ช่วยหมอฟัน คนล้างจาน พนักงาน ดับเพลิง ภารโรง ผู้ช่วยพยาบาล เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ บริกรใน ภัตตาคาร คนเดินตัวโรงหนัง/โรงละคร เป็นต้น)	80	20
คนทำงานตามบ้าน/คนใช้	32	8
ข้าราชการ , พนักงานของรัฐ, พนักงานราชการ (ที่ไม่ใช่ระดับ บริหาร หรืออาจจะระบุในอาชีพเฉพาะ)	19	5
รวม	400	100

ผลการเรียน เฉลี่ยรวม

พบว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพิสัยของการศึกษาอยู่ระหว่าง 1.62 – 3.95 โดยมีค่าเฉลี่ยของผลการศึกษา 2.93 ดังนั้นจะถือว่าผู้ที่ผลการศึกษาน้อยกว่า 2.93 เป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำ มีจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ผู้ที่มีผลการศึกษามากกว่าหรือเท่ากับ 2.96 จัดเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง มีจำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60

ระดับรายได้ต่อครอบครัวต่อเดือน

พบว่า นิสิต นักศึกษามีรายได้ของครอบครัวรวมกันต่ำกว่า 5,000 บาท และจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว 9 คนขึ้นไป ให้ฐานะของครอบครัวมีค่าเป็น 1 มีจำนวน 0 คน รายได้ต่อครอบครัวของนิสิต นักศึกษาที่มีรายได้ 40,001 ขึ้นไปและมีจำนวนสมาชิกครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว 1-3 คน ให้ฐานะของครอบครัวมีค่าเป็น 36 มีจำนวน 29 คน (ร้อยละ 7) ครอบครัวของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากค่าที่กำหนดให้ฐานะของครอบครัวในแต่ละระดับ (มีค่าตั้งแต่ 1 -36) เป็นตัวแบ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 25.25 ดังนั้นจะถือว่าผู้ที่มีฐานะของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 จัดเป็นกลุ่มผู้ที่มีฐานะของครอบครัวต่ำ มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53% ผู้ที่มีฐานะของครอบครัวมากกว่าหรือเท่ากับ 26 จัดเป็นกลุ่มผู้ที่มีฐานะของครอบครัวสูง มีจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 47%

ตาราง 5 ตารางแสดงระดับรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ระดับรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ (คำนวณพิเศษทศนิยม)
ต่ำกว่า 5,000 บาทและจำนวนสมาชิก 9 คนขึ้นไป	0	0
ต่ำกว่า 5,000 บาทและจำนวนสมาชิก 7-8 คน	0	0
ต่ำกว่า 5,000 บาทและจำนวนสมาชิก 4-6 คน	0	0
ต่ำกว่า 5,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	1	1
5,001-10,000 บาทและจำนวนสมาชิก 9 คนขึ้นไป	6	2
5,001-10,000 บาทและจำนวนสมาชิก 7-8 คน	8	2

ระดับรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ (คำนวณพิเศษทศนิยม)
5,001-10,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	12	3
5,001-10,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	10	3
10,001 – 15,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	2	1
10,001 – 15,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	5	1
10,001 – 15,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	7	2
10,001 – 15,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	10	3
15,001-20,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	3	1
15,001-20,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	2	1
15,001-20,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	5	1
15,001-20,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	24	6
20,001-25,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	5	1
20,001-25,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	6	2
20,001-25,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	8	2
20,001-25,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	10	3
25,001-30,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	15	4
25,001-30,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	12	3
25,001-30,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	25	6
25,001-30,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	30	8
30,001-35,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	7	2
30,001-35,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	4	1
30,001-35,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	8	2
30,001-35,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	25	6
35,001-40,000 บาทและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	10	3
35,001-40,000 บาทและจำนวนสมาชิก7-8 คน	15	4
35,001-40,000 บาทและจำนวนสมาชิก4-6 คน	28	7
35,001-40,000 บาทและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	40	10
40,001 ขึ้นไปและจำนวนสมาชิก9 คนขึ้นไป	5	1
40,001 ขึ้นไปและจำนวนสมาชิก7-8 คน	7	2
40,001 ขึ้นไปและจำนวนสมาชิก4-6 คน	16	4
40,001 ขึ้นไปและจำนวนสมาชิก 1-3 คน	29	7
รวม	400	100

ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ

พบว่านิสิต นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่อาศัยในพื้นที่มหาวิทยาลัยหรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 83 โดยมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วนอธิบายว่าเป็นเพราะส่วนใหญ่ย้ายมาหอพักในระหว่างการเรียนและนาน ๆ กลับบ้านจึงใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนมากกว่าที่บ้าน

ตาราง 6 ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมอบายมุข

สถานที่ทำกิจกรรมอบายมุข	ร้อยละ
บริเวณเคหะสถานเมื่ออยู่กับครอบครัว	17
บริเวณที่อยู่อาศัยในพื้นที่มหาวิทยาลัยหรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัย	83

ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

พบว่าผู้ที่นิสิต นักศึกษามักจะทำกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอบายมุขมากที่สุด เพื่อนในมหาวิทยาลัย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมาคือเพื่อนนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 95 คิดเป็นร้อยละ 24 และ แฟน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และท้ายสุด คนในครอบครัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตาราง 7 ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
คนในครอบครัว	12	3
แฟน	90	22
เพื่อนนอกมหาวิทยาลัย	95	24
เพื่อนในมหาวิทยาลัย	203	51
รวม	400	100

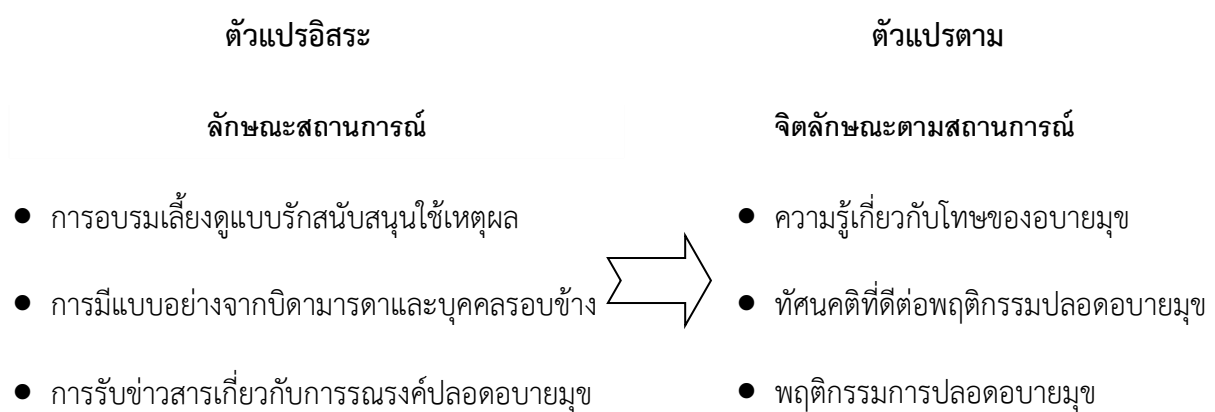
ระดับความถี่ของการไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แทงหวย เทียวกลางคืน ดื่มสุรา ฯลฯ โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาในรอบ 6 เดือน ต่ำสุด 0 ครั้ง สูงสุด

72 ครั้งหรือพิสัย 0 - 72 แบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย 12.85 นิสิต นักศึกษาที่แสดงพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ครั้งในรอบระยะเวลา 6 เดือน จัดเป็นผู้ที่มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย มีจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 69 นิสิต นักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับอบายมุขมากกว่าหรือเท่ากับ 14 ครั้ง จัดเป็นผู้ที่ท่องเที่ยวมาก จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์สำหรับตอนที่ 2

ตัวแปรอิสระ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล เพื่อให้มีการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมากขึ้นจึงใช้การหาค่าเฉลี่ย โดยค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 51.35 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 51 คะแนน เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนการใช้เหตุผลน้อย มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนผู้ที่ได้รับคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 52 ถือว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลมาก มีจำนวน 215 คิดเป็นร้อยละ 54

การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง ตามเกณฑ์การให้คะแนนจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยกลุ่มอยู่ที่ 42.19 ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 42 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย มีจำนวน 190 คน คิด

เป็นร้อยละ 47 ส่วนผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 43 เป็นกลุ่มผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาหรือบุคคลรอบข้างมากมีจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53

การรับข่าวสารเกี่ยวกับการพฤติกรรมปลอดภัยอบายมุข สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลุ่มรวมซึ่งมีค่าเท่ากับ 70.92 ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 71 คะแนนจัดเป็นกลุ่มที่มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดภัยอบายมุขน้อย มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 72 จัดเป็นกลุ่มที่รับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดภัยอบายมุขมาก มีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55

ตัวแปรตาม

ใช้ตัวแปรตาม 3 ตัวแปร คือ 1. ความรู้เกี่ยวกับการปลอดภัยอบายมุข 2. ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมปลอดภัยอบายมุข 3. พฤติกรรมการปลอดภัยอบายมุข

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและกลุ่มย่อย โดยจะแบ่งตัวแปรด้านประชากรศาสตร์(ชีวสังคม)ออกเป็น 5 ตัวแปร และเป็นกลุ่มย่อยทั้งสิ้น 10 กลุ่ม ซึ่งการวิเคราะห์จะเสนอผลตามตัวแปรกลุ่มย่อยดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลอดภัยอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข

จากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล และการมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับโทษอบายมุข พบว่ามีความแปรปรวนต่อตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลและการมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลในกลุ่มมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลน้อย (โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูง – คะแนนต่ำ: 67.05 – 64.65) และผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย (โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูง – คะแนนต่ำ: 66.25 – 62.14) และเมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์(ชีว

สังคม) พบว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก
 สนิบสนุนใช้เหตุผลและการเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง โดยพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย คือ
 ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบนสนุนใช้เหตุผล การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง
 ตลอดจนการรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลดอบายมุขมากจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่า

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบนสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดา
 มารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมปลดอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับระดับ
 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมปลดอบายมุข

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		การอบรมเลี้ยงดูฯลฯ	การเห็นแบบอย่าง	การรับข่าวสารฯลฯ
ชาย	178	1.58	2.45	2.47
หญิง	222	2.24	1.17	1.14
กรุงเทพ	167	1.29	2.40	2.34
ต่างจังหวัด	233	2.75	1.75	1.34
ผลการศึกษาระดับต่ำ	159	1.85	5.45	1.56
ผลการศึกษาระดับสูง	241	2.83	1.05	1.08
ฐานะทางการเงินต่ำ	213	1.58	1.06	1.10
ฐานะทางการเงินสูง	187	2.23	4.23	1.45
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย	125	2.20	1.56	1.34
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก	275	2.63	9.45	1.20
รวม	400	4.30	4.85	4.56

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขที่มีการอบรมฯ การเห็นแบบอย่างและ การรับข่าวสารแตกต่างกัน

กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข	
		คะแนนสูง	คะแนนต่ำ
รวม	การอบรมฯ	มาก=67.01	น้อย=64.64
	การเห็นแบบอย่างฯ	มาก=66.23	น้อย=62.13
	การรับข่าวสาร	มาก=66.19	น้อย=62.13

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดา มารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข(ระดับความเกี่ยวข้องกับอบายมุข)

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุข หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าในการที่จะเห็น ประโยชน์หรือโทษ มีความรู้สึกชอบ พอใจต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะแสดง พฤติกรรมนั้นต่อไป โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 48.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.30 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 36 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 60 คะแนน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขกับตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง ตลอดจนการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติที่ดีของนักศึกษาตามการอบรมฯ การเห็นแบบอย่าง การรับข่าวสารฯ

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		การอบรมเลี้ยงดูฯ	การเห็นแบบอย่าง	การรับข่าวสารฯ
ชาย	178	6.45	2.75	5.56
หญิง	222	5.56	1.20	2.34
กรุงเทพ	167	5.10	5.02	3.68
ต่างจังหวัด	233	6.54	2.50	4.45
ผลการศึกษาระดับต่ำ	159	11.65	3.78	1.87
ผลการศึกษาระดับสูง	241	1.69	6.56	12.34

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		การอบรมเลี้ยงดูฯ	การเห็นแบบอย่าง	การรับข่าวสารฯ
ฐานะทางการเงินต่ำ	213	3.05	1.67	6.34
ฐานะทางการเงินสูง	187	9.95	9.19	4.34
ความถี่ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย	125	9.45	5.02	6.23
ความถี่ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก	275	2.45	1.24	2.45
รวม	400	13.59	7.65	11.45

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ ที่แบ่งตามระดับของตัวแปรอิสระ พบว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนธิ์ให้เหตุผลมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนธิ์ให้เหตุผลน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 48.09 – 46.56) ส่วนผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดอบายมุขมากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 47.50-45.67) และผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดอบายมุขมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดอบายมุขน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง – ต่ำ: 45.67-45.67)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมปลดอบายมุขที่มีการอบรม ฯ การเห็นแบบอย่าง และการรับข่าวสารแตกต่างกัน

กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมปลดอบายมุข	
		คะแนนสูง	คะแนนต่ำ
รวม	การอบรมฯ	มาก=48.09	น้อย=46.56
	การเห็นแบบอย่างฯ	มาก=47.50	น้อย=45.67
	การรับข่าวสาร	มาก=45.67	น้อย=45.67

เมื่อทำการวิเคราะห์กลุ่มย่อยที่เป็นตัวแปรประชากรศาสตร์(ชีวสังคม) พบว่าคะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับของการได้รับการอบรมฯลฯ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มแบ่งตามกลุ่มของตัวแปรอิสระ คือ ผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ มากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ น้อย พบผลในทั้ง 10 กลุ่ม ในขณะที่คะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขแปรปรวนไปตามระดับของการมีแบบอย่างจากบิดามารดา โดยผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย พบผลใน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มภูมิลำเนากรุงเทพ กลุ่มผลการเรียนสูง กลุ่มฐานการเงินครอบครัวสูง กลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย และคะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขยังแปรปรวนไปตามระดับของการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดปล่อยมุข โดยผู้ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดปล่อยมุข เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดปล่อยมุขน้อยพบผลในตัวแปรประชากรศาสตร์กลุ่มย่อย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มต่างจังหวัด กลุ่มผลการเรียนสูง กลุ่มมีครอบครัวมีฐานะทางการเงินสูง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดปล่อยมุขที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข

พฤติกรรมการปลดปล่อยมุข หมายถึง พฤติกรรมที่ละเว้นจากช่องทางของความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุย่อยยับแห่งโมคหทรัพย์ ได้แก่ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการทำงาน โดยตัวแปรนี้มีลักษณะเป็นคะแนนแบบต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.45 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25 คะแนน คะแนนสูงสุด 56 คะแนน

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวน

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		การอบรมเลี้ยงดู ฯลฯ	การเห็นแบบอย่าง	การรับข่าวสารฯลฯ
ชาย	178	7.95	10.98	22.31
หญิง	222	13.21	4.50	6.20
กรุงเทพ	167	12.45	15.43	13.45
ต่างจังหวัด	233	7.12	13.09	11.01
ผลการศึกษาระดับต่ำ	159	10.56	17.45	17.45
ผลการศึกษาระดับสูง	241	5.91	12.49	9.01
ฐานะทางการเงินต่ำ	213	10.56	5.56	11.06
ฐานะทางการเงินสูง	187	9.45	24.56	18.78
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข น้อย	125	9.97	13.67	14.43
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข มาก	275	5.67	14.09	9.45
รวม	400	17.67	29.54	30.12

กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปลดอบายมุข	
		คะแนนสูง	คะแนนต่ำ
รวม	การอบรมฯลฯ	มาก=56.58	น้อย=52.45
	การเห็นแบบอย่างฯลฯ	มาก=58.24	น้อย=53.45
	การรับข่าวสาร	มาก=58.12	น้อย=52.32

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าในกลุ่มรวมคะแนนพฤติกรรมการปลดอบายมุขฯลฯ มีความแปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลดอบายมุข เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มคู่กับตัวแปรอิสระพบว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ มาก เป็นผู้มีพฤติกรรมปลดอบายมุขฯลฯ มากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ น้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 56.58 – 52.45) ผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมปลดอบายมุขฯลฯ มากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจาก

บิดามารดาน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 58.24-53.45) และผู้ที่ได้รับข่าวสารมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมปลอด
อบายมุขฯ มากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารฯ น้อย(ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ:58.12-52.32)

เมื่อทำการวิเคราะห์ในตัวแปรประชากรศาสตร์ 10 กลุ่มย่อยได้ผลไปในทางเดียวกัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและ
บุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขรอบสถาบันการศึกษาที่มี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดอบายมุข

พฤติกรรมการบริโภคการปลอดอบายมุข หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมการไม่รับ
บริการจากสถานที่จำหน่ายหรือให้บริการในประเภทของสถานบริการ เช่น การดื่มสุรา เที่ยวผู้หญิง เล่นการ
พนัน ฯลฯ หรือสถานบริการในลักษณะที่เป็นการตอบสนอง(response) ตัวแปรนี้มีลักษณะเป็นคะแนน
แบบต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 262 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 7.56 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 67 คะแนนสูงสุด
เท่ากับ 300 คะแนน-

การวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มพบว่า คะแนนพฤติกรรมการบริโภคการเกี่ยวข้องกับอบายมุข
แปรปรวนไปตามระดับของตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรพร้อมกัน คือ การอบรมฯลฯ การเห็นแบบอย่างฯลฯ
และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ตามกลุ่มตัวแปร
อิสระ พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูฯลฯมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อยกว่าผู้ที่
ได้รับการอบรมฯลฯน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 300-296.12) ผู้ที่มีแบบอย่างฯลฯมาก มีพฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับ
ฯลฯน้อยกว่าผู้ที่มีแบบอย่างฯลฯ น้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 295-256.34) และผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการ
รณรงค์ปลอดอบายมุขมาก มีพฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับน้อยกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์
ปลอดอบายมุขน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 256-245.45) และเมื่อทำการวิเคราะห์ลงไปในกลุ่มย่อยที่เป็นตัวแปร
ประชากรศาสตร์(ลักษณะชีวสังคม) พบว่าคะแนนพฤติกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปตามระดับของ
การอบรมฯลฯ และเมื่อทำการพิจารณาลงไปในรายละเอียดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม พบ
นัยสำคัญทั้ง 10 กลุ่ม ในส่วนของพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมีการแปรปรวนไปตามระดับการเห็น
แบบอย่างของบิดามารดาและบุคคลรอบข้างโดยผู้ที่มีแบบอย่างมาก มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุข
มากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างฯลฯ น้อย พบนัยสำคัญไปที่กลุ่มย่อย 5 กลุ่ม คือ ตัวแปรเพศชาย ตัวแปร
ต่างจังหวัด กลุ่มฐานะครอบครัวสูง กลุ่มผลการเรียนสูง กลุ่มความเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่ำ และในส่วน

ของพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขยังแปรปรวนไปตามระดับการรับข่าวสาร โดยผู้ที่ได้รับข่าวสารมาก มีพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารฯ น้อย ใน 10 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		การอบรมเลี้ยงดูฯ	การเห็นแบบอย่าง	การรับข่าวสารฯ
ชาย	151	12.12	9.45	10.01
หญิง	249	5.54	1.12	2.21
กรุงเทพ	182	15.34	3.12	14.12
ต่างจังหวัด	218	2.02	5.52	1.23
ผลการศึกษาระดับต่ำ	228	11.12	6.23	2.21
ผลการศึกษาระดับสูง	172	7.12	6.12	8.23
ฐานะทางการเงินต่ำ	213	18.45	1	13.01
ฐานะทางการเงินสูง	187	6.01	11.56	4.56
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย	260	4.56	7.12	8.21
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก	140	11.45	3.23	3.12
รวม	400	15.98	11.02	13.12

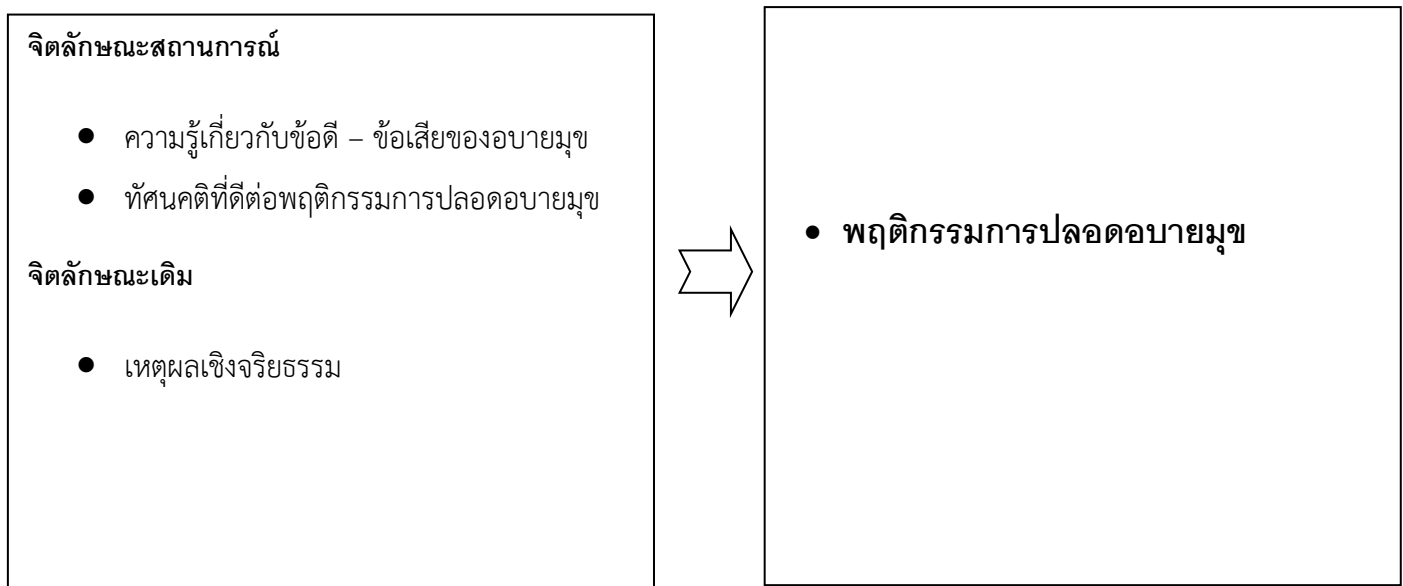
กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข	
		คะแนนสูง	คะแนนต่ำ
รวม	การอบรมฯ	มาก=300	น้อย=296.12
	การเห็นแบบอย่างฯ	มาก=295	น้อย=256.34
	การรับข่าวสาร	มาก=256	น้อย=245.45

สรุปผลการวิเคราะห์ ซึ่งมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข และมีตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการปลอดอบายมุข มีความแปรปรวนต่อกันอย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญแต่เมื่อมีการวิเคราะห์ลงไปในกลุ่มย่อยกลับมีความผันผวนในตัวแปรบางตัวแปร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข และ
เหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีผลสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุขหรือไม่

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนนี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ทศนคติที่ดีต่อการพฤติกรรมการปลอดอบายมุข และเหตุผลเชิงจริยธรรม

ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขแบ่งออก 2 กลุ่มตามผลการวิเคราะห์ตอนที่ 2 ส่วนทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุข แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่ง (48) ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 48 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีทศนคติที่ต่ำน้อย มีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 48 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีทศนคติที่ดีพอสมควร มีจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61 ในขณะที่เหตุผลเชิงจริยธรรม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งโดยมีค่าเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่อยู่ 125 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 125 คะแนน จัดเป็น

กลุ่มที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ มีจำนวน 105 คิดเป็นร้อยละ 26 ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 125 คะแนนจัดเป็นกลุ่มที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีจำนวน 295 คนคิดเป็นร้อยละ 74 และมีตัวแปรตามอยู่ 1 ตัวแปรคือ พฤติกรรมการปลอดอบายมุข ซึ่งจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุข และพฤติกรรมไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข โดยจะมุ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยจะวิเคราะห์หือทธิพลต่อที่มีต่อตัวแปรตามทีละกลุ่มย่อย ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านความรู้ที่มีต่อโทษของอบายมุข ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข และเหตุผลเชิงจริยธรรมมีผลต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขแตกต่างกันหรือไม่

จากการวิเคราะห์ย่อยทั้ง 10 กลุ่ม พบผลความแปรปรวนไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มรวม คือ พฤติกรรมการปลอดอบายมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับของทักษะที่ดีต่อการปลอดอบายมุข และยังแปรปรวนไปตามระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการวิเคราะห์หือทธิพลของกลุ่มย่อยทั้ง 10 กลุ่ม พฤติกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปใน 3 กลุ่ม (เพศหญิง ภูมิภาคต่างจังหวัด ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยพบนัยสำคัญดังนี้ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ถ้าหากมีทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขที่แล้วด้วยจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากกว่าผู้ที่ทักษะที่ด้อย พบผลอย่างนัยสำคัญที่กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขในระดับต่ำ ประการที่สองผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อยหากมีทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมาก จะเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากกว่าผู้ที่มีทักษะที่ด้อย น้อย และเป็นการพบผลเหมือนกันในกลุ่มเพศหญิง และยังพบผลพฤติกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปตามทักษะที่ดีกับเหตุผลเชิงจริยธรรม และพบผลในกลุ่มต่างจังหวัด

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากได้แก่ ผู้ที่มีทักษะที่ดี ฯลฯ มากพบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ยังพบในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขมากในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด และกลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก ในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อยในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง และในผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำในกลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด ประการที่ 2 ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข	ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข	เหตุผลเชิงจริยธรรม
ชาย	178	<1	31.09	24.12
หญิง	222	1.56	10.32	6.34
กรุงเทพ	167	1.45	42.87	16.45

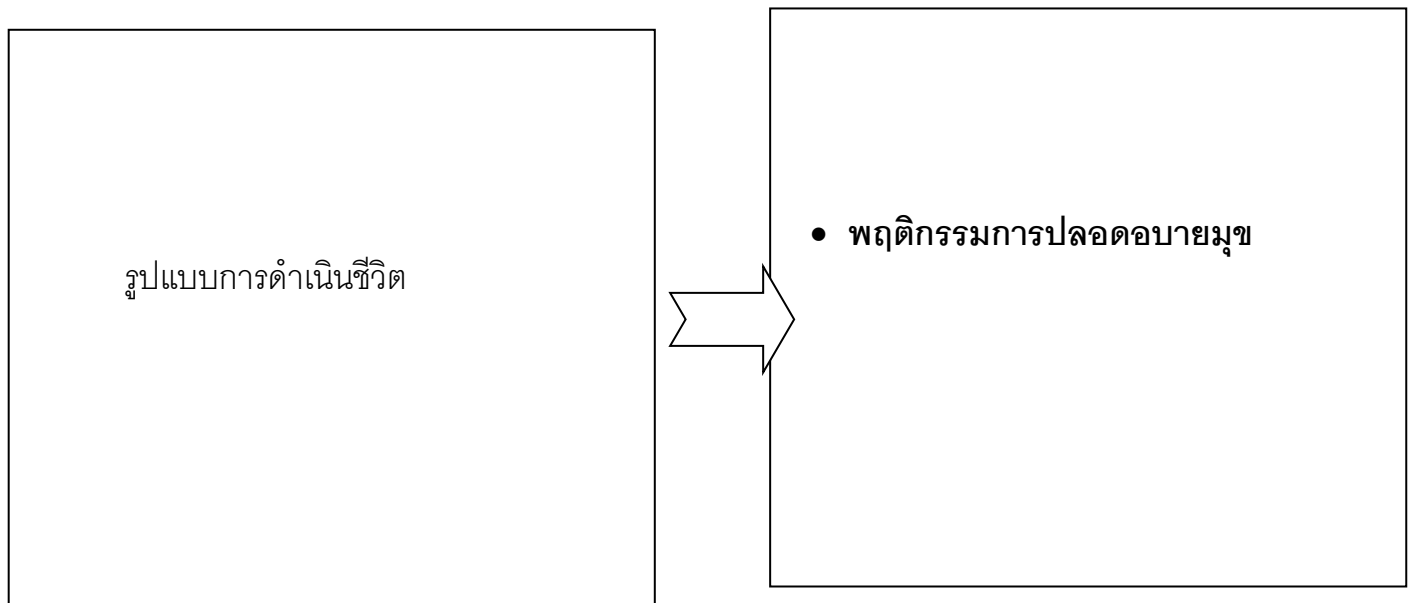
กลุ่ม	จำนวน	ค่าเอฟ		
		ความรู้เกี่ยวกับ โทษของ อบายมุข	ทัศนคติที่ดีต่อ พฤติกรรมปลอด อบายมุข	เหตุผลเชิง จริยธรรม
ต่างจังหวัด	233	<1	8.67	12.54
ผลการศึกษาระดับต่ำ	159	<1	13.78	19.56
ผลการศึกษาระดับสูง	241	2.01	24.78	12.08
ฐานะทางการเงินต่ำ	213	1.78	16.89	12.21
ฐานะทางการเงินสูง	187	1.45	23.78	16.34
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข น้อย	125	1.12	21.45	18.34
ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข มาก	275	1.56	15.45	7.34
รวม	400	2.54	40.45	28.56

กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเสริมสร้างอนุรักษ์ และรักษาระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศาสนา	
		คะแนนสูง	คะแนนต่ำ
รวม	ทัศนคติฯลฯ	มาก=71.23	น้อย=296.12
	เหตุผลเชิงจริยธรรม	สูง=295	ต่ำ=256.34

ตอนที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดอบายมุข

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการดำเนินชีวิตกับพฤติกรรมปลดอบายมุข

ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย การจัดสรรเวลาให้กิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ ความสนใจและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ ความคิดเห็นต่อตนเองและสิ่งรอบตัวในประเด็นต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ รวมทั้งสิ้น 90 ข้อ วัตถุประสงค์ของการศึกษาในส่วนนี้คือต้องการศึกษาประเภทของรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดอบายมุขอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรและการจัดกลุ่มกิจกรรม(Activities)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรด้านกิจกรรม(Activities) จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ และให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่ามี การจัดสรรเวลาสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงใด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด=5 มาก=4 ปานกลาง=3 น้อย=2 น้อยที่สุด=1

จากข้อมูลที่ได้ พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างจัดสรรเวลาให้มากที่สุดได้แก่ การพักผ่อนที่บ้าน หรือหอบหิ้วการออกไปเที่ยวกลางคืน(ค่าเฉลี่ย 4.58) ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน(ค่าเฉลี่ย 4.18) ดูโทรทัศน์/ VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอบหิ้ว (ค่าเฉลี่ย 4.12) อ่านหนังสือหรือนิตยสารเพื่อความบันเทิง (ค่าเฉลี่ย 4.05) ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 4.02)

ในขณะที่กลุ่มจัดสรรเวลาให้น้อยสำหรับกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ ไปพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต (ค่าเฉลี่ย 1.12) ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม (ค่าเฉลี่ย 1.14) ทำงาน Part – Time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด (ค่าเฉลี่ย 1.18) อ่านโฆษณาลดราคาสินค้าในหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.23) เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก (ค่าเฉลี่ย 1.23)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านกิจกรรม

	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	พักผ่อนที่บ้านหรือหอบหิ้วการออกไปเที่ยวกลางคืน	4.58	.798
2	ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน	4.18	1.345
3	ดูโทรทัศน์/VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอบหิ้ว	4.12	1.045
4	อ่านหนังสือ หรือนิตยสารเพื่อความบันเทิง	4.05	.876
5	ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง	4.02	.821
6	ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ	3.80	.789
7	ชมการถ่ายกีฬานัดสำคัญทางโทรทัศน์	2.67	.678
8	เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสังสรรค์	2.56	.768
9	ทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรือ งานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก	2.51	.945
10	เดินเล่นตามศูนย์การค้าหลังเลิกเรียน	2.45	.934
11	ชมภาพยนตร์ ณ โรงภาพยนตร์	2.45	.867
12	ท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียงในวันที่ไม่ได้เรียน	2.45	1.125
13	ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน	2.34	.639
14	รับประทานอาหารตามร้านที่มีบรรยากาศดี ๆ	2.34	.762
15	ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์	2.34	.856
16	ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนในมหาวิทยาลัย	2.13	.590

	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
17	ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้น ทำท่าย เช่น ล่องแก่ง, ปีนหน้าผา	2.10	.689
18	สวดมนต์และทำบุญตักบาตร	1.78	..890
19	เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร	1.56	.999
20	เสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล	1.56	.765
21	สัมนนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา	1.45	.923
22	เป็นอาสาสมัครช่วยงานองค์กรการกุศลหรืองานชมรมในมหาวิทยาลัย	1.36	.834
23	ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.34	.892
24	ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ และงานรื่นเริงตามเทศกาล	1.25	.823
25	เยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์	1.25	.870
26	เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก	1.23	.723
27	อ่านโฆษณาลดราคาสินค้าในหนังสือพิมพ์	1.23	.659
28	ทำงาน Part – Time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด	1.18	.456
29	ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม	1.14	.899
30	ไปพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต	1.12	.679

จากข้อความเกี่ยวกับกิจกรรมทั้ง 30 ข้อ จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Factor Analysis ขั้นตอนการวิเคราะห์ของเทคนิค Factor Analysis มีขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัว (Correlation Matrix) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัวเป็นขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะดำเนินการหาความสัมพันธ์ในรูปแบบเส้นตรงโดยวิธีของ Pearson Correlation ระหว่างตัวแปรทุกคู่ที่ต้องการนำมาจัดกลุ่มซึ่งจะอยู่ในรูปของ Correlation Matrix การหาความสัมพันธ์จะมีประโยชน์ในการนำตัวแปรไปใช้ในการจัดกลุ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ โดยมีการพิจารณาดังนี้

1.1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้ +1 หรือ -1 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันมาก ควรอยู่ใน Factor เดียวกัน

1.2 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้เคียงศูนย์แสดงว่าตัวแปรคู่นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.3 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.4 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์

การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

วัตถุประสงค์ของการสกัดปัจจัย คือ การหาจำนวน Factor ที่สามารถใช้ตัวแปรทั้งหมดทุกตัวได้ วิธีการสกัดปัจจัยมีหลายวิธี ดังนั้นจะต้องตัดสินใจเลือกใช้วิธีใด เพราะแต่ละวิธีจะให้ผลแตกต่างกัน วิธีการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) วิธีนี้อาศัยหลักความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่ใช้เป็นข้อมูลองค์ประกอบหลักตัวแปรคือ การผสมเชิงเส้นตรง (Linear Combination) ของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด จากนั้นหาการผสมที่สองที่สามารถอธิบายการผันแปรได้มากที่สุดเป็นอันดับที่สอง โดยที่ไม่สัมพันธ์กับการผสมแรก ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนได้องค์ประกอบหลัก(หรือปัจจัย) ที่สามารถอธิบายการผันแปรของทุกตัวแปรได้ครบถ้วน ซึ่งองค์ประกอบหลักจะอธิบายการผันแปรได้น้อยลงตามลำดับและทุกองค์ประกอบไม่สัมพันธ์กัน

การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation)

เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้เห็นเด่นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด เนื่องจากในการสกัดปัจจัยจะได้ปัจจัยหรือปัจจัยหลายปัจจัย ซึ่งแต่ละปัจจัยจะเกิดการรวมของตัวแปรแบบเชิงเส้นตรงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ตัวแปรหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นสมาชิกในหลายปัจจัยซึ่งยากต่อการให้ความหมายของปัจจัยและการกำหนดชื่อปัจจัยหรืออาจได้ความหมายของแต่ละปัจจัยไม่ชัดเจน การหมุนแกนจะเป็นวิธีการที่จะทำให้สมาชิกของแต่ละตัวแปรในปัจจัยหนึ่ง ๆ ชัดเจนขึ้น วิธีการหมุนแกนปัจจัยจะใช้วิธี การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) เป็นวิธีการหมุนแกนแบบที่ให้แกนของปัจจัยหมุนจากตำแหน่งเดิมในลักษณะตั้งฉากกันตลอดเวลาที่มีการหมุนแกนเรียกว่าเป็นการหมุนแกนแบบที่ปัจจัยแต่ละปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กันเลย วิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax) วิธีการนี้พยายามที่จะลดจำนวนตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยมากบนแต่ละปัจจัยให้เหลือน้อยที่สุดจะทำให้ได้เฉพาะตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ใน การรวมตัวแบบเชิงเส้นสูงหรืออีกหนึ่งนัยหนึ่ง ก็คือ มุ่งไปที่ความแตกต่างหรือความแปรปรวนของแต่ละตัวประกอบโดยพยายามทำให้ตัวประกอบแต่ละคอลัมน์แตกต่างกันให้มากที่สุดซึ่งจะช่วยให้ตีความหมายของปัจจัยได้ง่าย

การให้ความหมายแก่ปัจจัย (Factor Meaning)

การให้ความหมายแก่ปัจจัยเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดชื่อหรือให้ความหมายแก่ปัจจัยหรือตัวแปรที่ได้โดยพิจารณาว่าปัจจัยนั้นๆ ประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นสมาชิกอยู่แต่เนื่องจากในปัจจัยหนึ่งๆ ประกอบไปด้วยตัวแปรทุกตัวที่เป็นสมาชิก โดยมีน้ำหนักของการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน ดังนั้นก่อนจะให้ ความหมายแก่ปัจจัยใด ๆ ควรจะต้องพิจารณาเลือกตัวแปรที่น่าจะเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้น ๆ มากที่สุด หลังจากนั้นจึงให้ความหมายแก่ปัจจัยที่ได้แต่ละปัจจัย ซึ่งขั้นตอนในการพิจารณา (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2544) มีดังนี้

1) จัดตัวแปรเข้าเป็นสมาชิกปัจจัยเดียว เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้ เห็นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด โดยนำค่าน้ำหนักปัจจัย หรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัย (Factor Loading) ที่ได้ล่าสุดจากการหมุนแกนแล้วและเลือกเฉพาะ Factor ที่มีค่า Eigenvalues หรือค่า Percent of Variance สูงตามขั้นตอนการคัดเลือกปัจจัยแล้ว จึงพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัยหรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัยของปัจจัยทั้งหมดที่เลือกมาว่า น้ำหนักปัจจัยหรือค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยใดมีค่ามากที่สุดหมายความว่าปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรนั้นมากที่สุด แสดงว่าตัวแปรนั้น ๆ ควรเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้นมากกว่าที่จะเป็นสมาชิกของปัจจัยอื่น

2) เลือกตัวแปรที่มีผลสูงต่อปัจจัย จากขั้นตอนที่ผ่านมาถึงแม้จะได้ตัวแปรที่เป็นสมาชิกในปัจจัยเดียวแต่ตัวแปรบางตัวที่เข้ามาเป็นสมาชิกในปัจจัยอาจจะมีย่าน้ำหนัก การเข้า รวมตัวหรือมีผลต่อการอธิบายปัจจัยนั้น ๆ ได้ต่ำ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าถึงแม้จะไม่มีตัวแปรดังกล่าวก็สามารถให้ความหมายของปัจจัยได้เพียงพอแล้ว การพิจารณาจะพิจารณาจากค่าน้ำหนัก หรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจากตัวแบบการรวมตัวแบบเส้นตรง โดยจะเลือกตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงซึ่งอาจจะใช้วิธีทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ

3) การให้ความหมายแก่ปัจจัย เป็นขั้นตอนที่จะต้องให้ความหมายหรือกำหนดชื่อแก่แต่ละปัจจัยซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยประสบการณ์ในการกำหนด หรือให้ชื่อที่สื่อความหมายแก่แต่ละปัจจัยจะทำให้ได้โดยพิจารณาลักษณะของตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยนั้น ๆ จากวิธีการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังกล่าวทำให้สามารถจัดกลุ่มได้ 6 กลุ่ม

1. กลุ่มนักศึกษาเฝ้าศึกษาค้นคว้า
2. กลุ่มนักศึกษาพักผ่อนหย่อนใจ
3. กลุ่มนักศึกษาทันโลก
4. กลุ่มนักศึกษายึดถือประเพณีนิยม
5. กลุ่มนักศึกษานิยมดนตรีและกีฬา
6. กลุ่มนักศึกษายึดวัฒนธรรมครอบครัว

❶ กลุ่มนักศึกษาเฝ้าศึกษาค้นคว้า

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนอกจากจะมีภาระการเรียนในชั้นเรียนแล้วปรากฏว่า นักศึกษาในระดับปริญญาตรียังนิยมที่จะไปหาความรู้เพิ่มเติมโดยการไปสัมมนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอาสาสมัครช่วยงานองค์กรการกุศลหรืองานชมรมใน มหาวิทยาลัย ไปพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต

ตาราง 14 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาไม่ศึกษาค้นคว้า

	กิจกรรม	Factor Loading
1	สัมมนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา	.926
2	ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม	.892
3	ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.893
4	เป็นอาสาสมัครช่วยงานองค์กรการกุศลหรืองานชมรมในมหาวิทยาลัย	.832
5	ไปพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต	.672

② กลุ่มนักศึกษาพักผ่อนหย่อนใจ

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงพฤติกรรมการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่าง เช่น ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียงในวันที่ไม่ได้เรียน เดินเล่นตามศูนย์การค้าหลังเลิกเรียน ชมภาพยนตร์ ณ โรงภาพยนตร์ ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ และงานรื่นเริงตามเทศกาล รับประทานอาหารตามร้านที่มีบรรยากาศดี ๆ

ตาราง 15 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาพักผ่อนหย่อนใจ

	กิจกรรม	Factor Loading
1	ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน	1.345
2	ท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียงในวันที่ไม่ได้เรียน	1.125
3	เดินเล่นตามศูนย์การค้าหลังเลิกเรียน	.934
4	ชมภาพยนตร์ ณ โรงภาพยนตร์	.867
5	ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ และงานรื่นเริงตามเทศกาล	.823
6	รับประทานอาหารตามร้านที่มีบรรยากาศดี ๆ	.762

๓ กลุ่มนักศึกษาทันโลก

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการติดตามข่าวในประเทศหรือต่างประเทศในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ดูโทรทัศน์/VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอพัก อ่านหนังสือ หรือนิตยสารเพื่อความบันเทิง ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ชมการถ่ายกีฬานัดสำคัญทางโทรทัศน์ อ่านโฆษณาตลาดราคาสินค้าในหนังสือพิมพ์ ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนในมหาวิทยาลัย

ตาราง 16 รูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาทันโลก

	กิจกรรม	Factor Loading
1	ดูโทรทัศน์/VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอพัก	1.045
2	อ่านหนังสือ หรือนิตยสารเพื่อความบันเทิง	.876
3	ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ	.789
4	ชมการถ่ายกีฬานัดสำคัญทางโทรทัศน์	.678
5	อ่านโฆษณาตลาดราคาสินค้าในหนังสือพิมพ์	.659
6	ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนในมหาวิทยาลัย	.590

๔ กลุ่มนักศึกษายึดถือประเพณีนิยม

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมที่ทำบ่อย ๆ เช่น เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร สวดมนต์ และทำบุญตักบาตร เยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง

ตาราง 17 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษายึดถือประเพณีนิยม

	กิจกรรม	Factor Loading
1	เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร	.999
2	สวดมนต์ และทำบุญตักบาตร	.890
3	เยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์	.870
4	ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง	.821

๕ กลุ่มนักศึกษานิยมดนตรี ศิลปะและกีฬา

กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรืองานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์ เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสันทนาการ ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้น ทำทาย เช่น ล่องแก่ง ปีนหน้าผา

ตาราง 18 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษานิยมดนตรี ศิลปะและกีฬา

	กิจกรรม	Factor Loading
1	ทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรืองานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก	.945
2	ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์	.856
3	เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสันทนาการ	.768
4	ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้น ทำทาย เช่น ล่องแก่ง ปีนหน้าผา	.689

⑥ กลุ่มนักศึกษาหารายได้

กลุ่มนักศึกษาใช้เวลาหารายได้โดยจัดสรรเวลาให้กับกิจกรรมเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน ทำงานPart-Time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด

ตาราง 19 แสดงกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาหารายได้

	กิจกรรม	Factor Loading
1	เสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล	.765
2	เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก	.723
3	ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน	.639
4	ทำงานPart-Time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด	.456

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรและการจัดกลุ่มความสนใจและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ (Interest)

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรด้านความสนใจ (Interest) จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ และให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ตนเองมีความสนใจและให้ความสำคัญกับตัวแปรเหล่านั้นอย่างไร โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” = 5 “เห็นด้วย” = 4 “เฉย ๆ” = 3 “ไม่เห็นด้วย” = 2 “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” = 1

จากข้อมูลที่ได้พบว่าสิ่งนักศึกษาให้ความสนใจใน 10 ประเด็นแรก คือ ฉันให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย=4.23) เรื่องการศึกษาสำคัญกว่าเรื่องอื่น (ค่าเฉลี่ย=4.12) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ (ค่าเฉลี่ย=4.12) ฉันรับประทานอาหารจานด่วน(Fast Food) เป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย=3.98) ห้องนอนของฉันต้องเป็นระเบียบอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย=3.78) เมื่อมีปัญหาฉันมักจะปรึกษาคนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย=3.67) ชาวคราวความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งในและต่างประเทศเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ (ค่าเฉลี่ย=3.67) ฉันสนใจเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและรับประทานเสมอ(ค่าเฉลี่ย=3.67) ฉันสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม (ค่าเฉลี่ย=3.56) ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของฉันเป็นค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย (ค่าเฉลี่ย=3.56)

ส่วนสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจน้อย 10 ประเด็นแรก คือ การเดินทางรอบโลกเป็นหนึ่งในความใฝ่ฝันของฉัน (ค่าเฉลี่ย=1.23) ถ้ามีโอกาสสักครั้งหนึ่งในชีวิต ฉันอยากจะเล่นกีฬาบับิ้ลจัมพ์ (ค่าเฉลี่ย=1.34) ฉันทุ่มเทให้กับการศึกษาอย่างมากจนไม่มีเวลาดูแลตัวเอง (ค่าเฉลี่ย=1.45) ฉันสนใจชมนิทรรศการทางศิลปะและวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย= 1.53) ฉันพยายามพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จในอาชีพ (ค่าเฉลี่ย=1.98) ฉันสนใจการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย=2.34) ฉันแต่งกายตามสบายมากกว่าแต่งกายตามสมัยนิยม (ค่าเฉลี่ย=2.45) ฉันอยากมีประสบการณ์แปลกใหม่ที่ตื่นเต้นและท้าทาย (ค่าเฉลี่ย=2.45) ฉันชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์มากพอ ๆ กับดูรายการต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย=2.56) ฉันติดตามข่าวการเมือง และการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย= 2.56) ฉันสนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวซุบซิบของดารา นักร้อง (ค่าเฉลี่ย =2.56)

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านความสนใจ

	ความสนใจและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1	ฉันให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก	4.23	.985
2	เรื่องการศึกษาสำคัญกว่าเรื่องอื่น	4.12	.845
3	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ	4.12	.989
4	ฉันรับประทานอาหารจานด่วน(Fast Food) เป็นประจำ	3.98	.999
5	ห้องนอนของฉันต้องเป็นระเบียบอยู่เสมอ	3.78	.748
6	เมื่อมีปัญหาฉันมักจะปรึกษาคนในครอบครัว	3.67	.673
7	ข่าวคราวความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งในและต่างประเทศ เป็นเรื่องที่ฉันสนใจ	3.67	.671
8	ฉันสนใจเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและรับประทานเสมอ	3.67	.856
9	ฉันสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม	3.56	.934
10	ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของฉันเป็นค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย	3.56	1.097
11	ฉันสนใจเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ	3.45	.512
12	ฉันสนใจการทำนายทายทัก การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์	3.45	.859
13	ฉันให้ความสนใจการสื่อสารผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่	3.45	.851
14	เมื่อเปิดโทรทัศน์ ฉันเลือกชมเฉพาะละครเท่านั้น	2.78	1.098
15	ฉันติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ปัจจุบันทางสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ	2.78	.845
16	ความสำเร็จของฉัน คือ การเรียนจบมีงานทำ	2.78	.946
17	ฉันสนใจการตกแต่งห้องนอนของฉันให้น่าอยู่เสมอ	2.67	.690
18	ฉันสนใจเฉพาะเรื่องที่ทำให้ก้าวหน้าในการศึกษาเท่านั้น	2.57	.789
19	การช่วยเหลืองานในชุมชนท้องถิ่น/ชมรมในมหาวิทยาลัยเป็น เรื่องที่ฉันสนใจ	2.56	.745
20	ฉันสนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวซุบซิบของดารา นักร้อง	2.56	.746
21	ฉันติดตามข่าวการเมือง และการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลอย่าง ต่อเนื่อง	2.56	1.098
22	ฉันชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์มากพอ ๆ กับดูรายการต่าง ๆ	2.56	.749
23	ฉันอยากมีประสบการณ์แปลกใหม่ที่ตื่นเต้นและท้าทาย	2.45	.783
24	ฉันแต่งกายตามสบายมากกว่าแต่งกายตามสมัยนิยม	2.45	.723

25	ฉันสนใจการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	2.34	1.056
26	ฉันพยายามพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จในอาชีพ	1.98	.983
27	ฉันสนใจชมนิทรรศการทางศิลปะและวัฒนธรรม	1.53	.457
28	ฉันทุ่มเทให้กับการศึกษาอย่างมากจนไม่มีเวลาดูแลตัวเอง	1.45	.645
29	ถ้ามีโอกาสสักครั้งหนึ่งในชีวิต ฉันอยากจะเล่นกีฬابันจี้จัมพ์	1.34	.834
30	การเดินทางรอบโลกเป็นหนึ่งในความใฝ่ฝันของฉัน	1.23	.845

จากข้อความเกี่ยวกับความสนใจทั้ง 30 ข้อ จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Factor Analysis ขั้นตอนการวิเคราะห์ของเทคนิค Factor Analysis มีขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัว (Correlation Matrix) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัวเป็นขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะดำเนินการหาความสัมพันธ์ในรูปแบบเส้นตรงโดยวิธีของ Pearson Correlation ระหว่างตัวแปรทุกคู่ที่ต้องการนำมาจัดกลุ่มซึ่งจะอยู่ในรูปของ Correlation Matrix การหาความสัมพันธ์จะมีประโยชน์ในการนำตัวแปรไปใช้ในการจัดกลุ่มด้วยวิธีของการวิเคราะห์ตัวประกอบ โดยมีการพิจารณาดังนี้

1.1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้ +1 หรือ -1 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันมาก ควรอยู่ใน Factor เดียวกัน

1.2 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้ศูนย์แสดงว่าตัวแปรคู่นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.3 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.4 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์

การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

วัตถุประสงค์ของการสกัดปัจจัย คือ การหาจำนวน Factor ที่สามารถใช้ตัวแปรทั้งหมดทุกตัวได้ วิธีการสกัดปัจจัยมีหลายวิธี ดังนั้นจะต้องตัดสินใจเลือกใช้วิธีใด เพราะแต่ละวิธีจะให้ผลแตกต่างกัน วิธีการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) วิธีนี้อาศัยหลักความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่ใช้เป็นข้อมูลองค์ประกอบหลักตัวแปรคือ การผสมเชิงเส้นตรง (Linear Combination) ของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด จากนั้นหาการผสมที่สองที่สามารถอธิบายการผันแปรได้มากที่สุดเป็นอันดับที่สอง โดยที่ไม่สัมพันธ์กับการผสมแรก ทำเช่นนี้เรื่อยไป

จนได้องค์ประกอบหลัก(หรือปัจจัย) ที่สามารถอธิบายการผันแปรของทุกตัวแปรได้ครบถ้วน ซึ่งองค์ประกอบหลักจะอธิบายการผันแปรได้น้อยลงตามลำดับและทุกองค์ประกอบไม่สัมพันธ์กัน

การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation)

เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้เห็นเด่นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด เนื่องจากในการสกัดปัจจัยจะได้ปัจจัยหรือปัจจัยหลายปัจจัย ซึ่งแต่ละปัจจัยจะเกิดการรวมของตัวแปรแบบเชิงเส้นตรงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ตัวแปรหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นสมาชิกในหลายปัจจัยซึ่งยากต่อการให้ความหมายของปัจจัยและการกำหนดชื่อปัจจัยหรืออาจได้ความหมายของแต่ละปัจจัยไม่ชัดเจน การหมุนแกนจะเป็นวิธีการที่จะทำให้สมาชิกของแต่ละตัวแปรในปัจจัยหนึ่ง ๆ ชัดเจนขึ้น วิธีการหมุนแกนปัจจัยจะใช้วิธีการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) เป็นวิธีการหมุนแกนแบบที่ให้แกนของปัจจัยหมุนจากตำแหน่งเดิมในลักษณะตั้งฉากกันตลอดเวลาที่มีการหมุนแกนเรียกว่าเป็นการหมุนแกนแบบที่ปัจจัยแต่ละปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กันเลย วิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax) วิธีการนี้พยายามที่จะลดจำนวนตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยมากบนแต่ละปัจจัยให้เหลือน้อยที่สุดจะทำให้ได้เฉพาะตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ในการรวมตัวแบบเชิงเส้นสูงหรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ มุ่งไปที่ความแตกต่างหรือความแปรปรวนของแต่ละตัวประกอบโดยพยายามทำให้ตัวประกอบแต่ละคอลัมน์แตกต่างกันให้มากที่สุดซึ่งจะช่วยให้ตีความหมายของปัจจัยได้ง่าย

การให้ความหมายแก่ปัจจัย (Factor Meaning)

การให้ความหมายแก่ปัจจัยเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดชื่อหรือให้ความหมายแก่ปัจจัยหรือตัวแปรที่ได้โดยพิจารณาว่าในปัจจัยนั้นๆ ประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นสมาชิกอยู่แต่เนื่องจากในปัจจัยหนึ่งๆ ประกอบไปด้วยตัวแปรทุกตัวที่เป็นสมาชิก โดยมีน้ำหนักของการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน ดังนั้นก่อนจะให้ ความหมายแก่ปัจจัยใด ๆ ควรจะต้องพิจารณาเลือกตัวแปรที่น่าจะเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้น ๆ มากที่สุด หลังจากนั้นจึงให้ความหมายแก่ปัจจัยที่ได้แต่ละปัจจัย ซึ่งขั้นตอนในการพิจารณา (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2544) มีดังนี้

1) จัดตัวแปรเข้าเป็นสมาชิกปัจจัยเดียว เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้ เห็นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด โดยนำค่าน้ำหนักปัจจัย หรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัย (Factor Loading) ที่ได้ล่าสุดจากการหมุนแกนแล้วและเลือกเฉพาะ Factor ที่มีค่า Eigenvalues หรือค่า Percent of Variance สูงตามขั้นตอนการคัดเลือกปัจจัยแล้ว จึงพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัยหรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัยของปัจจัยทั้งหมดที่เลือกมาว่า น้ำหนักปัจจัยหรือค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยใดมีค่ามากที่สุดหมายความว่าปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรนั้นมากที่สุด แสดงว่าตัวแปรนั้น ๆ ควรเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้นมากกว่าที่จะเป็นสมาชิกของปัจจัยอื่น

2) เลือกตัวแปรที่มีผลสูงต่อปัจจัย จากขั้นตอนที่ผ่านมาถึงแม้จะได้ตัวแปรที่เป็นสมาชิกในปัจจัยเดียวแต่ตัวแปรบางตัวที่เข้ามาเป็นสมาชิกในปัจจัยอาจจะมีน้ำหนัก การเข้า รวมตัวหรือมีผลต่อการอธิบายปัจจัยนั้น ๆ ได้ต่ำ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าถึงแม้จะไม่มีตัวแปรดังกล่าวก็สามารถให้ความหมายของปัจจัยได้เพียงพอแล้ว การพิจารณาจะพิจารณาจากค่าน้ำหนัก หรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจากตัวแบบการรวมตัวแบบเส้นตรง โดยจะเลือกตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงซึ่งอาจจะใช้วิธีทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ

3) การให้ความหมายแก่ปัจจัย เป็นขั้นตอนที่จะต้องให้ความหมายหรือกำหนดชื่อแก่แต่ละปัจจัยซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยประสบการณ์ในการกำหนด หรือให้ชื่อที่สื่อความหมายแก่แต่ละปัจจัยจะทำให้ได้โดยพิจารณาลักษณะของตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยนั้น ๆ จากวิธีการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังกล่าวทำให้สามารถจัดกลุ่มได้ 10 กลุ่ม

1. กลุ่มนักศึกษาฝึกฝนการศึกษา
2. กลุ่มนักศึกษามีพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์
3. กลุ่มนักศึกษาแสวงหาข่าวสาร
4. กลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญครอบครัว
5. กลุ่มนักศึกษาชอบความท้าทาย
6. กลุ่มนักศึกษابันเทิง
7. กลุ่มนักศึกษาติดเพื่อน
8. กลุ่มนักศึกษาพัฒนาสังคม
9. กลุ่มนักศึกษาสบาย ๆ
10. กลุ่มนักศึกษาชอบเอาชนะ

❶ กลุ่มนักศึกษาฝึกฝนการศึกษา

กลุ่มนักศึกษาฝึกฝนการศึกษา มีความมุ่งมั่นกับการศึกษา โดยให้ความสนใจที่จะทุ่มเทให้กับการศึกษา และถือว่าการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมาก่อน รวมถึงมีความสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีมาร่วมในการศึกษา ตลอดจนสนใจที่จะรับการศึกษา นอกหลักสูตรการศึกษาปกติด้วย

ตาราง 21 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาฝึกฝนการศึกษา

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ	.912
2	เรื่องการศึกษาสำคัญกว่าเรื่องอื่น	.786
3	ฉันทุ่มเทให้กับการศึกษาอย่างมากจนไม่มีเวลาดูแลตัวเอง	.622
4	ฉันสนใจเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ	.502

๒ กลุ่มนักศึกษามีพฤติกรรมเชิงปลอดภัย

กลุ่มนักศึกษามีพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ ให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศ และอยากจะหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ท้าทายในการดำเนินชีวิต

ตาราง 22 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษามีพฤติกรรมเชิงปลอดภัย

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันติดตามข่าวการเมือง และการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง	.980
2	ฉันอยากมีประสบการณ์แปลกใหม่ที่ดินแดนและท้าทาย	.712

๓ กลุ่มนักศึกษาแสวงหาข่าวสาร

กลุ่มนักศึกษาแสวงหาข่าวสาร ได้อธิบายถึงแนวโน้มความสนใจว่า พวกเขาเหล่านั้นและที่จะแสวงหาข่าวสารในวงการกีฬาประเด็นแรก และยังคงถึงสุขภาพเรื่องการกินอยู่ ตลอดจนยังคงการรับรู้ข่าวสารในอนาคตโดยหาข่าวสารจากโทรทัศน์ และยังคงมีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ตาราง 23 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาแสวงหาข่าวสาร

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ปัจจุบันทางสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ	.812
2	ฉันสนใจเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและรับประทานเสมอ	.800
3	ฉันสนใจการทำนายทายทัก การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์	.734
4	ข่าวคราวความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งในและต่างประเทศ เป็นเรื่องที่ฉันสนใจ	.601

๔ กลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญครอบครัว

กลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญของครอบครัว โดยให้ความสำคัญสนใจที่กับบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้องต้องมาก่อน รวมถึงจัดระเบียบส่วนตัว และเมื่อมีปริญญาก็จะนึกถึงคนในครอบครัวเป็นกลุ่มแรกที่จะหันหน้าเข้าขอรับคำปรึกษา

ตาราง 24 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญครอบครัว

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก	.910
2	ห้องนอนของฉันต้องเป็นระเบียบอยู่เสมอ	.723
3	เมื่อมีปัญหาฉันมักจะปรึกษาคนในครอบครัว	.634
4	ฉันสนใจการตกแต่งห้องนอนของฉันให้น่าอยู่เสมอ	.602

๕ กลุ่มนักศึกษาชอบความท้าทาย

กลุ่มนักศึกษาชอบความท้าทาย เป็นกลุ่มที่ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม ๆ ให้ความสนใจกับเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมของประเทศหรือของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในสายอาชีพที่ตนเองศึกษา

ตาราง 25 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบความท้าทาย

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม	.921
2	ฉันพยายามพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จในอาชีพ	.857
3	ฉันสนใจเฉพาะเรื่องที่ทำให้ก้าวหน้าในการศึกษาเท่านั้น	.712

๖ กลุ่มนักศึกษาบ้านเทิง

กลุ่มนักศึกษาที่เน้นความบันเทิง จะเลือกรับความบันเทิงผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และรับประทานตามกระแสนิยมคือ อาหารจานด่วน และถือว่าการรับรู้ข่าวสารในวงการบินเป็นเรื่องที่بنสามารถพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ ได้ ตลอดจนเห็นว่าภาพยนตร์โฆษณาสร้างความบันเทิงให้กับเขาได้

ตาราง 26 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบความบันเทิง

	ความสนใจ	Factor Loading
1	เมื่อเปิดโทรทัศน์ ฉันเลือกชมเฉพาะละครเท่านั้น	.990
2	ฉันรับประทานอาหารจานด่วน(Fast Food) เป็นประจำ	.921
3	ฉันสนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวซุบซิบของดารา นักร้อง	.701
4	ฉันชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์มากพอ ๆ กับดูรายการต่าง ๆ	.701

๗ กลุ่มนักศึกษาติดเพื่อน

กลุ่มนักศึกษาติดเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีค่านิยมของกลุ่มเพื่อนโดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ไปในเรื่องของค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มที่เขาดำรงอยู่ และขณะเดียวกันก็ยังชอบที่ชมนิทรรศการทางศิลปะและวัฒนธรรมด้วย

ตาราง 27 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาติดเพื่อน

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของฉันเป็นค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย	.923
2	ฉันสนใจชมนิทรรศการทางศิลปะและวัฒนธรรม	.568

๘ กลุ่มนักศึกษาพัฒนาสังคม

กลุ่มนักศึกษาพัฒนาสังคม สนใจที่จะแก้ปัญหาให้กับสังคมด้านสิ่งแวดล้อม และจะเริ่มจากจุดเล็กในท้องถิ่นที่ใกล้ตัว

ตาราง 28 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาพัฒนาสังคม

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันสนใจการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม	.905
2	การช่วยเหลืองานในชุมชนท้องถิ่น/ชมรมในมหาวิทยาลัยเป็น เรื่องที่ฉันสนใจ	.701

๙ กลุ่มนักศึกษาสาย ๆ

กลุ่มนักศึกษาสาย ๆ ให้ความสนใจรูปแบบการดำเนินชีวิตเพื่อให้ชีวิตมีความ
สะดวกสบายขึ้นโดยการใช้อุปกรณ์การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ และชอบที่จะแต่งตัวตามแบบฉบับ
ของตัวเองมากกว่าตามกระแสนิยม

ตาราง 29 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาสาย ๆ

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ฉันสนใจการสื่อสารผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่	.812
2	ฉันแต่งกายตามสบายมากกว่าแต่งกายตามสมัยนิยม	.701

๑๐ กลุ่มนักศึกษาชอบเอาชนะ

กลุ่มนักศึกษาชอบเอาชนะ เป็นกลุ่มนักศึกษาจะมีมุมมองอนาคตหลังจากการจบ
การศึกษา คือ มุ่งงานทำโดยไม่ได้มุ่งที่จะจบการศึกษาเพียงอย่างเดียวแสดงว่ามีการมองอนาคตของตนเอง
ไกลกว่าจากสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และนอกจากนั้นยังมึรูปแบบการดำเนินชีวิตที่อยากจะเล่นกีฬาทำความ
ตาย และชอบท่องเที่ยวรอบโลกซึ่งแสดงถึงสิ่งที่บุคคลอื่นไม่สามารถทำได้

ตาราง 30 แสดงความสนใจของกลุ่มนักศึกษาชอบเอาชนะ

	ความสนใจ	Factor Loading
1	ความสำเร็จของฉัน คือ การเรียนจบมีงานทำ	.834
2	ถ้ามีโอกาสสักครั้งหนึ่งในชีวิต ฉันอยากจะเล่นกีฬابันจี้จัมพ์	.801
3	การเดินทางรอบโลกเป็นหนึ่งในความใฝ่ฝันของฉัน	.765

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรด้านความคิดเห็น(Opinion)

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรด้านความคิดเห็น(Opinions) เกี่ยวกับตนเองและสังคมรอบตัว จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ และให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ตนเองมีความสนใจและให้ความสำคัญกับ ตัวแปรเหล่านั้นอย่างไร โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ “ เห็นด้วยอย่างยิ่ง” = 5 “เห็นด้วย” = 4 “เฉย ๆ”= 3 “ไม่เห็นด้วย”=2 “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”=1

จากข้อมูลที่ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้

ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วย ได้แก่ การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย(ค่าเฉลี่ย=1.23)ฉันเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ(ค่าเฉลี่ย=1.45) การไปเที่ยวต่างประเทศไม่ใช่เรื่องที่ฟุ่มเฟือย(ค่าเฉลี่ย=1.56) การศึกษาในระดับปริญญาโทในประเทศหรือต่างประเทศก็เหมือนกัน(ค่าเฉลี่ย=1.67) ฉันวางแผนชีวิตในอนาคตไว้แล้ว(ค่าเฉลี่ย=1.78) โชคชะตาของแต่ละคนถูกกำหนดมาแล้วไม่สามารถเปลี่ยนได้(ค่าเฉลี่ย=1.78) คนอื่นมักจะมาขอคำปรึกษาจากฉันเสมอ(ค่าเฉลี่ย=1.87) ฉันไม่คิดถึงอนาคต เพียงทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็พอ(ค่าเฉลี่ย=2.45) ฉันคาดหวังจะมีธุรกิจเป็นของตัวเองถึงแม้จะมีขนาดเล็กก็ตาม(ค่าเฉลี่ย=2.45) ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง(ค่าเฉลี่ย=2.45) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ (ค่าเฉลี่ย=2.45)

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำถามด้านความคิดเห็น

	ความคิดเห็นต่อตนเองและประเด็นต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	ศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ควรช่วยกันอนุรักษ์	4.25	.812
2	แหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาถูกทำลายเพราะนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึก	4.23	.934
3	ฉันเชื่อว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศจะฟื้นตัวขึ้น	4.23	.692
4	คนไทยควรเที่ยวเมืองไทยให้ทั่วเสียก่อนที่จะคิดไปเที่ยวเมืองนอก	4.23	.967
5	การเมืองไทยเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ	4.13	.834
6	ธุรกิจควรคำนึงถึงการตลาดเพื่อสังคม	3.89	.745
7	ความร่ำรวยและความมีชื่อเสียงไม่ได้หมายถึงความสำเร็จ	3.78	.678
8	ชีวิตประจำวันของฉันช่างน่าเบื่อ	3.69	.712

	ความคิดเห็นต่อตนเองและประเด็นต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
9	ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ	3.67	.782
10	สังคมทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว	3.56	.890
11	ประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา มีค่ากว่าปริญญาบัตร	3.56	.789
12	ตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญ อยู่ที่ความพอใจ	3.24	.652
13	เราไม่ควรฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม	3.12	.768
14	ฉันมีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันนี้	2.99	.941
15	ฉันรู้ดีกว่าตนเองด้อยกว่าเพื่อนในทุกด้าน	2.98	.867
16	ถ้าอยากดูดีมีรสนิยม ต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหรูหรา ราคาแพงมี brand name	2.67	.986
17	โครงการประชาสัมพันธ์ขององค์กรต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของการสร้างภาพเท่านั้น	2.56	.645
18	ฉันปรึกษาคนอื่นก่อนตัดสินใจทุกครั้ง แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม	2.50	.876
19	ความตื่นเต้น ทำทนายช่วยให้รู้สึกมีชีวิตชีวามากขึ้น	2.45	.671
20	การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ	2.45	.981
21	ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.45	.890
22	ฉันคาดหวังจะมีธุรกิจเป็นของตัวเองถึงแม้จะมีขนาดเล็กก็ตาม	2.45	1.056
23	ฉันไม่คิดถึงอนาคต เพียงทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็พอ	2.45	.670
24	คนอื่นมักจะมาขอคำปรึกษาจากฉันเสมอ	1.87	.789
25	โชคชะตาของแต่ละคนถูกกำหนดมาแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนได้	1.78	.785
26	ฉันวางแผนชีวิตในอนาคตไว้แล้ว	1.78	.897
27	การศึกษาในระดับปริญญาโทในประเทศหรือต่างประเทศก็เหมือนกัน	1.67	.890
28	การไปเที่ยวต่างประเทศไม่ใช่เรื่องที่ฟุ่มเฟือย	1.56	.567
29	ฉันเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ	1.45	.759
30	การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย	1.23	.867

จากข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นทั้ง 30 ข้อ จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Factor Analysis ขั้นตอนการวิเคราะห์ของเทคนิค Factor Analysis มีขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัว (Correlation Matrix) การสร้างเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัวเป็นขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะดำเนินการหาความสัมพันธ์ในรูปแบบเส้นตรงโดยวิธีของ Pearson Correlation ระหว่างตัวแปรทุกคู่ที่ต้องการนำมาจัดกลุ่มซึ่งจะอยู่ในรูปของ Correlation Matrix การหาความสัมพันธ์จะมีประโยชน์ในการนำตัวแปรไปใช้ในการจัดกลุ่มด้วยวิธีของการวิเคราะห์ตัวประกอบ โดยมีการพิจารณาดังนี้

1.1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้ +1 หรือ -1 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันมาก ควรอยู่ใน Factor เดียวกัน

1.2 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดมีค่าใกล้ศูนย์แสดงว่าตัวแปรคู่นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.3 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรอยู่คนละ Factor

1.4 ถ้ามีตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์

การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

วัตถุประสงค์ของการสกัดปัจจัย คือ การหาจำนวน Factor ที่สามารถใช้ตัวแปรทั้งหมดทุกตัวได้ วิธีการสกัดปัจจัยมีหลายวิธี ดังนั้นจะต้องตัดสินใจเลือกใช้วิธีใด เพราะแต่ละวิธีจะให้ผลแตกต่างกัน วิธีการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธีขององค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) วิธีนี้อาศัยหลักความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่ใช้เป็นข้อมูลองค์ประกอบหลักตัวแปรคือ การผสมเชิงเส้นตรง (Linear Combination) ของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด จากนั้นหาการผสมที่สองที่สามารถอธิบายการผันแปรได้มากที่สุดเป็นอันดับที่สอง โดยที่ไม่สัมพันธ์กับการผสมแรก ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนได้องค์ประกอบหลัก(หรือปัจจัย) ที่สามารถอธิบายการผันแปรของทุกตัวแปรได้ครบถ้วน ซึ่งองค์ประกอบหลักจะอธิบายการผันแปรได้น้อยลงตามลำดับและทุกองค์ประกอบไม่สัมพันธ์กัน

การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation)

เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้เห็นเด่นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด เนื่องจากในการสกัดปัจจัยจะได้ปัจจัยหรือปัจจัยหลายปัจจัย ซึ่งแต่ละปัจจัยจะเกิดการรวมของตัวแปรแบบเชิงเส้นตรงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ตัวแปรหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นสมาชิกในหลายปัจจัยซึ่งยากต่อการให้ความหมายของปัจจัยและการกำหนดชื่อปัจจัยหรืออาจได้ความหมายของแต่ละปัจจัยไม่ชัดเจน การหมุนแกนจะเป็นวิธีการที่จะทำให้สมาชิกของแต่ละตัวแปรในปัจจัยหนึ่ง ๆ ชัดเจนขึ้น วิธีการหมุนแกน

ปัจจัยจะใช้วิธี การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) เป็นวิธีการหมุนแกนแบบที่ให้แกนของปัจจัยหมุนจากตำแหน่งเดิมในลักษณะตั้งฉากกันตลอดเวลาที่มีการหมุนแกนเรียกว่าเป็นการหมุนแกนแบบที่ปัจจัยแต่ละปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กันเลย วิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax) วิธีการนี้พยายามที่จะลดจำนวนตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยมากบนแต่ละปัจจัยให้เหลือน้อยที่สุดจะทำให้ได้เฉพาะตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ใน การรวมตัวแบบเชิงเส้นสูงหรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ มุ่งไปที่ความแตกต่างหรือความแปรปรวนของแต่ละตัวประกอบโดยพยายามทำให้ตัวประกอบแต่ละคอลัมน์แตกต่างกันให้มากที่สุดซึ่งจะช่วยให้ตีความหมายของปัจจัยได้ง่าย

การให้ความหมายแก่ปัจจัย (Factor Meaning)

การให้ความหมายแก่ปัจจัยเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดชื่อหรือให้ความหมายแก่ปัจจัยหรือตัวแปรที่ได้โดยพิจารณาว่าในปัจจัยนั้นๆ ประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นสมาชิกอยู่แต่เนื่องจากในปัจจัยหนึ่งๆ ประกอบไปด้วยตัวแปรทุกตัวที่เป็นสมาชิก โดยมีน้ำหนักของการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน ดังนั้นก่อนจะให้ ความหมายแก่ปัจจัยใด ๆ ควรจะต้องพิจารณาเลือกตัวแปรที่น่าจะเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้น ๆ มากที่สุด หลังจากนั้นจึงให้ความหมายแก่ปัจจัยที่ได้แต่ละปัจจัย ซึ่งขั้นตอนในการพิจารณา (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2544) มีดังนี้

1) จัดตัวแปรเข้าเป็นสมาชิกปัจจัยเดียว เป็นขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการแยกตัวแปรให้ เห็นชัดว่าตัวแปรหนึ่ง ๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มหรือในปัจจัยใด โดยนำค่าน้ำหนักปัจจัย หรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัย (Factor Loading) ที่ได้ล่าสุดจากการหมุนแกนแล้วและเลือกเฉพาะ Factor ที่มีค่า Eigenvalues หรือค่า Percent of Variance สูงตามขั้นตอนการคัดเลือกปัจจัยแล้ว จึงพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัยหรือสัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัยของปัจจัยทั้งหมดที่เลือกมาว่า น้ำหนักปัจจัยหรือค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยใดมีค่ามากที่สุดหมายความว่าปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรนั้นมากที่สุด แสดงว่าตัวแปรนั้น ๆ ควรเป็นสมาชิกของปัจจัยนั้นมากกว่าที่จะเป็นสมาชิกของปัจจัยอื่น

2) เลือกตัวแปรที่มีผลสูงต่อปัจจัย จากขั้นตอนที่ผ่านมาถึงแม้จะได้ตัวแปรที่เป็นสมาชิกในปัจจัยเดียวแต่ตัวแปรบางตัวที่เข้ามาเป็นสมาชิกในปัจจัยอาจจะมีย่าน้ำหนัก การเข้า รวมตัวหรือมีผลต่อการอธิบายปัจจัยนั้น ๆ ได้ต่ำ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าถึงแม้จะไม่มีตัวแปรดังกล่าวก็สามารถให้ความหมายของปัจจัยได้เพียงพอแล้ว การพิจารณาจะพิจารณาจากค่าน้ำหนัก หรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจากตัวแบบการรวมตัวแบบเส้นตรง โดยจะเลือกตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงซึ่งอาจจะใช้วิธีทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ

3) การให้ความหมายแก่ปัจจัย เป็นขั้นตอนที่จะต้องให้ความหมายหรือกำหนดชื่อแก่แต่ละปัจจัยซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยประสบการณ์ในการกำหนด หรือให้ชื่อที่สื่อความหมายแก่แต่ละปัจจัย

จะทำให้ได้โดยพิจารณาลักษณะของตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยนั้น ๆ จากวิธีการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังกล่าว ทำให้สามารถจัดกลุ่มได้ 10 กลุ่ม

1. กลุ่มนักศึกษาที่มีจิตห่วยใยสังคม
2. กลุ่มนักศึกษาในกรอบของกระบวนการสังคมกรรม
3. กลุ่มนักศึกษาใช้เงินเป็น
4. กลุ่มนักศึกษามองโลกเป็นสีเทา
5. กลุ่มนักศึกษาอยู่ในกรอบวิถีประชา
6. กลุ่มนักศึกษาไม่มั่นใจตนเอง
7. กลุ่มนักศึกษาผู้นำ
8. กลุ่มนักศึกษาผู้เป็นอิสระ
9. กลุ่มนักศึกษาคำนึงถึงแต่ปัจจุบัน
10. กลุ่มยอมรับนวัตกรรม

❶ กลุ่มนักศึกษาที่มีจิตห่วยใยสังคม

กลุ่มนักศึกษาที่จิตห่วยใยสังคม มีความคิดเห็นว่าศักดิ์ศรีของนักศึกษาถูกทำลายเพราะนักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข และยังเห็นว่าการดำรงชีวิตของนักศึกษาโดยใช้หลักศาสนาเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์ และในทุกวันนี้ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ และยังอยากจะให้ภาคธุรกิจมีการทำธุรกิจโดยคำนึงถึงสังคมด้วย

ตาราง 32 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาที่มีจิตห่วยใยสังคม

	ความคิดเห็น	Factor Loading
1	ศักดิ์ศรีของนักศึกษาถูกทำลายเพราะนักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข	.864
2	การดำรงชีวิตของนักศึกษาโดยใช้หลักศาสนาเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์	.801
3	ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ	.761
4	ธุรกิจควรคำนึงถึงการตลาดเพื่อสังคม	.721

② กลุ่มนักศึกษาในรอบของกระบวนการสังคมกรรม

กลุ่มนักศึกษาในรอบของกระบวนการสังคมกรรม มีความคิดเห็นว่า คนในชาติไม่ควรฝ่าฝืนระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม และประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา มีค่ากว่าปริญญาบัตร

ตาราง 33 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาในรอบของกระบวนการสังคมกรรม

	ความคิดเห็น	Factor Loading
	เราไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม	.712
	ประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา มีค่ากว่าปริญญาบัตร	.624

③ กลุ่มนักศึกษาใช้เงินเป็น

กลุ่มนักศึกษาที่ใช้เงินเป็น มีความคิดเห็นว่า นักศึกษาควรมีการออมทรัพย์ และการจะใช้เงินควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า

ตาราง 34 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาใช้เงินเป็น

	ความคิดเห็น	Factor Loading
1	นักศึกษาควรมีการออมทรัพย์	.950
2	ฉันวางแผนชีวิตในอนาคตไว้แล้ว	.850

④ กลุ่มนักศึกษามองโลกเป็นสีเทา

กลุ่มนักศึกษามองโลกเป็นสีเทา มีความคิดเห็นว่า สังคมทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว รู้สึกตนเองด้อยกว่าเพื่อนในทุกด้าน และยังมองว่าการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่น่าเบื่ออีกทั้งชีวิตประจำวันที่เป็นอยู่ยังมีความน่าเบื่ออีกด้วย

ตาราง 35 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษามองโลกเป็นสีเทา

	ความคิดเห็น	Factor Loading
1	สังคมทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว	.865
2	ฉันรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองด้อยกว่าเพื่อนในทุกด้าน	.845
3	การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ	.821
4	ชีวิตประจำวันของฉันช่างน่าเบื่อ	.702

๕ กลุ่มนักศึกษาอยู่ในกรอบวิถีประชา

กลุ่มนักศึกษาอยู่ในกรอบวิถีประชา มีความเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ และประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ตาราง 36 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาอยู่ในกรอบวิถีประชา

	ความคิดเห็น	Factor Loading
	การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ	.931
	ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	.802

๖ กลุ่มนักศึกษาไม่มั่นใจใจตนเอง

กลุ่มนักศึกษาไม่มั่นใจตนเอง มีความคิดเห็นว่าฉันจะไม่กล้าตัดสินใจแต่เพียงลำพังคนเดียวเพราะรู้สึกมีความไม่มั่นใจ ชีวิตดำเนินไปตามโชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้แล้ว และไม่คำนึงถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน

ตาราง 37 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มไม่มั่นใจใจตนเอง

	ความคิดเห็น	Factor Loading
1	ฉันจะปรึกษาคนอื่นก่อนตัดสินใจทุกครั้ง แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม	.845
2	โชคชะตาของแต่ละคนถูกกำหนดมาแล้วไม่สามารถเปลี่ยนได้	.712
3	ฉันไม่คิดถึงอนาคตเพียงทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็พอ	.612

๗ กลุ่มนักศึกษาผู้นำ

กลุ่มนักศึกษาผู้นำ มีความคิดเห็นว่ายากจะเห็นธุรกิจเป็นตัวเอง ไม่ชอบทำงานรับเงินเดือน และสามารถที่ปรึกษากับคนอื่นได้ และยังไม่ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ

ตาราง 38 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาผู้นำ

	ความคิดเห็น	Factor Loading
1	ฉันคาดหวังจะมีธุรกิจเป็นของตัวเองถึงแม้จะมีขนาดเล็กก็ตาม	.956
2	คนอื่นมักจะมาขอคำปรึกษาจากฉันเสมอ	.713
3	ฉันเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ	.712

๘ กลุ่มนักศึกษาผู้เป็นอิสระ

กลุ่มนักศึกษาผู้เป็นอิสระมีความคิดเห็นว่ายากจะเห็นธุรกิจเป็นของตัวเอง ไม่ชอบทำงานรับเงินเดือน และสามารถที่ปรึกษากับคนอื่นได้ และยังไม่ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ

ตาราง 39 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาผู้เป็นอิสระ

	ความคิดเห็น	Factor Loading
	ความตื่นเต้น ทำลายช่วยให้รู้สึกมีชีวิตชีวามากขึ้น	.821
	ตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญ อยู่ที่ความพอใจ	.645
	ความร่ำรวยและความมีชื่อเสียงไม่ได้หมายถึงความสำเร็จ	.645

๙ กลุ่มนักศึกษาคำนึงถึงแต่ปัจจุบัน

กลุ่มนักศึกษาคำนึงถึงแต่ปัจจุบัน มีความคิดเห็นว่ายากจะเห็นธุรกิจเป็นตัวเอง ไม่ชอบทำงานรับเงินเดือน และสามารถที่ปรึกษากับคนอื่นได้ และยังไม่ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ

ตาราง 40 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาคำนึงถึงแต่ปัจจุบัน

	ความคิดเห็น	Factor Loading
	ฉันมีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันนี้	.856
	ฉันไม่คิดถึงอนาคต เพียงทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็พอ	.621

10 กลุ่มยอมรับนวัตกรรม

กลุ่มนักศึกษายอมรับนวัตกรรมมีความคิดเห็นว่าการดูดีอยู่ที่การแต่งกายและตามแฟชั่นให้ทัน

ตาราง 41 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มยอมรับนวัตกรรม

	ความคิดเห็น	Factor Loading
	ถ้าอยากดูดีมีรสนิยม ต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหรูหรา ราคาแพงมีBrand name	.876
	การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย	.821

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อจัดกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิต

จากการวิเคราะห์ปัจจัยโดยนำกลุ่มกิจกรรม (A) กลุ่มความสนใจ(I) และกลุ่มความคิดเห็น (O) มาวิเคราะห์ขั้นที่ 2 โดยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก(Principal Component) และหมุนแกนปัจจัยมุมฉากแบบVarimax เพื่อจัดกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้ 8 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์เทียบเคียงกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบวีเอแอลเอส (Value and Life Sytel System-VALS) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ

1. กลุ่มผู้สนใจ(Actualizers)

เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ทันสมัย ประสบความสำเร็จ มีฐานะร่ำรวย ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์จนเกินไป สนใจที่ผลิตภัณฑ์ที่หรูหราฟุ่มเฟือย

2. กลุ่มผู้สมหวัง(Fulfilleds)

เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในหลักการสูง มีความเป็นผู้ใหญ่ มักคิดถึงคนอื่น รักความสะดวกสบาย มีความพึงพอใจ ให้ความสำคัญกับการศึกษา สุขภาพ และสนใจในผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานง่าย และมีมูลค่า

3. กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ(Achievers)

เป็นกลุ่มที่มุ่งหวังในอาชีพการงานที่ประสบความสำเร็จนิยมผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง และสื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของตนเอง และเป็นกลุ่มที่ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์มากนัก

4. กลุ่มผู้ชอบทดลอง(Experiencers)

เป็นกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว มีความศรัทธาแรงกล้า ใช้เงินเก่ง ชอบทดลองผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ นิยมอาหารจานด่วน ภาพยนตร์ ฯลฯ

5. กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น(Believers)

เป็นผู้อนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี เชื่อผลิตภัณฑ์ที่คุ้นเคยและตราสินค้าที่มีความมั่นคง

6. กลุ่มที่ต้องดิ้นรน(Strivers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มากนัก ชอบแยกตัวจากสังคม แต่มีความทะเยอทะยาน ชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางวัตถุและภาพลักษณ์

7. กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ(Makers)

เป็นผู้ที่ยึดถือสิ่งที่ปฏิบัติได้ เป็นทำงานหนัก มีรายได้น้อย มีความเพียงพอในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ สืบทอดประเพณี และมุ่งเน้นครอบครัว ชอบผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานได้จริงและมีความทนทาน

8. กลุ่มผู้ล้มเหลว(Strugglers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด อายุค่อนข้างมาก มีความกังวล ต้องการความมั่นคงปลอดภัย และมีความซื่อสัตย์ต่อตราสูง

① กลุ่มผู้สนใจ (Actualizers)

เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ทันสมัย ประสบความสำเร็จ มีฐานะร่ำรวย ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์จนเกินไป สนใจที่ผลิตภัณฑ์ที่หรูหราฟุ่มเฟือย จะมีการติดตามข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันทางสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ และสนใจการทำนายทายทักการพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ ตลอดจนความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งและต่างประเทศ การแต่งกายต้องดูดีมีรสนิยม ราคาแพงมีBrand name มีการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ

ตาราง 42 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สนใจ

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 1	Factor loading
A		
I	แสวงหาข่าวสาร	.701
O	ยอมรับนวัตกรรม	.734

② กลุ่มผู้สมหวัง(Fulfilleds)

เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในหลักการสูง มีความเป็นผู้ใหญ่ มักคิดถึงคนอื่น รักความสะดวกสบาย มีความพึงพอใจ ให้ความสำคัญกับการศึกษา สุขภาพ และสนใจในผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานง่าย และมีมูลค่า ชอบไปสัมผัสนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วง

ปิดเทอม ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอาสาสมัครช่วยองค์กร การกุศลหรืองานชมรมในมหาวิทยาลัย และยังมีหุ้มนเทให้กับการศึกษา และถือว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้อง มาก่อน รวมถึงมีความสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีมาร่วมในการศึกษา ตลอดจนสนใจที่จะรับการศึกษา นอก หลักสูตรการศึกษาปกติด้วย ในแง่ของความคิดเห็นเห็นว่าทุกวันนี้ชีวิตก็มีความสุขดีอยู่แล้ว และไม่ คำนึงถึงอนาคต

ตาราง 43 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สมหวัง

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 2	Factor loading
A	ไฝ่ศึกษาค้นคว้า	.759
I	ฝึกฝนการศึกษา	.605
O	คำนึงแต่ปัจจุบัน	.745

③ กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ(Achievers)

เป็นกลุ่มที่มุ่งหวังในอาชีพการงานที่ประสบความสำเร็จหลังจากการจบการศึกษา นิยม ผลิตภัณท์ที่มีชื่อเสียงและสื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของตนเอง และเป็นกลุ่มที่ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์มากนัก โดยนักศึกษาในกลุ่มนี้มีรูปแบบการติดตามข่าวในประเทศหรือต่างประเทศในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ดู โทรศัพท์/ vcd/dvd อ่านหนังสือ หรือนิตยสาร เพื่อความบันเทิง ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และเป็นกลุ่ม ที่ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม ๆ ให้ความสนใจกับเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมของประเทศหรือของโลก โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาและทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในสายอาชีพที่ตนเองศึกษาและในแง่ ของความคิดเห็นว่าอยากจะเป็นเจ้าของธุรกิจ ไม่ชอบทำงานรับเงินเดือนและสามารถเป็นที่ปรึกษากับคน อื่นได้ และยังมีความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ

ตาราง 44 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 3	Factor loading
A	นักศึกษาทันโลก	.635
I	ชอบความท้าทาย	.845
O	ผู้นำ	.673

④ กลุ่มผู้ชอบทดลอง(Experiencers)

เป็นกลุ่มวัยหนุ่มสาว มีความศรัทธาแรงกล้า ใช้เงินเก่ง ชอบทดลองผลิตภัณท์ใหม่ ไม่ ยึดถือกฎเกณฑ์ นิยมอาหารจานด่วน ภาพยนตร์ ฯลฯ โดยเป็นกลุ่มที่แสดงพฤติกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ

ในรูปแบบต่าง ๆ ในด้านของความสนใจจะเลือกรับความบันเทิงผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และรับประทานอาหารตามกระแสนิยม คือ อาหารจานด่วน และถือว่าการรับรู้ข่าวสารในวงการบินให้เป็นเรื่องที่สามารถพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ ได้ ตลอดจนเห็นว่าภาพยนตร์โฆษณาสร้างความบันเทิงให้กับเขาได้ ในแง่ของความคิดเห็นพบว่าเกียรติยศซื้อเสียงทรัพย์สินเงินทองเป็นของนอกกายไม่สำคัญแต่ชอบทำงานที่แตกต่างแต่ไม่ขวางโลก และไม่ยึดติดกับตรรกะข้อใดเป็นพิเศษ

ตาราง 45 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ชอบทดลอง

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 4	Factor loading
A	พักผ่อนหย่อนใจ	.723
I	นักศึกษาบันเทิง	.692
O	ผู้เป็นอิสระ	.673

๕ กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น (Believers)

เป็นผู้อนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี เชื่อผลิตภัณฑ์ที่คุ้นเคยและตราสินค้าที่มีความมั่นคง โดยมีกิจกรรมที่ทำบ่อย ๆ เช่น เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร สวดมนต์และทำบุญตักบาตร เยี่ยมญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตนเอง โดยมีความสนใจในการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศและอยากจะทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ท้าทายในการดำเนินชีวิต ในแง่ของความคิดเห็น ๆ ว่ามีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตจะนำไปสู่การไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและยังเห็นว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ควรยึดถือไว้ในการดำเนินชีวิต และในทุกวันนี้ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ และยังอยากจะทำหน้าที่การงานโดยคำนึงถึงสังคมด้วย

ตาราง 46 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 5	Factor loading
A	ยึดถือประเพณีนิยม	.724
I	พฤติกรรมปลอดอบายมุข	.842
O	จิตห่วงใยสังคม	.723

๖ กลุ่มที่ต้องดิ้นรน(Strivers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มากนัก ชอบแยกตัวจากสังคม แต่มีความทะเยอทะยาน ชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางวัตถุและภาพลักษณ์ ในแง่ของกิจกรรมกลุ่มนักศึกษาจะใช้เวลาในการทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรืองานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์ เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสันทนาการ ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้นท้าทาย เช่น ล่องแก่ง ปีนหน้าผา ในแง่ของความสนใจนักศึกษากลุ่มนี้สนใจที่จะแก้ปัญหาให้กับสังคมด้านสิ่งแวดล้อม และจะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ในท้องถิ่นที่ใกล้ตัว และเป็นที่มีความประหยัเห็นว่าจะเที่ยวในเมืองไทยก่อน และการใช้เงินควรมีการวางแผนใช้เงินไว้เป็นการล่วงหน้า

ตาราง 47 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มที่ต้องดิ้นรน

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 6	Factor loading
A	นิยมดนตรี ศิลปะและกีฬา	.661
I	พัฒนาสังคม	.852
O	ใช้เงินเป็น	.692

๗ กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ(Makers)

เป็นผู้ที่ยึดถือสิ่งที่ปฏิบัติได้ เป็นผู้ทำงานหนัก มีรายได้น้อย มีความเพียรพอสั่งสิ่งที่ตนมีอยู่ สืบทอดประเพณี และมุ่งเน้นครอบครัว ชอบผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานได้จริงและมีความทนทาน เป็นกลุ่มนักศึกษาที่จัดสรรเวลาให้กับการทำงานได้โดยมีการเสียสละด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน ทำงาน Part-time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด ส่วนการให้ความสนใจมุ่งที่จะให้ความสนใจกับบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้องต้องมาก่อน รวมถึงจัดระเบียบส่วนตัว และเมื่อมีปัญหาต้องการคำปรึกษาก็จะนึกถึงคนในครอบครัวเป็นกลุ่มแรก ในแง่ของความคิดเห็นเห็นว่าคนไทยไม่ควรฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และเห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา มีค่ากว่าปริญญาบัตร

ตาราง 48 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ

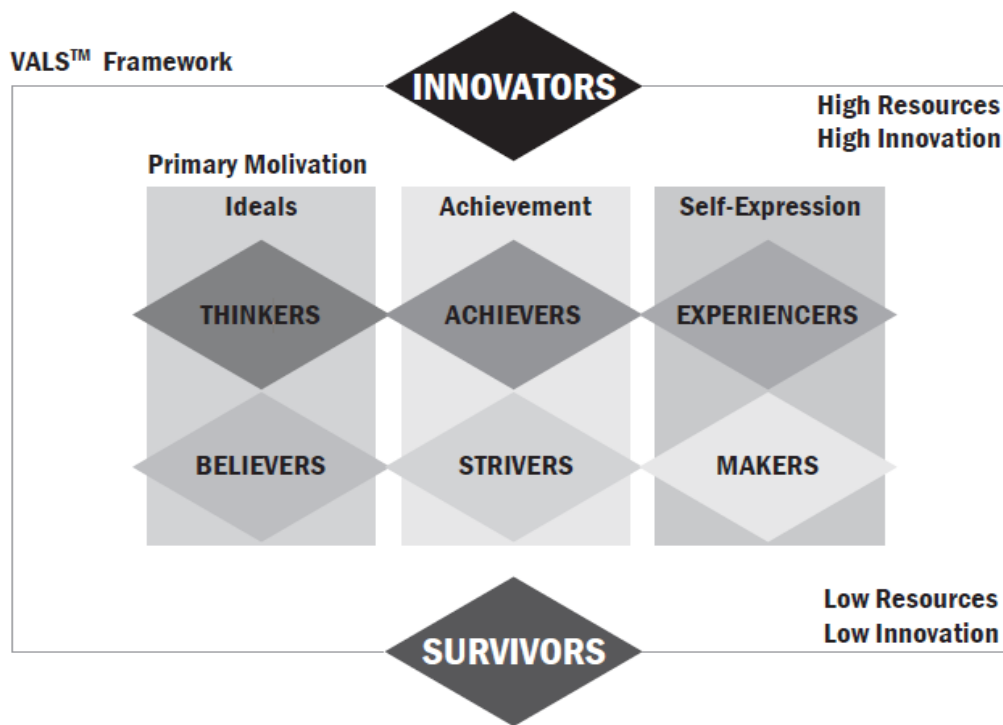
รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 7	Factor loading
A	หารายได้	.792
I	ให้ความสำคัญครอบครัว	.672
O	กระบวนการสังคมกรรม	.654

๘ กลุ่มผู้ล่าเคี้ยว(Strugglers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุด มีความกังวล ต้องการความมั่นคงปลอดภัย และมีความซื่อสัตย์ต่อตราสูง กลุ่มนักศึกษาที่มีความสนใจการใช้ชีวิตที่มีความสะดวกสบายโดยการใช้อุปกรณ์การสื่อสารที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ และชอบที่จะแต่งตัวตามแบบฉบับของตัวเองมากกว่าตามกระแสนิยม ส่วนในแง่ของความคิดเห็นคิดว่าทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว รู้สึกตนเองด้อยกว่าเพื่อนในทุกด้าน และยังคงมองว่าการเมืองไทยเป็นเรื่องที่น่าเบื่ออีกทั้งชีวิตประจำวันที่เป็นอยู่ยังมีความน่าเบื่ออีกด้วย

ตาราง 49 แสดงปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ล่าเคี้ยว

รูปแบบการดำเนินชีวิต	ปัจจัยของกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบที่ 8	Factor loading
A		
I	นักศึกษาสบาย ๆ	.756
O	มองโลกเป็นสีเทา	.823

ภาพ 2

ตอนที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพลอดอยมุขในมหาวิทยาลัย และรอบสถาบันการศึกษา

ตาราง 50 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพลอดอยมุขในมหาวิทยาลัย และ รอบสถาบันการศึกษา

กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิต	ค่าสหสัมพันธ์กับพฤติกรรมพลอดอยมุข
กลุ่มผู้สนใจ(Actualizers)	.126 *
กลุ่มผู้สมหวัง(Fulfilleds)	.347 *
กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ(Achievers)	.020
กลุ่มผู้ชอบทดลอง(Experiencers)	.056
กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น(Believers)	.233 *
กลุ่มที่ต้องดิ้นรน(Strivers)	.042
กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ(Makers)	.146 *
กลุ่มผู้ล่าเค็ญ(Strugglers)	.090*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 50 แสดงว่า กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การพลอดอยมุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตที่

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจ กลุ่มผู้สมหวัง กลุ่มที่มีความเชื่อมั่น กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ ผู้ล่าเคี้ยว

ในขณะที่ กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้ชอบทดลอง กลุ่มที่ต้องดิ้นรน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05

ตาราง 51 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตกับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุข

รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการปลดปล่อยมุข	กลุ่มผู้สนใจ	กลุ่มผู้สมหวัง	กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ	กลุ่มผู้ชอบทดลอง	กลุ่มที่มีความเชื่อมั่น	กลุ่มที่ต้องดิ้นรน	กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ	กลุ่มผู้ล่าเคี้ยว
1.การเที่ยวกลางคืน	.078*	.026	.065*	.116*	.028	.047	.112*	.028
2.การเที่ยวสถานเริงรมย์	.092*	.035	.023	.149*	.018	-.013	.165*	.061
3.การล้อเลียนความพิการหรือจุดด้อยของคนอื่น	.016	.045	.012	.047	.021	.015	.128*	.082*
4.การติดยาเสพติด	.037	.032	.042	.023	.030	.010	.082*	.078*
5.การเล่นเกมหรือการส่งชิ้นส่วนไปชิงโชค	.014	.021	.036	.052*	.043	.011	.092*	.023
6.การคบเพื่อน	.091*	.037	.056*	.068*	.043	.065*	.086*	.086
7.การเกียจคร้านการทำงาน	.028	.031	.037	.023	.012	.011	.149*	.028
8.การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม	.165*	.078*	.089*	.084*	.078*	.098*	.116*	.022
9.มหาวิทยาลัยสงบปลอดภัย	.205*	.059*	.067*	.057*	.115*	.086*	.072*	.023
10.สภาพर्मรีนเป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย	.069*	.076*	.086*	.067*	.089*	.076*	.168*	.079*

รูปแบบการ ดำเนินชีวิต พฤติกรรม การ ปลอดภัย ของ มคอ.บ	กลุ่มผู้สนใจ	กลุ่มผู้สนใจ	กลุ่มผู้ประสบ ความสำเร็จ	กลุ่มผู้ชอบทดลอง	กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น	กลุ่มที่ต้องดิ้นรน	กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน	กลุ่มผู้สำเร็จ
11.รัก มหาวิทยาลัย	.085*	.097*	.065*	.078*	.116*	.085*	.110*	.082*
12.การไม่มีแหล่ง มั่วสุมและปลอดภัย อาชญากรรม	.032	.062*	.072*	.089*	.078*	.099*	.149*	.061
13.การยึดมั่นใน กฎระเบียบของ มหาวิทยาลัย	.098*	.081*	.063*	.078*	.054*	.052	.078*	.028
14.การตั้งชมรม	.084*	.081*	.062*	.071*	.062*	.076*	.146*	.060
15.การเชื่อในองค์ ความรู้ของ มหาวิทยาลัย	.091*	.067*	.067*	.076*	.065*	.016	.079*	.092*
16.การสืบทอด ประเพณีและการ ส่งเสริม	.131*	.064*	.059*	.080*	.071*	.078*	.098*	.086*
17.การใช้ชีวิต ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง	.021	.032	.025	.032	.111*	.098*	.080*	.114*
18.ความเอื้อ อาทรในหมู่ นักศึกษา	.079*	.079*	.082*	.064*	.056*	.149*	.116*	.014
19.การพนัน ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการพนัน ในเกมกีฬา	.026	.016	.035	.025	.012	.118	.149*	.149*
20.การซื้อ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ประเภทต่าง ๆ	.071*	.089*	.065*	.077*	.013	.105*	.145*	.117*
21.การพนันที่ถูก กฎหมาย	.089*	.046	.065*	.052*	.023	.110*	.148*	.080*

รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการณ์ ตลอดอายุขัย	กลุ่มผู้สนใจ	กลุ่มผู้สนใจ	กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ	กลุ่มผู้ชอบทดลอง	กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น	กลุ่มที่ต้องดิ้นรน	กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน	กลุ่มผู้สำเร็จ
22.ปัญหาการ การจัดสิ่งปฏิรูป	.034	.032	.030	.022	.034	.032	.083*	.078*
23.การไม่มีรายได้ จากงานPart time	.089	.023	.015	.012	.053*	.079*	.032	.047
24.การใช้กฎหมาย	.012	.027	.028	.023	.020	.016	.056	.094*
25.การร่วมมือ พัฒนา มหาวิทยาลัย	.072*	.075*	.078*	.098*	.086*	.087*	.072*	.016
26.การใช้ เทคโนโลยีสื่อสาร ที่ไม่เหมาะสม	.105*	.080*	.098*	.116*	.027	.074*	.097*	.047
27.การไม่มี พฤติกรรมเสี่ยง	.078*	.089*	.065*	.067*	.053*	.043	.062*	.025
28.การไม่ สนับสนุนการ แสดงที่ไม่เหมาะสม	.109*	.078*	.061*	.052*	.080*	.078*	.060	.015
29.การมีเมตตา จิต	.092*	.068*	.149*	.075*	.085*	.078*	.131*	.038
30.การไม่หลงใหล ในการพนัน	.076*	.062*	.092*	.072*	.091*	.048	.023	.012
31. การส่งเสริม สุขภาพ	.079*	.170*	.096*	.079*	.170*	.056	.035	.033

หมายเหตุ:* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จาก ตาราง 51 รูปแบบการดำเนินชีวิตของนิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์ตลอดอายุขัยมีดังนี้

- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สนใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์ตลอดอายุขัยในด้านการเที่ยวกลางคืน การเที่ยวสถานเริงรมย์ การคบเพื่อน การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สภาพร่มรื่นเป็นธรรมชาติของ

มหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย .การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การพนันที่ถูกกฎหมาย การไม่มีรายได้จากงานPart time การร่วมมือพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต การไม่หลงใหลในการพนัน . การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้สมหวัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขในด้านการรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงบปลอดภัย สภาพร่มรื่นเป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลดอาชญากรรม การยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การร่วมมือพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต การไม่หลงใหลในการพนัน . การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การปลดปล่อยมุขในด้านการเที่ยวกลางคืน การคบเพื่อน การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงบปลอดภัย สภาพร่มรื่นเป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย .การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลดอาชญากรรม การยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย การสืบทอดประเพณี และการส่งเสริม ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การพนันที่ถูกกฎหมาย การร่วมมือพัฒนา .การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต การไม่หลงใหลในการพนัน การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ชอบทดลองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลดปล่อยมุขในด้าน.การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวสถานเริงรมย์ การเล่นเกมหรือการส่งชิ้นส่วนไปซิงไซค์ การคบเพื่อน การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงบปลอดภัย สภาพร่มรื่นเป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลดอาชญากรรม การยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม ความเอื้ออาทร

ในหมู่นักศึกษาการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การพนันที่ถูกกฎหมาย การร่วมมือพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง .การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต การไม่หลงใหลในการพนัน การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัยในการรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลอดภัยจากการการยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม การใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การไม่มีรายได้จากงานPart time การร่วมมือพัฒนา การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต การไม่หลงใหลในการพนัน การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้ต้องดิ้นรน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัยในการคบเพื่อน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลอดภัยจากการการตั้งชมรม การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริม การใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การพนันประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการพนันในเกมกีฬา การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การพนันที่ถูกกฎหมาย การไม่มีรายได้จากงานPart time การร่วมมือพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิตอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- กลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดภัยในการเที่ยวกลางคืน การเที่ยวสถานเริงรมย์ .การล้อเลียนความพิการหรือจุดด้อยของคนอื่น การติดยาเสพติด การเล่นเกมหรือการส่งชิ้นส่วนไปชิงโชค การคบเพื่อนการเกียจคร้านการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นธรรมชาติของมหาวิทยาลัย รักมหาวิทยาลัย การไม่มีแหล่งมั่วสุมและปลอดภัยจากการการยึดมั่นในกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การตั้งชมรม การเชื่อในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย การสืบทอดประเพณีและการส่งเสริมการใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง .ความเอื้ออาทรในหมู่นักศึกษา การพนันประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการพนันในเกมกีฬา การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ การพนันที่ถูก

กฎหมาย ปัญหาการกำจัดสิ่งปฏิกูล การร่วมมือพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง การไม่สนับสนุนการแสดงที่ไม่เหมาะสม การมีเมตตาจิต อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

บทที่5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยปัจจัยจิตสังคม แบ่งตัวแปรออกได้เป็น 3 ตัวแปรกลุ่มย่อย ประกอบไปด้วยตัวแปรด้านสถานการณ์ จำนวน 10 ตัวแปร คือ การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ การรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข ระดับการศึกษาของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง รูปแบบการดำเนินชีวิต ตัวแปรจิตลักษณะเดิม จำนวน 4 ตัวแปร คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิตดี ความเชื่อในโทษของอบายมุข และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์จำนวน 2 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับข้อดี – ข้อเสียของอบายมุข ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุข เป็นการศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมากน้อยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ของมหาวิทยาลัยที่เป็นของภาครัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนและเก็บข้อมูลจากทั้งมหาวิทยาลัยเปิด และมหาวิทยาลัยปิด โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เก็บจำนวน 400 คน โดยทำการวิเคราะห์ผลทั้งในรูปแบบพรรณนา และเชิงอ้างอิง โดยการวิเคราะห์จะใช้ทั้งปัจจัยประชากรศาสตร์ (ชีวสังคม) ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ผลการเรียนรู้ ฐานของครอบครัว สถานที่มักทำกิจกรรมที่เป็นอบายมุข บุคคลที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอบายมุข และความถี่ และนอกจากนั้นยังได้มีการนำเอาตัวแปรรูปแบบการดำเนินชีวิตมาร่วมในการวิเคราะห์ ทำให้ได้ข้อสรุปผลการศึกษาที่สร้างความรู้ความเข้าใจของการมีพฤติกรรมปลอดอบายมุขรอบสถาบันการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 400 คน เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 56 มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล คิดเป็นร้อยละ 42 และต่างจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 58 อาชีพของบิดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรคิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมามีอาชีพเป็นคณานมีฝีมือ ส่วนอาชีพของมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพคณานมีฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมามีอาชีพพนักงานบริการ คิดเป็นร้อยละ 20 ผลการเรียนรู้เฉลี่ยโดยรวมมีพิสัยของการศึกษาอยู่ระหว่าง 1.62 – 3.95 โดยมีค่าเฉลี่ยของผลการศึกษา 2.93 ดังนั้นจะถือว่าผู้ที่ผลการศึกษาต่ำกว่า 2.93 เป็นผู้ที่มีผลการศึกษาต่ำ มีจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ผู้ที่มีผลการศึกษาสูงกว่าหรือเท่ากับ 2.96 จัดเป็นผู้ที่มีผลการศึกษาสูง มีจำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ระดับรายได้ต่อครอบครัวต่อเดือนนิสิต นักศึกษามีรายได้ของครอบครัวรวมกันต่ำกว่า 5,000 บาท และจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว 9 คนขึ้นไป ฐานะของครอบครัวมีค่าเป็น 1 มีจำนวน 0 คน รายได้ต่อครอบครัวของนิสิต นักศึกษาที่มีรายได้ 40,001 ขึ้นไปและมีจำนวนสมาชิกครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว 1-3 คน ฐานะของครอบครัวมีค่าเป็น 36 มีจำนวน 29 คน (ร้อยละ 7) ครอบครัวของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดย

ใช้ค่าเฉลี่ยจากค่าที่กำหนดให้ฐานะของครอบครัวในแต่ละระดับ (มีค่าตั้งแต่ 1 -36) เป็นตัวแบ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 25.25 ดังนั้นจะถือว่าผู้ที่มีฐานะของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 จัดเป็นกลุ่มผู้ที่มีฐานะของครอบครัวต่ำ มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53% ผู้ที่มีฐานะของครอบครัวมากกว่าหรือเท่ากับ 26 จัดเป็นกลุ่มผู้ที่มีฐานะของครอบครัวสูง มีจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 47% ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุขส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่อาศัยในพื้นที่มหาวิทยาลัยหรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 83 ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพบว่าผู้ที่นิสิต นักศึกษามักจะทำกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอบายมุขมากที่สุด เพื่อนในมหาวิทยาลัย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมาคือเพื่อนนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 95 คิดเป็นร้อยละ 24 และ แฟน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และท้ายสุด คนในครอบครัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ระดับความถี่ของการไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แทบทุกสัปดาห์ ไปกลางคืน ดื่มสุรา ฯลฯ โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาในรอบ 6 เดือน ต่ำสุด 0 ครั้ง สูงสุด 72 ครั้งหรือพิสัย 0 - 72 แบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย 12.85 นิสิต นักศึกษาที่แสดงพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ครั้งในรอบระยะเวลา 6 เดือน จัดเป็นผู้ที่มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย มีจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 69 นิสิต นักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับอบายมุขมากกว่า หรือเท่ากับ 14 ครั้ง จัดเป็นผู้ที่ท่องเที่ยวมาก จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการปลดอบายมุข

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล เพื่อให้มีการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมากขึ้นจึงใช้การหาค่าเฉลี่ย โดยค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 51.35 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 51 คะแนน เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนการใช้เหตุผลน้อย มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนผู้ที่ได้รับคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 52 ถือว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลมาก มีจำนวน 215 คิดเป็นร้อยละ 54

การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง ตามเกณฑ์การให้คะแนนจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยกลุ่มอยู่ที่ 42.19 ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 42 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย มีจำนวน 190 คน คิด

เป็นร้อยละ 47 ส่วนผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 43 เป็นกลุ่มผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาหรือบุคคลรอบข้างมากมีจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53

การรับข่าวสารเกี่ยวกับการพฤติกรรมปลอดภัยมุข สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลุ่มรวมซึ่งมีค่าเท่ากับ 70.92 ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 71 คะแนนจัดเป็นกลุ่มที่มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการพฤติกรรมปลอดภัยมุขน้อย มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 72 จัดเป็นกลุ่มที่รับข่าวสารเกี่ยวกับการพฤติกรรมปลอดภัยมุขมาก มีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55

จากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล และการมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับโทษอบายมุข พบว่ามีความแปรปรวนต่อตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลและการมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลในกลุ่มมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลน้อย (โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูง – คะแนนต่ำ: 67.05 – 64.65) และผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย (โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูง – คะแนนต่ำ: 66.25 – 62.14) และเมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์(ชีวสังคม) พบว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลและการเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง โดยพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย คือ ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง ตลอดจนการรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลอดภัยมุขมากจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอบายมุขมากกว่า

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างและการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดภัยมุขที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยมุข(ระดับความเกี่ยวข้องกับอบายมุข)

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมความปลอดภัยมุข หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าในการที่จะเห็นประโยชน์หรือโทษ มีความรู้สึกรับชอบ พอใจต่อพฤติกรรมความปลอดภัยมุข ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะ

แสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 48.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.30 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 36 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 60 คะแนน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขกับตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนัสนุนใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง ตลอดจนการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ ที่แบ่งตามระดับของตัวแปรอิสระ พบว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนัสนุนใช้เหตุผลมาก เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนัสนุนใช้เหตุผลน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 48.09 – 46.56) ส่วนผู้ที่เห็นแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 47.50-45.67) และผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุขน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง – ต่ำ: 45.67-45.67)

เมื่อทำการวิเคราะห์กลุ่มย่อยที่เป็นตัวแปรประชากรศาสตร์(ชีวสังคม) พบว่าคะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับของการได้รับการอบรมฯลฯ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มแบ่งตามกลุ่มของตัวแปรอิสระ คือ ผู้ที่ได้รับการอบรม ฯลฯ มากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ น้อย พบผลในทั้ง 10 กลุ่ม ในขณะที่คะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปตามระดับของการมีแบบอย่างจากบิดามารดา โดยผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างน้อย พบผลใน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มภูมิลำเนากรุงเทพ กลุ่มผลการเรียนสูง กลุ่มฐานการเงินครอบครัวสูง กลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขน้อย และคะแนนทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขยังแปรปรวนไปตามระดับของการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข โดยผู้ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข น้อยพบผลในตัวแปรประชากรศาสตร์กลุ่มย่อย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มต่างจังหวัด กลุ่มผลการเรียนสูง กลุ่มมีครอบครัวมีฐานะทางการเงินสูง และจากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวมคะแนนพฤติกรรมกรรมการปลอดอบายมุขฯลฯ มีความแปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษ

สนับสนุนให้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ปลอดอบายมุข เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มคู่กับตัวแปรอิสระพบว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ มากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมปลอดอบายมุขฯลฯ มากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมฯลฯ น้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 56.58 – 52.45) ผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้างมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมปลอดอบายมุขฯลฯ มากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างจากบิดามารดาน้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 58.24-53.45) และผู้ที่ได้รับข่าวสารมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมปลอดอบายมุขฯลฯ มากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารฯลฯ น้อย (ค่าเฉลี่ยสูง-ต่ำ: 58.12-52.32) เมื่อทำการวิเคราะห์ในตัวแปรประชากรศาสตร์ 10 กลุ่มย่อยได้ผลไปในทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุข และเหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีผลสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมปลอดอบายมุข จากการวิเคราะห์ย่อยทั้ง 10 กลุ่ม พบผลความแปรปรวนไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มรวม คือ พฤติกรรมการปลอดอบายมุขมีความแปรปรวนไปตามระดับของทักษะที่ดีต่อการปลอดอบายมุข และยังแปรปรวนไปตามระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการวิเคราะห์อิทธิพลของกลุ่มย่อยทั้ง 10 กลุ่ม พฤติกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปใน 3 กลุ่ม (เพศหญิง ภูมิภาคต่างจังหวัด ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยพบนัยสำคัญดังนี้ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข ถ้าหากมีทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขที่แล้วด้วยจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากกว่าผู้ที่ทักษะที่ด้อย พบผลอย่างนัยสำคัญที่กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด ความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขในระดับต่ำ ประการที่สองผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อยหากมีทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการปลอดอบายมุขมาก จะเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากกว่าผู้ที่มีทักษะที่ด้อย ฯลฯ น้อย และเป็นการพบผลเหมือนกันในกลุ่มเพศหญิง และยังพบผลพฤติกรรมการปลอดอบายมุขแปรปรวนไปตามทักษะที่ดีกับเหตุผลเชิงจริยธรรม และพบผลในกลุ่มต่างจังหวัด

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมการปลอดอบายมุข ฯลฯ มากได้แก่ ผู้ที่มีทักษะที่ดี ฯลฯ มากพบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ยังพบในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขมากในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง กลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด และกลุ่มความถี่ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขมาก ในผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขน้อยในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง และในผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำในกลุ่มภูมิภาคต่างจังหวัด ประการที่ 2 ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปลอดอบายมุข กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างจัดสรรเวลาให้มากได้แก่ การพักผ่อนที่บ้านหรือหอพักแทนการออกไปเที่ยวกลางคืน (ค่าเฉลี่ย

4.58) ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน(ค่าเฉลี่ย 4.18) ดูโทรทัศน์/ VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอพัก (ค่าเฉลี่ย 4.12) อ่านหนังสือหรือนิตยสารเพื่อความบันเทิง (ค่าเฉลี่ย 4.05) ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 4.02) ส่วนสิ่งที่นักศึกษาให้ความสนใจใน 10 ประเด็นแรก คือ ฉันให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย=4.23) เรื่องการศึกษาสำคัญกว่าเรื่องอื่น (ค่าเฉลี่ย=4.12) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ (ค่าเฉลี่ย=4.12) ฉันรับประทานอาหารจานด่วน(Fast Food) เป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย=3.98) ห้องนอนของฉันต้องเป็นระเบียบอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย=3.78) เมื่อมีปัญหาฉันมักจะปรึกษาคนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย=3.67) ขาดความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งในและต่างประเทศเป็นเรื่องที่ฉันสนใจ (ค่าเฉลี่ย=3.67) ฉันสนใจเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและรับประทานอาหารเสมอ(ค่าเฉลี่ย=3.67) ฉันสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม (ค่าเฉลี่ย=3.56) ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของฉันเป็นค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย (ค่าเฉลี่ย=3.56) ส่วนตัวแปรด้านความคิดเห็นศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์(ค่าเฉลี่ย=4.25) แหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาถูกทำลายเพราะนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึก(ค่าเฉลี่ย=4.23) ฉันเชื่อว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศจะฟื้นตัวขึ้น(ค่าเฉลี่ย= 4.23) คนไทยควรเที่ยวเมืองไทยให้ทั่วเสียก่อนที่จะคิดไปเที่ยวเมืองนอก (ค่าเฉลี่ย= 4.23) การเมืองไทยเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ(ค่าเฉลี่ย=4.13) ธุรกิจควรคำนึงถึงการตลาดเพื่อสังคม(ค่าเฉลี่ย=3.89) ความร่ำรวยและความมีชื่อเสียงไม่ได้หมายถึงความสำเร็จ(ค่าเฉลี่ย=3.78) ชีวิตประจำวันของฉันช่างน่าเบื่อ (ค่าเฉลี่ย=3.69) ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ(ค่าเฉลี่ย= 3.67) สังคมทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว(ค่าเฉลี่ย=3.56)

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยโดยนำกลุ่มกิจกรรม (A) กลุ่มความสนใจ(I) และกลุ่มความคิดเห็น (O) มาวิเคราะห์ขั้นที่ 2 โดยใช้วิธีองค์ประกอบหลัก(Principal Component) และหมุนแกนปัจจัยมุมฉากแบบ Varimax เพื่อจัดกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้ 8 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์เทียบเคียงกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบวีแอลเอส (Value and Life Sytel System-VALS) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ

1. กลุ่มผู้สมใจ(Actualizers)

เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ทันสมัย ประสบความสำเร็จ มีฐานะร่ำรวย ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์จนเกินไป สนใจที่ผลิตภัณฑ์ที่หรูหราฟุ่มเฟือย

2. กลุ่มผู้สมหวัง(Fulfilleds)

เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในหลักการสูง มีความเป็นผู้ใหญ่ มักคิดถึงคนอื่น รักความ สะดวกสบาย มีความพึงพอใจ ให้ความสำคัญกับการศึกษา สุขภาพ และสนใจในผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานง่าย และมีมูลค่า

3. กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ(Achievers)

เป็นกลุ่มที่มุ่งหวังในอาชีพการงานที่ประสบความสำเร็จนิยมผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง และสื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของตนเอง และเป็นกลุ่มที่ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์มากนัก

4. กลุ่มผู้ชอบทดลอง(Experiencers)

เป็นกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว มีความศรัทธาแรงกล้า ใช้เงินเก่ง ชอบทดลองผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ นิยมอาหารจานด่วน ภาพยนตร์ ฯลฯ

5. กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น(Believers)

เป็นผู้อนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ชื่นชอบผลิตภัณฑ์ที่คุ้นเคยและตราสินค้าที่มีความมั่นคง

6. กลุ่มที่ต้องดิ้นรน(Strivers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มากนัก ชอบแยกตัวจากสังคม แต่มีความทะเยอทะยาน ชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางวัตถุและภาพลักษณ์

7. กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ(Makers)

เป็นผู้ที่ยึดถือสิ่งที่ปฏิบัติได้ เป็นทำงานหนัก มีรายได้น้อย มีความเพียงพอในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ สืบทอดประเพณี และมุ่งเน้นครอบครัว ชอบผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานได้จริงและมีความทนทาน

8. กลุ่มผู้ล้มเหลว(Strugglers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด อายุค่อนข้างมาก มีความกังวล ต้องการความมั่นคง ปลอดภัย และมีความซื่อสัตย์ต่อตราสูง

① กลุ่มผู้สนใจ (Actualizers)

เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ทันสมัย ประสบความสำเร็จ มีฐานะร่ำรวย ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์จนเกินไป สนใจในผลิตภัณฑ์ที่หรูหราฟุ่มเฟือย จะมีการติดตามข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันทางสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ และสนใจการทำนายทายทักการพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ ตลอดจนความเคลื่อนไหวในวงการกีฬาทั้งและต่างประเทศ การแต่งกายต้องดูดีมีรสนิยม ราคาแพงมีBrand name มีการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ

② กลุ่มผู้สมหวัง(Fulfilleds)

เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในหลักการสูง มีความเป็นผู้ใหญ่ มักคิดถึงคนอื่น รักความสะดวกสบาย มีความพึงพอใจ ให้ความสำคัญกับการศึกษา สุขภาพ และสนใจในผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานง่าย และมีมูลค่า ชอบไปสัมมนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอาสาสมัครช่วยองค์กรการกุศลหรืองานชมรมในมหาวิทยาลัย และยังมีทุ่มเทให้กับการศึกษา และถือว่าการศึกษาคือเรื่องที่ต้องมาก่อน รวมถึงมีความสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการศึกษา ตลอดจนสนใจที่จะรับการศึกษานอกหลักสูตรการศึกษาปกติด้วย ในแง่ของความคิดเห็นเห็นว่าทุกวันนี้ชีวิตก็มีความสุขอยู่แล้ว และไม่คำนึงถึงอนาคต

3 กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ(Achievers)

เป็นกลุ่มที่มุ่งหวังในอาชีพการงานที่ประสบความสำเร็จหลังจากการจบการศึกษา นิยมผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและสื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของตนเอง และเป็นกลุ่มที่ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์มากนัก โดยนักศึกษาในกลุ่มนี้มีรูปแบบการติดตามข่าวในประเทศหรือต่างประเทศในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ดูโทรทัศน์/ vcd/dvd อ่านหนังสือ หรือนิตยสาร เพื่อความบันเทิง ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และเป็นกลุ่มที่ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม ๆ ให้ความสนใจกับเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมของประเทศหรือของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาและทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในสายอาชีพที่ตนเองศึกษาและในแง่ของความคิดเห็นว่าอยากจะเป็นเจ้าของธุรกิจ ไม่ชอบทำงานรับเงินเดือนและสามารถเป็นที่ปรึกษากับคนอื่นได้ และยังมีความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเสมอ

4 กลุ่มผู้ชอบทดลอง(Experiencers)

เป็นกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว มีความศรัทธาแรงกล้า ใช้เงินเก่ง ชอบทดลองผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ นิยมอาหารจานด่วน ภาพยนตร์ ฯลฯ โดยเป็นกลุ่มที่แสดงพฤติกรรมการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่าง ๆ ในด้านของความสนใจจะเลือกรับความบันเทิงผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และรับประทานอาหารตามกระแสนิยม คือ อาหารจานด่วน และถือว่าการรับรู้ข่าวสารในวงการบันเทิงเพื่อให้เป็นเรื่องที่สามารถพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ ได้ ตลอดจนเห็นว่าภาพยนตร์โฆษณาสร้างความบันเทิงให้กับเขาได้ ในแง่ของความคิดเห็นพบว่าเกียรตินิยมชื่อเสียงทรัพย์สินเงินทองเป็นของนอกกายไม่สำคัญแต่ชอบทำงานที่แตกต่างแต่ไม่ขวางโลก และไม่ยึดติดกับตรรกะข้อใดเป็นพิเศษ

5 กลุ่มผู้มีความเชื่อมั่น(Believers)

เป็นผู้อนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี เชื่อผลิตภัณฑ์ที่คุ้นเคยและตราสินค้าที่มีความมั่นคง โดยมีกิจกรรมที่ทำบ่อย ๆ เช่น เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร สวดมนต์และ

ทำบุญตักบาตร เยี่ยมญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตนเอง โดยมีความสนใจในการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศและอยากจะหาสิ่งที่แปลก ๆ ใหม่ท้าทายในการดำเนินชีวิต ในแง่ของความคิดเห็น ๆ ว่ามีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตจะนำไปสู่การไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและยังเห็นว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ควรยึดถือไว้ในการดำเนินชีวิต และในทุกวันนี้ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ และยังอยากจะเห็นภาครัฐก็มีการทำธุรกิจโดยคำนึงถึงสังคมด้วย

⑥ กลุ่มที่ต้องดิ้นรน(Strivers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มากนัก ชอบแยกตัวจากสังคม แต่มีความทะเยอทะยาน ชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางวัตถุและภาพลักษณ์ ในแง่ของกิจกรรมกลุ่มนักศึกษาจะใช้เวลาในการทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรืองานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์ เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสันทนาการ ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้นหาย เช่น ล่องแก่ง ปีนหน้าผา ในแง่ของความสนใจนักศึกษากลุ่มนี้สนใจที่จะแก้ปัญหาให้กับสังคมด้านสิ่งแวดล้อม และจะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ในท้องถิ่นที่ใกล้ตัว และเป็นที่มีความประหยัเห็นว่าจะเที่ยวในเมืองไทยก่อน และการใช้เงินควรมีการวางแผนใช้เงินไว้เป็นการล่วงหน้า

⑦ กลุ่มผู้มุ่งปฏิบัติ(Makers)

เป็นผู้ที่ยึดถือสิ่งที่ปฏิบัติได้ เป็นผู้ทำงานหนัก มีรายได้น้อย มีความเพียรพอสั่งสิ่งของตนอยู่ สืบทอดประเพณี และมุ่งเน้นครอบครัว ชอบผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานได้จริงและมีความทนทาน เป็นกลุ่มนักศึกษาที่จัดสรรเวลาให้กับการทำงานได้โดยมีการเสียสละด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน ทำงาน Part-time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด ส่วนการให้ความสนใจมุ่งที่จะให้ความสนใจกับบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้องต้องมาก่อน รวมถึงจัดระเบียบส่วนตัว และเมื่อมีปัญหาต้องการคำปรึกษาจะนึกถึงคนในครอบครัวเป็นกลุ่มแรก ในแง่ของความคิดเห็นเห็นว่าคนไทยไม่ควรฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และเห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา มีค่ากว่าปริญญาบัตร

⑧ กลุ่มผู้ล่าเคี้ยว(Strugglers)

เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด มีความกังวล ต้องการความมั่นคงปลอดภัย และมีความซื่อสัตย์ต่อตราสูง กลุ่มนักศึกษามีความสนใจการใช้ชีวิตที่มีความสะดวกสบายโดยการใช้อุปกรณ์การสื่อสารที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ และชอบที่จะแต่งตัวตามแบบฉบับของตัวเองมากกว่าตามกระแสนิยม

ส่วนในแง่ของความคิดเห็นคิดว่าทุกวันนี้มีแต่คนเห็นแก่ตัว รู้สึกตนเองดีกว่าเพื่อนในทุกด้าน และยังมองว่าการเมืองไทยเป็นเรื่องที่น่าเบื่ออีกทั้งชีวิตประจำวันที่เป็นอยู่ยังมีความน่าเบื่ออีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ทำในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งในการทำงานในครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาในเขตมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดเพื่อให้ได้ทราบถึงปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพลตอบายมุขรอบสถาบันการศึกษาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับนักศึกษาในต่างจังหวัดอย่างไร นอกจากนี้ยังมีวิธีการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการวัดแบบ AIOs เช่น การวัดแบบ VALs และ LOVs

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพลตอบายมุขรอบสถาบันการศึกษา เป็นการศึกษาในส่วนของปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระทำให้เราสามารถทราบได้ว่านิสิต นักศึกษามีเหตุใดที่จะนำไปสู่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ทำให้ผู้บริหารการศึกษาในแต่ละสถาบันสามารถใช้ส่งเสริมปัจจัยเหล่านั้นเพื่อก่อให้เกิดการลดเลิก หรือการเกี่ยวข้องกับอบายมุขในระดับน้อยลงโดยใช้ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
ความพอประมาณ		ความมีเหตุผล		การมีระดับภูมิคุ้มกันที่ดี
เงื่อนไขของดัชนีชี้วัดภาวะสังคม				
คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต, ขยันอดทน, สติปัญญา แบ่งปัน) ภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมและวัฒนธรรม			การมี	ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) การมีภูมิคุ้มกันทางสังคมและปัญญา
พฤติกรรมเชิงจริยธรรม				
องค์ประกอบของดัชนีชี้วัดมหาวิทยาลัยสีเขียว				
มิติทางด้านลักษณะ สถานการณ์ - การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดภัย - การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตพึงประสงค์ - การรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลอดภัย อบายมุข	มิติจิตลักษณะเดิม - เหตุผลเชิงจริยธรรม - มุ่งอนาคต - ควบคุมตนเอง - สุขภาพจิตที่ดี - ความเชื่อในโทษของอบายมุข	มิติลักษณะครอบครัว - ระดับการศึกษาของบิดามารดา - การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ - การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก - สนับสนุนให้เหตุผล - การมีแบบอย่างจากบิดามารดาและบุคคลรอบข้าง - รูปแบบการดำเนินชีวิต	มิติทางชีวสังคมของนักศึกษา (ความมั่นคงของมนุษย์และความเข้มแข็งของทุนทางสังคม) - ความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน - ฐานะของครอบครัว	มิติจิตลักษณะตามสถานการณ์ - ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุข - ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมความปลอดภัย อบายมุข
↓ ↓ ↓				
ความมั่นคง		ความสมดุล		ความยั่งยืน

บรรณานุกรม

ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาที่เกิดจากการเสพยา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

คุณกร บุญเทียมทัด. ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของผู้หญิงทำงานใน เขต

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ตำราฐานภาพ, สมเด็จพระเทพฯ. ชีวิตและงานของสุนทรภู่. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๑๘.

เทพเวที(ป.อ.ปยุตโต) , พระ. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพฯ : มูลินีโกมลคิมทอง, ๒๕๓๑.

ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พระ. นิติศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก ๒๕๕๓.

ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พระ. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

บัณฑิต ศรีไพศาลและคณะ. รายงานสถานการณ์ปัญหาสุรา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, ๒๕๕๑.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ,ณัฐวิภา สิ้นสุวรรณ และชรัมพร อัยสานนท์. การรณรงค์ด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการประเมินปี ๒๕๔๙- ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๑.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ การขับเคลื่อนทางสังคมด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : ผลการประเมินปี ๒๕๔๘-๒๕๔๙. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ, 2549

วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข : ข้อมูลและสถิติประกอบ รายงานการศึกษา กรุงเทพฯ : วิทยาลัยฯ, ๒๕๔๒.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การประเมินผลโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา : รายงานฉบับสมบูรณ์ กรุงเทพฯ : , ๒๕๔๗.

ศิริเชษฐ์ สังขะมาน การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย กรุงเทพฯ: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข , ๒๕๔๘.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของบุคคลและมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง เติมคำว่าหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ☒ ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัว

นักศึกษา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 2. ภูมิลำเนา ☐ กรุงเทพฯและปริมณฑล ☐ ต่างจังหวัด
(ระบุ).....
 3. บิดาของข้าพเจ้าจบการศึกษาสูงสุด คือ จบชั้น/ ระดับ.....
☐ น้อยกว่า หรือเทียบเท่า ป.4 ☐ ป.6 หรือ เทียบเท่า
☐ ม.3 หรือเทียบเท่า ☐ ม.6 หรือ ปวช.
☐ อนุปริญญา หรือ ปวส. ☐ ระดับปริญญาตรี
☐ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี
 4. มารดาของข้าพเจ้าจบการศึกษาสูงสุด คือ จบชั้น/ระดับ
☐ น้อยกว่า หรือเทียบเท่า ป.4 ☐ ป.6 หรือ เทียบเท่า
☐ ม.3 หรือเทียบเท่า ☐ ม.6 หรือ ปวช.
☐ อนุปริญญา หรือ ปวส. ☐ ระดับปริญญาตรี
☐ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี
 5. อาชีพของผู้ปกครอง ข้อความใดที่อธิบายอาชีพได้ดีที่สุด(กรุณาเลือกเพียงข้อเดียว)
บิดาประกอบอาชีพ	มารดาประกอบอาชีพ	
☐	☐	อาชีพเฉพาะ (ได้แก่ นักบัญชี นักศิลปะ นักคอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ หมอ หมอฟัน วิศวกร นักกฎหมาย บรรณารักษ์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักวิทยาศาสตร์ ครู/อาจารย์ ช่างเทคนิค นักเขียน เป็นต้น)
☐	☐	ผู้จัดการ (ยกเว้นผู้จัดการร้าน)
☐	☐	พนักงานขาย (ได้แก่ พนักงานขายประกันภัย ขายบ้าน ขายของ ขายหุ้น เป็นต้น)
☐	☐	เสมียน (ได้แก่ พนักงานธนาคาร คนทำบัญชี พนักงานเก็บเงิน บุรุษไปรษณีย์ เลขานุการ ผู้ช่วยครู พนักงานรับโทรศัพท์ เป็นต้น)
☐	☐	คนงานฝีมือ (ได้แก่ คนทำขนม ช่างไม้ ช่างไฟ คนคุมงานก่อสร้าง ช่างทำเครื่องประดับ ช่างเครื่องยนต์ คนทาสี ช่างประปา ช่างตัดเสื้อ เป็นต้น)
☐	☐	พนักงานควบคุมเครื่องจักร (ได้แก่ พนักงานขับรถเมล์

กระเป๋ารถเมล์ คนงานโรงงาน คนขับรถบรรทุก คนคุม
เครื่องจักรประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

☐ ☐

คนงาน (ยกเว้นในไร่นา) (ได้แก่ ผู้ช่วยช่างไม้
ชาวประมง คนงานโกดังเก็บสินค้า คนทำความสะอาด
 เป็นต้น)

☐ ☐

เกษตรกร

☐ ☐

พนักงานบริการ (ยกเว้นในบ้านส่วนตัว) ได้แก่ ช่างตัด
ผม บาร์เทนเดอร์ แม่ครัว/พ่อครัว ผู้ช่วยหมอพื้น คน
ล้างจาน พนักงานดับเพลิง ภารโรง ผู้ช่วยพยาบาล
เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ บริกรในภัตตาคาร คนเดินตัว
โรงหนัง/โรงละคร เป็นต้น)

☐ ☐

คนทำงานตามบ้าน/คนใช้

☐ ☐

ข้าราชการ , พนักงานของรัฐ, พนักงานราชการ (ที่
ไม่ใช่ระดับบริหาร หรืออาจจะระบุในอาชีพเฉพาะ)

☐ ☐

อื่น ๆ (กรุณาระบุตำแหน่งงาน และอธิบายถึงงานที่
บิดา/มารดาทำคร่าว ๆ).....

6. ผลการเรียนรู้ เฉลี่ยรวม

7. ครอบครัวของข้าพเจ้ามีรายได้ต่อเดือนของสมาชิกทุกคนรวมกัน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,000 – 10,000 บาท
☐ 10,001 – 15,000 บาท	☐ 15,001 – 20,000 บาท
☐ 20,001 – 25,000 บาท	☐ 25,001 – 30,000 บาท
☐ 30,001 – 35,000 บาท	☐ 35,001 – 40,000 บาท
☐ 40,001 ขึ้นไป	

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ข้างบนนี้ (ไม่รวมคนใช้และคนงาน)

☐ 1 – 3 คน	☐ 4 – 6 คน
☐ 7 – 8 คน	☐ 9 คนขึ้นไป

9. ประเภทของสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การดื่มสุรา การขายลอตเตอรี่ การเที่ยวในเวลา
กลางคืน ฯลฯ

☐ บริเวณเคหะสถานเมื่ออยู่กับครอบครัว	☐ บริเวณที่อยู่อาศัยในพื้นที่มหาวิทยาลัย หรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัย
---	--

10. ในการทำกิจกรรมตามข้อ 9 ในระหว่างการศึกษาท่านมักจะทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกับใคร(ให้ตอบเพียง 1 คำตอบเฉพาะบุคคลที่ท่านกิจกรรมด้วยมากที่สุด)

☐ คนในครอบครัว	☐ เพื่อนนอกมหาวิทยาลัย
☐ แฟน	☐ เพื่อนในมหาวิทยาลัย

11. จำนวนครั้งของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา (โปรดระบุ)..... ครั้ง

ตอนที่ 5.1 คำชี้แจงให้นักศึกษาพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ว่าตามความเป็นจริงนักศึกษาได้ปฏิบัติตนขณะเป็นนักศึกษา

ตอนที่ 1.1.1 คำชี้แจง พิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่า นักศึกษาได้รับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุขในแต่ละประโยคเพียงใด

	การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	ฉันได้รับรู้ว่าผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่ได้น้อมนำพระราชดำริที่ทรงห่วงใยเยาวชนที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุขและการดำเนินงานตามแนวทางยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาเป็นหลักในการทำงาน						
2	ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่ตลอดจน ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักและจิตสำนึกให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการป้องกันไม่ให้นิสิต นักศึกษาไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข						
3	มหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่จัดทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ด้านดนตรี กีฬา คุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้นิสิต นักศึกษาใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข						
4	มหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่ถ้ามีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในทุกกรณีให้ดำเนินการทางวินัยโดยให้ออกจากราชการไว้ก่อนและดำเนินการทางกฎหมาย สำหรับนิสิต นักศึกษา ไม่ให้ไล่ออกให้น่าไปบำบัดรักษาและ เข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้ติดตามผลการบำบัดรักษาและเรียนได้ตามความประสงค์						
5	ผู้บริหารทุกระดับของกระทรวงศึกษาธิการอำนวยความสะดวก กำกับ						

	การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
	ตรวจติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่ตลอดจนบุคลากรงานสถานศึกษาดีเด่นให้ยกย่อง ชมเชย มอบโล่และเกียรติบัตรโดยให้นำไปเป็นผลงานในการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนวิทยฐานะและขึ้นเงินเดือน						
6	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่มีมาตรการป้องกัน สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามกลุ่มสนใจ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่ให้นิสิต นักศึกษาไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข						
7	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่จัดระบบการคัดกรอง (RE-X-RAY) จำแนกกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มปลอด กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพติด กลุ่มติด และกลุ่มค้า						
8	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่มีจัดระบบการส่งต่อกลุ่มเสพติด กลุ่มติดเข้าสู่การบำบัดรักษาตามระบบสมัครใจการนำเข้าสู่กระบวนการจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษาและค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม						
9	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่ดำเนินการจัดให้มีนิสิต นักศึกษา แกนนำ ระบบดูแลช่วยเหลือนิสิต นักศึกษาเพื่อเฝ้าระวังไม่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด จัดระเบียบพื้นที่เสี่ยงและมีการขจัดปัจจัยเสี่ยงพื้นที่รอบโดยจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ให้เอื้อต่อการไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข						
10	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานมีแผนปฏิบัติการ และการอำนวยการกำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปรายงานแจ้งต้นสังกัด และการประสานงานกับทุกภาคส่วน						
11	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่มียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่						
12	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษาอยู่มีแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่ตลอดปีการศึกษา						
13	มหาวิทยาลัยที่ชั้นศึกษามีระบบข้อมูลการดำเนินงาน ๔ ด้าน ได้แก่ ระบบด้านการป้องกัน ระบบด้านการเฝ้าระวัง ระบบด้านการดูแลช่วยเหลือ และระบบด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม						

	การรับรู้สภาพของมหาวิทยาลัยปลอดอบายมุข	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
14	มหาวิทยาลัยต้องมีเครือข่ายการทำงานระหว่างนิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชน สถานศึกษา ดำเนินการ ตามข้อ15และ16						
15	มหาวิทยาลัยไม่ปกปิดข้อมูล กลุ่มเสี่ยง กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติด						
16	มหาวิทยาลัยไม่ผลักปัญหา ไม่ไล่นิสิต นักศึกษาออกจากสถานศึกษาให้เข้าไปบำบัดรักษาเมื่อหายแล้วให้กลับมาเรียนได้ตามปกติ						

	การปฏิบัติตนชุดที่ 1	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
	ด้านคุณธรรม จริยธรรม						
1	ฉันมีคุณธรรมจริยธรรม เสียสละและรับผิดชอบ						
2	เมื่อฉันเรียนที่มหาวิทยาลัยมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ						
3	มีวินัย ตรงต่อเวลา						
4	ฉันเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม						
	ด้านความรู้						
5	ฉันมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในเนื้อหา						
6	ฉันมีความทักษะในการใช้เครื่องมือที่จำเป็นในการทำงาน						
7	ฉันมีความรู้ในสาขาวิชาและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้						
8	ฉันสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆและพัฒนาตนเองได้						
	ด้านทักษะทางปัญญา						
9	ฉันมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์						
10	ฉันมีความสามารถในการวางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ						

	การปฏิบัติตนชุดที่ 1	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
11	ฉันสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะกับการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม						
	<u>ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ</u>						
12	ฉันมีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี						
13	ฉันมีสามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งในกลุ่มได้						
14	ฉันมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในองค์กร						
15	ฉันเคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น						
16	ฉันมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร						
	<u>ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี</u>						
17	ฉันมีความสามารถในการใช้ตัวเลข และแปลผลการวิเคราะห์						
18	ฉันมีความสามารถสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ						
19	ฉันมีความสามารถในการนำเสนองาน โดยเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม						
20	ฉันมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในงานที่เกี่ยวข้องและในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม						

ตอนที่ 5.2 คำชี้แจงให้นักศึกษาพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ว่าข้อความใดเป็นจริงในสภาพของบุคคล

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การซื้อขายลอตเตอรี่การกุศลเนื่องในโอกาสต่าง ๆ					
2	การมีบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย					
3	การส่งชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ไปชิงโชค					
4	การส่งเสริมให้ผลิตไวท์พื้นบ้าน					
5	การเปิดร้านขายสุราใกล้มหาวิทยาลัย					
6	การซื้อขายหอยบนดิน					
7	การเล่นการพนันงานในงานกีฬาของมหาวิทยาลัย					
8	การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง					
9	การร่วมกิจกรรมชมรมในมหาวิทยาลัย					

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10.	การเล่นแชร์ในกลุ่มเพื่อนในมหาวิทยาลัย					
11	การตั้งโรงงานในงานกินเจในมหาวิทยาลัย					
12	ความเอื้ออาทรในสังคม					
13	การประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้ตามคำขอของตน					
14	การเชื่อถือในองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย					
15	การเรียนรู้โดยวิธีการทำความเข้าใจ					
16	การส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวบ้านรอบ ๆ มหาวิทยาลัย					
17	การเล่นเพลงพื้นบ้านในงานของมหาวิทยาลัย					
18	ไม่ได้มีการหารายได้จากงานpart time เพราะมีฐานะดีแล้ว					

ข้อ	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนี้เพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าชอบเสียงโชค โดยเล่นพนันเล็ก ๆ น้อย					
2	ไม่ว่าจะเป็นหอยไต่ดินหรือบนดินข้าพเจ้าก็ไม่สนใจ					
3	รายการที่ข้าพเจ้าชอบ คือ เกมโชว์ต่าง ๆ					
4	ข้าพเจ้ามักจะซื้อสินค้าเพื่อส่งชิ้นส่วนไปชิงโชค					
5	หลังจากการเลิกเรียนข้าพเจ้ามักไปเที่ยวตามสถานเริงรมย์เพื่อเป็นการคลายเครียด					
6	รายได้ส่วนหนึ่งของข้าพเจ้าจะกันไว้เพื่อเที่ยวกลางคืน					
7	ข้าพเจ้าชอบไปเดินเล่นตลาดนัดหรืองานกลางคืนตามเทศกาล					
8	ยามว่างข้าพเจ้ามักจะท่องไปในอินเทอร์เน็ตอย่างไร้จุดหมาย					
9	ข้าพเจ้าชอบเล่นเกมออนไลน์					
10	เพื่อนมักพูดว่าข้าพเจ้านั้นถ้าไม่มีดีก็หาทางเข้าบ้านหรือหอพักไม่ถูก					
11	เพื่อนข้าพเจ้าบางคนเป็นนักเลง					
12	ข้าพเจ้าร่วมมือพัฒนามหาวิทยาลัย					
13	ข้าพเจ้ามักล้อเลียนความพิการหรือจุดด้อยของเพื่อนด้วยความสนุกสนาน					
14	ข้าพเจ้าชอบรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อทำประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยหรือชุมชน					
15	ข้าพเจ้ามักรวมกลุ่มกับเพื่อนตามทางแยกหรือชุมชนเพื่อคอย					

ข้อ	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนี้เพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ล้อเลียนคนที่ผ่านไประหว่างมา					
16	ข้าพเจ้าหาเรื่องสนุกสนานเฮฮาไปวัน ๆ					
17	ข้าพเจ้าไม่สูบบุหรี่					
18	เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้าจะรีบฉกฉวยโอกาสนั้น แม้จะเห็นว่าไม่ค่อยเหมาะสม					
19	ข้าพเจ้าดื่มยาตอง (มีสุราผสม) เพื่อรักษาโรค					
20	ข้าพเจ้าจะดื่มสุราตามมารยาทสังคม					
21	การดื่มสุราเพียงเล็กน้อยช่วยให้เจริญอาหาร					
22	ข้าพเจ้าเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง					
23	มหาวิทยาลัยหรือชุมชนรอบที่อยู่อาศัยสงบปลอดภัย					
24	ข้าพเจ้าดื่มสุราเพื่อดับทุกข์					
25	หลังเลิกเรียนข้าพเจ้ามักไปนั่งร้านเหล้า					
26	นักศึกษาที่อยู่ในสาขารุ่นเดียวกับข้าพเจ้าไม่มีปัญหาด้านการเงิน					
27	มหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น					
28	มหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่มีสวนสาธารณะสำหรับทุกคนได้พักผ่อน					
29	มหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ปลอดอาชญากรรม					
30	ถ้าเป็นไปได้ข้าพเจ้าอยากย้ายไปเรียนที่มหาวิทยาลัยอื่น					
31	งานกีฬาหรืองานรื่นเริงของคณะหรือมหาวิทยาลัยมักมีการดื่มสุราอยู่ในบริเวณงาน					
32	เมื่อมีงานในมหาวิทยาลัยมักมีเรื่องทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น					
33	งานในมหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่มักจะมีการแสดงที่ไม่เหมาะสมกับสถานศึกษา เช่น มีโคโยตี้ Dancer แต่งตัวโป๊ ฯลฯ					
34	มีสถานที่รับแขกบอลอยู่ในบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษาที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่					
35	บรรยากาศในมหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่มีความเป็นวิชาการ					
36	นักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ยังคงให้ความเคารพในสถานที่ไม่ทำสิ่งที่เป็นอับายมุขในมหาวิทยาลัย					
37	เพื่อนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยล้วนแล้วแต่เป็นกณยานมิตรที่ดีต่อกัน					
38	ในมหาวิทยาลัยที่ข้าพเจ้าศึกษามีก๊วนแก๊งค์ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง					
39	ไม่มีแหล่งมั่วสุมหรือบริเวณอันตรายในมหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า					

ข้อ	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนี้เพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
40	เพื่อนและข้าพเจ้าสามารถอยู่ได้อย่างปกติสุขในมหาวิทยาลัยแห่งนี้					
41	นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของข้าพเจ้าล้วนมีคุณธรรมและรักมหาวิทยาลัย					
42	มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้ามีปัญหาเรื่องการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล					

ตอนที่ 1.1.3 การรับสื่อต่าง ๆ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาพิจารณาแต่ละข้อว่าข้อความใดเป็นจริงมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากประเด็นการรับสื่อที่เกี่ยวกับการรณรงค์ลดตอบายมุข โดยให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

	ลักษณะการแสวงหาข้อมูล	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	รวบรวมข้อมูลสม่ำเสมอเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยลดตอบายมุข						
2	รวบรวมข้อมูลที่จำเป็น ก็ต่อเมื่อมีโครงการรณรงค์มหาวิทยาลัยลดตอบายมุข						
3	ฉันมีข้อมูลก่อนสามารถตัดสินใจได้เลยที่จะเข้าร่วมมหาวิทยาลัยลดตอบายมุข						
	ประเภทของข้อมูล	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
4	พฤติกรรมที่เกี่ยวกับอบายมุข						
5	สภาพแวดล้อมประเภทใดที่ส่งเสริมการลดตอบายมุข						
6	การตั้งชมรมในมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมการทำความดี						
7	กิจกรรมทางสังคมเกี่ยวกับอบายมุข						
8	หาวิธีการสร้างความสมดุลทางสังคม เช่น การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว , การหารายได้พิเศษหลังการเลิกเรียน ฯลฯ						
9	ฉันมักจะหาข้อมูลเกี่ยวกับในการมีส่วนร่วมในสังคม						
10	ฉันมักจะหาข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจากอินเทอร์เน็ต						
11	ฉันหาข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นผู้นำนักศึกษา						
12	ฉันหาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยและพัฒนาชุมชน						
13	ฉันได้เห็นร้านค้าสวัสดิการในมหาวิทยาลัยขายสินค้า						

	เพื่อการศึกษาและจำเป็น และลดสินค้าที่ส่งเสริม อบายมุข						
--	--	--	--	--	--	--	--

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามแต่ละประโยค โดยนึกถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด (พ่อแม่หรือคนอื่นแทน
พ่อแม่ก็ได้) โดยให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงบนในช่องว่าง

	การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1	พ่อแม่ชักชวนให้ฉันชมรายการหรือดูVCD การปฏิบัติธรรม						
2	พ่อแม่ชวนฉันไปใส่บาตรทุกครั้งที่มีโอกาส						
3	พ่อแม่ให้ฉันช่วยเลือกซื้อและเตรียมสิ่งของใส่บาตรด้วยตนเอง						
4	พ่อแม่แนะนำฉันให้ถือศีล 5						
5	พ่อแม่สอนให้ฉันรู้จักการให้ทาน บริจาคทรัพย์						
6	พ่อแม่สอนให้ฉันรู้จักการให้อภัยบุคคลอื่น						
7	พ่อแม่ชี้แจงให้ฉันเห็นผลของการทำบาป						
8	พ่อแม่สอนให้ฉันนั่งสมาธิ						
9	พ่อแม่ชวนฉันทำบุญอยู่เสมอ						
10	พ่อแม่ของฉันชี้แจงฉันทุกครั้งที่เห็นฉันแสดงความเชื่อเพื่อแก่ บุคคลอื่น						

ตอนที่ 1.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนับสนุนให้เหตุผล

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามแต่ละประโยค โดยนึกถึงบุคคลที่เป็นผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด (พ่อแม่
หรือ คนอื่นแทนพ่อแม่ก็ได้) แล้ว ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนสนับสนุนให้เหตุผล	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1	พ่อแม่รักและหวังดีต่อฉัน						
2	พ่อแม่ช่วยเหลือดูแลฉันอย่างเต็มที่						
3	พ่อแม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉัน						
4	พ่อแม่ทำตัวห่างเหินจากฉัน						
5	พ่อแม่จะให้กำลังใจฉันต้องทำสิ่งที่ยากหรือลำบาก						
6	พ่อแม่ของฉันมักจะไมยอมฟังคำอธิบายหรือเหตุผลจากฉัน						
7	พ่อแม่มักอารมณ์เสียเมื่อฉันเข้าไปใกล้ชิดท่าน						
8	พ่อแม่มักลงโทษฉันมากเกินไป						
9	พ่อแม่มักให้โอกาสฉันทำความดีเพื่อแก้ตัวใหม่						
10	พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลเมื่อฉันทำผิดก่อนลงโทษฉัน						

ตอนที่ 1.2.3-1.2.4 การเห็นแบบอย่างจากบุคคลรอบข้าง

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามแต่ละประโยค โดยนึกถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด (จะเป็นพ่อ แม่ หรือคน
อื่นแทนพ่อแม่ก็ได้) แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

	การมีแบบอย่างจากบิดามารดา	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1	แม่ไปเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางการศึกษาบ่อยครั้ง						
2	แม่เข้าร่วมในงานของมหาวิทยาลัยทุกครั้ง						
3	ฉันไม่เคยเห็นแม่เล่นการพนัน						
4	ฉันเคยเห็นแม่ไปฝึกอบรมอาชีพอยู่เป็นประจำ						
5	แม่ปฏิบัติตามแนวตติศรฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต						
6	เพื่อนของฉันเมื่อมีเวลามักจะให้อยู่ในห้องสมุดอยู่เสมอ						
7	พ่อแม่ของฉันสนับสนุนให้คนในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการของสถาบันการศึกษา						
8	ทุกวันหยุดอาจารย์ของฉันจะไปร่วมประชุมทางวิชาการ						
9	เมื่อมหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่มีงาน เพื่อนของฉันจะช่วยงานมหาวิทยาลัยเป็นประจำ						
10	พ่อแม่ของฉันชอบการศึกษา						

ตอนที่ 1.2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ท่านจัดสรรเวลาสำหรับกิจกรรม ความสนใจ ความคิดเห็นต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด

		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สัมมนาหรืออบรมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา					
2	ทำงาน Part – Time หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด					
3	ทำงานอดิเรกเมื่อว่างจากการเรียน					
4	ทำงานศิลปะ งานฝีมือ หรือ งานประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก					
5	ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ และงานรื่นเริงตามเทศกาล					
6	พักผ่อนที่บ้านหรือหอพักแทนการออกไปเที่ยวกลางคืน					
7	ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน					
8	เดินเล่นตามศูนย์การค้าหลังเลิกเรียน					
9	ไปเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอม					

		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	เล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก					
11	เก็บตัวอยู่ในห้องพักโดยไม่พูดคุยกับใคร					
12	ชมภาพยนตร์ ณ โรงภาพยนตร์					
13	ดูโทรทัศน์/VCD/DVD/MP3/MP4/iPod ที่บ้านหรือหอพัก					
14	อ่านหนังสือ หรือ นิตยสารเพื่อความบันเทิง					
15	ชมการถ่ายกีฬาคำคัญทางโทรทัศน์					
16	ท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียงในวันที่ไม่ได้เรียน					
17	ทำความสะอาดบ้านหรือห้องพักด้วยตัวเอง					
18	รับประทานอาหารตามร้านที่มีบรรยากาศดี ๆ					
19	ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นประจำทุกสัปดาห์					
20	ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนในมหาวิทยาลัย					
21	สวดมนต์และทำบุญตักบาตร					
22	ไปพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต					
23	เป็นอาสาสมัครช่วยงานองค์กรการกุศลหรืองานชมรมในมหาวิทยาลัย					
24	เป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อน หรือสันทนาการ					
25	ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
26	เสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล					
27	เยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์					
28	ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ					
29	อ่านโฆษณาลดราคาสินค้าในหนังสือพิมพ์					
30	ทำกิจกรรมที่ตื่นเต้น ทำทาย เช่น ล่องแก่ง, ปีนหน้าผา					

แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

ส่วนที่ 2.1.1

คำชี้แจง แบบสอบถามในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเหตุผลในการแก้ปัญหาของท่าน เป็นเรื่องสั้น 12 เรื่อง ขอให้ท่านสมมุติว่าตนเองอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว และได้ตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามเหตุการณ์นั้น

ขอให้ท่านคิดก่อนว่า ท่านตัดสินใจเช่นนั้นเพราะเหตุใด เมื่อคิดเหตุผลได้แล้ว จึงอ่านคำตอบของเรื่อง ซึ่งมี /2 คำตอบ แต่ละคำตอบจะให้พิจารณาประเมิน 5 โดยพิจารณาไปที่ละคำตอบว่าตรงกับความคิดของท่านเพียงใดแล้ว ประเมินตรงระดับที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เรื่องละ 2 ข้อ

- เรื่องที่ 1 นายมิ่งเป็นราษฎรที่มีความขยันขันแข็ง เขาทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์ เขาบริจาคเงินกำไรส่วนหนึ่งให้การกุศล ช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้นอย่างมากและยังได้บริจาคเงินก้อนใหญ่ให้กับโรงเรียนในหมู่บ้านอีกด้วย วันหนึ่งข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่า นายมิ่งนั้นที่จริงคือผู้ต้องหาซึ่งหลบหนีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ซึ่งทางตำรวจออกหมายจับทั่วประเทศ โดยให้รางวัลอย่างสูงแก่ผู้บอกเบาะแสแก่ตำรวจ คนในครอบครัวบอกให้ข้าพเจ้าไปแจ้งความ

ข้าพเจ้าพิจารณาแล้วตัดสินใจที่จะไปแจ้งความ เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ การแจ้งความเป็นการแสดงถึงความร่วมมือกันรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย					
2	เพราะคิดว่าเพื่อเป็นการช่วยรักษาความยุติธรรมให้กับสังคม ข้าพเจ้าจะกระทำโดยไม่ลังเล					

- เรื่องที่ 2 ชายผู้หนึ่งขับรถยนต์ส่วนตัวมาตามถนนโดยล้าพั้งในเวลากลางคืน ระหว่างทางพบว่า มีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการที่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำอยู่ข้างถนน มีคนหนึ่งนอนแน่นิ่ง อีกคนหนึ่งซึ่งบาดเจ็บมากพยายามโบกมือให้เขาจอดรถช่วยเหลือ

ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายผู้ขี้อ่อนแอคนนั้น ก็จะจอตกรถเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญ ดังกล่าวคือ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะข้าพเจ้าจะอายใจตนเองหากพบคนที่เดือดร้อนแล้วละเลยไม่ช่วยเหลือ					
2	เพราะเป็นเรื่องของมนุษยธรรม หากไม่ช่วยเหลือเขาอาจต้องสูญเสียชีวิต					

- เรื่องที่ 3 มีชายร่างกำยำแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสกปรกและขาดวิน เทียวเดินขอเงินจากผู้สัญจร ณ สถานีรถไฟโดยสารประจำทาง มีหลายคนให้เงินด้วยท่าที่ไม่เต็มใจ มีบางคนให้เงินด้วยท่าที่หวาดกลัว ข้าพเจ้ามีเงินอยู่ในกระเป๋าไม่มากนัก ทั้งข้าพเจ้าเป็นผู้มีรายได้น้อย ชายผู้นั้นเดินมาหาข้าพเจ้า **ข้าพเจ้าตัดสินใจไม่ให้เงินแก่ชายผู้นั้น**

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ เป็นการไม่ยุติธรรมกับสังคม ที่บางคนไม่ยอมทำงาน แต่เรียกร้องความช่วยเหลือจากผู้อื่น					
2	เพราะ การช่วยเหลือคนที่มีสภาพปกติด้วยการให้ทาน มิใช่วิธีช่วยเหลือที่ถูกต้อง					

- เรื่องที่ 4 วิยะดาเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียน การจัดซื้อแต่ละครั้งใช้เงินจำนวนมาก ก่อนการซื้อวัสดุครุภัณฑ์มีตัวแทนขายจากบริษัทหนึ่งมาเสนอส่วนลดให้ 20% เป็นเงินสดแก่วิยะดา ขณะที่บริษัทที่สองเสนอสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่า แต่มิได้ให้ส่วนลดเลย เมื่อวิยะดาคำนวณส่วนลดที่จะได้รับจากบริษัทแรกแล้ว มากพอที่จะซื้อสิ่งของที่วิยะดาและลูก ๆ ต้องการทีเดียว

กรณีดังกล่าว ถ้าข้าพเจ้าเป็นวิยะดา ก็คงซื้อจากบริษัทที่สอง เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ การซื้อของจากบริษัทที่สอง พิจารณาแล้วเห็นว่าเกิดผลดีแก่ส่วนรวมมากกว่า					
2	เพราะ บุคคลควรยึดมั่นในความสุจริต ไม่ว่าอยู่ในสถานการณ์หรือบทบาทใด					

- เรื่องที่ 5 เมื่อการดำรงตำแหน่งกำนันครบวาระ จึงต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ผู้ใหญ่บุญชู ซึ่งเป็นญาติของข้าพเจ้าแต่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง ก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย เขาเป็นคนหนุ่มที่มีความรู้ความสามารถและตั้งใจทำงาน ส่วนอดีตกำนันลสมใจ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านที่หมู่บ้านของข้าพเจ้าก็ลงสมัครอีกครั้ง เขาหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและ

พรรคพวก ไม่มีผลงาน เขาส่งคนออกแจกเงินเพื่อให้ไปลงคะแนนให้ เมื่อถึงวันเลือกตั้งก็นั่นสมใจยังได้ส่งรถสองแถวออกรับชาวบ้านไปลงคะแนน ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่ได้นั่งรถสองแถวนั้นไปด้วย

แต่ข้าพเจ้าก็ลงคะแนนให้กับผู้ใหญ่นุญชู เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ เชื่อว่าผู้ใหญ่นุญชูจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ท้องถิ่นได้ดีกว่า					
2	เพราะ บุคคลควรมีความกล้าหาญที่จะตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องเหมาะสม					

- เรื่องที่ 6 ข้าพเจ้าทราบว่าการทำผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ นั้นมีอาจารย์บางคนลอกผลงานผู้อื่นหรือจ้างผู้อื่นทำ เมื่อเสนอไปแล้วก็ได้รับอนุมัติ ได้มีผู้มาติดต่อข้าพเจ้าว่าถ้าต้องการผลงานวิชาการก็จ้างทำได้โดยเสียเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก แต่เมื่อเทียบกับเงินประจำตำแหน่งที่จะได้ถือว่าคุ้ม ข้าพเจ้าหลายคนยังหวังไว้ว่าข้าพเจ้าควรจะได้ตำแหน่งดังกล่าวโดยเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะไม่จ้างทำผลงาน เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	โดยเหตุผลที่ว่า การให้ผู้อื่นทำผลงาน แม้ได้รับอนุมัติก็คงมิได้ทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจในผลงานนั้น					
2	โดยเหตุผลที่ว่า การจ้างทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่ง แสดงถึงการขาดอุดมการณ์ในการประกอบอาชีพ					

- เรื่องที่ 7 วันนิภา ได้รับคัดเลือกให้เดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศเป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งตรงกับที่เธอได้ฝึมนานมาแล้ว เธอได้เตรียมตัวทุกอย่างจนพร้อม ครั้นถึงวันเดินทางญาติผู้ใหญ่ที่เธอเคารพนับถืออย่างยิ่งได้เกิดป่วยหนัก โอกาสรอดหรือไม่รอดพอ ๆ กัน ถ้าวันนิภาอยู่ใกล้ ๆ อาจช่วยเป็นกำลังใจแก่ผู้ป่วยให้มีชีวิตยืนยาวต่อไปอีก

ถ้าข้าพเจ้าเป็นวันนิภา จะตัดสินใจไม่เดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ โดยมีเหตุผลว่า

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	มีเหตุผลว่า หากไม่ดูแลแล้วต้องสูญเสียผู้เป็นที่เคารพไป ข้าพเจ้าคงไม่สบายใจไปตลอดชีวิต					
2	มีเหตุผลว่า การอยู่ดูแลเพื่อยืดชีวิตหรือทำให้ชีวิตรอด ถือว่าเป็นการกระทำที่ประเสริฐ เพราะชีวิตนั้น มีค่าเหนือสิ่งใด					

- เรื่องที่ 8 นางสาวแอนเป็นนักศึกษา นายกำธรเป็นอาจารย์ผู้สอนของนางสาวแอนหลังสอบเสร็จเทอมสุดท้าย ช่วงปิดภาคเรียน นายกำธรได้เรียกให้นางสาวแอน ไปพบที่ห้องทำงานภายในมหาวิทยาลัยแจ้งให้ทราบว่าผลการสอบคะแนนออกมาไม่ดี พร้อมกับยื่นเงื่อนไขว่า หากจะให้คะแนนดีขึ้นจะต้องร่วมหลับนอนกับนายกำธร เป็นการแลกเปลี่ยน ถ้าข้าพเจ้าเป็นนางสาวแอนนา ได้ตัดสินใจที่จะปฏิเสธ เงื่อนไขดังกล่าว เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ นายกำธร กระทำการอันเป็นการขัดกับจรรยาบรรณ					
2	เพราะโดยพิจารณาว่าเกรดที่ได้ควรมาจากความรู้ความสามารถของตนเอง					

- เรื่องที่ 9 ถ้าบุตรหลานของข้าพเจ้าคบเพื่อนที่มีนิสัยไม่ดี ชอบลักขโมยและก้าวร้าวเมื่อบุตรหรือหลานของข้าพเจ้าก็ยังเคยโดนเด็กคนอื่นขโมยเงิน ถ้าข้าพเจ้าเป็นพ่อแม่ของเด็กดังกล่าว จะตัดสินใจให้เลิกคบ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะการให้คบกันต่อไป ถ้าเกิดความเสียหายแก่บุตรหลานในภายหลัง ข้าพเจ้าคงไม่ให้ภัยตนเองที่ปล่อยปละละเลย					
2	ให้เลิกคบเป็นการกันไว้ดีกว่าแก้ ย่อมถือเป็นการกระทำที่เหมาะสมที่สุด					

- เรื่องที่ 10 หนุ่มสาวคู่นี้รักกันตั้งใจว่าจะแต่งงานร่วมชีวิตครอบครัว ครั้นหนุ่มพาสาวไปที่บ้านก็ได้ทราบจากมารดาของตนว่าหญิงสาวนั้น เป็นลูกของครอบครัวที่ร่ำรวย และเคยทำให้ครอบครัวของตนต้องประสบหายนะมาในอดีต ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่ม ก็ยังคงแต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ การไม่แต่งงานครั้งนี้ โดยนำเอาอดีตที่เกิดกับคนรุ่นก่อนมายึดถือ ย่อมเป็นความโง่เขลาของบุคคล					
2	เพราะ ข้าพเจ้าถือว่าความรักคือสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างครอบครัวให้มีความสุขและมั่นคง					

- เรื่องที่ 11 สุนัขของข้าพเจ้าและเพื่อนบ้านถูกยาเบื่อเสียชีวิตไปหลายตัว ต่อมาทราบว่าผู้ที่เบื่อสุนัข คือ เพื่อนบ้านชื่อวิชัย เขาเป็นคนค่อนข้างลึกลับ เป็นผู้มึนอิทธิพลและมีบริวารเป็นนักเลงจำนวนมาก การเบื่อสุนัขครั้งนี้ไม่มีใครทราบสาเหตุ คาดว่าเป็นเพราะเขารำคาญเสียงเห่าหอนหรือเตรียมการโจรกรรม เพื่อนบ้านหลายคนที่สุนัขตายเพราะพิษยาเบื่อ ขอร้องให้ข้าพเจ้าเป็นผู้นำในการแจ้งความดำเนินคดีกับวิชัย เมื่อพิจารณาแล้ว ข้าพเจ้าตั้งใจจะไปแจ้งความ เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ การแจ้งความเป็นความพยายามที่จะยุติธรรมชั่วร้ายที่จะเกิดแก่ชุมชนและสังคม ย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสม					
2	เพราะ การแจ้งความเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดต่อไป ซึ่งจะทำให้เราไม่เสียใจภายหลัง					

- เรื่องที่ 12 คนร้ายบุกเข้าไปในบ้านของพัชรี โดยขโมยเอาเครื่องประดับมีค่าไปหลายชิ้น ซึ่งเป็นเครื่องหนึ่งของสิ่งมีค่าที่พัชรีทำประกันไว้กับบริษัท บริษัทให้เธอทำรายการรูปพรรณของเครื่องประดับที่หายไปเพื่อที่จะจ่ายให้ตามเงื่อนไข เพื่อนสนิทของพัชรีซึ่งอยู่ในวงการขายประกันได้แนะนำว่า เธอควรแจ้งสิ่งของที่ทำประกันทุกชิ้นหายไปเพื่อจะได้ค่าชดเชยเต็มที่ เพราะเป็นการยากที่บริษัทจะตรวจสอบได้ และโดยปกติบริษัทประกันก็ได้กำไรมหาศาลจากลูกค้าอยู่แล้ว ถ้าท่านเป็นพัชรี จะแจ้งแก่บริษัทเฉพาะตามรายการของที่หายไปเท่านั้น เพราะ

	เหตุผล	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	เพราะ การละเมิดสัญญาแม่ตรวจสอบไม่ได้ ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ					
2	เพราะ การรักษาความจริงเป็นการกระทำที่จะช่วยสร้างคุณค่าของสังคม					

ส่วนที่ 2.1.2 ฉันทในปัจจุบันและอนาคต

คำชี้แจง พิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าตรงกับท่านมากน้อยเพียงใด แล้วขีด ✓ ลงในช่องว่าง

	ฉันทในปัจจุบันและอนาคต	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้างไม่ จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1	ฉันรีบทำการบ้านให้เสร็จก่อนไปเที่ยวเล่นเสมอ						
2	เมื่อฉันขี้เกียจฉันจะไม่แปรงฟันในตอนเช้า						
3	ฉันมักลืมทำการบ้านเสมอ						
4	ฉันชอบขีดเขียนในหนังสือเรียนจนสกปรก						
5	ฉันอยากเรียนหนังสือระดับสูง ๆ เพื่อจะได้ทำงานดี ๆ						
6	เมื่อมีคนขัดใจฉัน ฉันมักฉวยสิ่งใกล้มือขว้างปาหรือทำลายเสมอ						
7	ฉันไม่ชอบสอบตกจนขยับดูหนังสือเรียน						
8	แม้ร่างกายจะสกปรก ฉันก็จะไม่อาบน้ำ ถ้ารู้สึกไม่อยากอาบ						
9	ฉันจะไม่ใช้เงินจนหมดเพราะเกรงว่าพุงนี้จะไม่เงินใช้						
10	เมื่อมีคนนำขนมมาให้ที่บ้าน ฉันมักจะหยิบชิมก่อนเสมอ						

ส่วนที่ 2.1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept)

คำชี้แจง พิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับลักษณะของนักศึกษามากน้อยเพียงใด แล้วขีด ✓ ลงในช่องว่าง

	ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนตื่นตื้นง่าย						
2	ฉันรู้สึกว่าตนเองสนใจอะไรได้ไม่นาน						
3	ฉันมีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ						
4	ถ้ามีคนมาขัดใจหรือยั่วเพียงเล็กน้อย ฉันจะโกรธเอาง่าย ๆ						
5	เมื่ออาจารย์ถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ฉันก็ไม่กล้า						

	ตอบ						
6	ฉันรู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่บ่อย ๆ						
7	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนตกใจง่าย						
8	เวลาดีใจฉันรู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจมาก						
9	บางครั้งฉันรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนไม่ดีเลย						
10	บางครั้งฉันรู้สึกอึดอัดอยากตะโกนออกไปดัง ๆ						

ตอนที่ 2.1.4 ความเชื่อในโทษของอบายมุข (Believe)

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละประโยค แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

	ความเชื่อในโทษของอบายมุข	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	ท่านเชื่อว่าการเป็นนักเลงผู้หญิงถือว่าเป็นการผิดศีล					
2	การติดสุราและของมึนเมาทำให้เสียการเรียนและเสียทรัพย์					
3	การติดการพนันทำให้ชีวิตการเรียนหมกมุ่นและเงินขาดมือ					
4	การคบเพื่อนไม่ดี เราก็คะติไม่ดีของเพื่อนโดยไม่รู้ตัว					
5	การเที่ยวกลางคืนจะนำไปสู่การไม่ตั้งใจเรียนและใช้เงินเกินตัว					
6	การชอบเที่ยวดูการละเล่นทำให้ใจแตก เสียทรัพย์ เสียเวลา และเสียการเรียน					
7	ความเกียจคร้านในการเรียนทำให้ตื่นเข้าไปเรียนไม่ไหว					
8	การประมูลออนไลน์ในwebsiteทำให้ข้าพเจ้าเสียทรัพย์					
9	การเล่นการพนันออนไลน์ทำให้ข้าพเจ้าเสียทรัพย์เป็นจำนวนมาก					
10	การเล่นสูกเกอร์ทำให้เสียการเรียนและเสียเงิน					

ตอนที่ 3.1.1 ความรู้เกี่ยวกับข้อดี - ข้อเสียของอบายมุข

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบว่า “ถูก” หรือ “ผิด” ในเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาตามความเป็นจริง และนักศึกษามั่นใจในคำตอบเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ตัวอย่างเช่น.....

		✓	×	ตอบอย่างมั่นใจ	น้อย	ปานกลาง	มาก
--	--	---	---	----------------	------	---------	-----

1	อบายมุขเป็นบ่อเกิดทำให้เสียทรัพย์	✓				✓	
---	-----------------------------------	---	--	--	--	---	--

	ความรู้เกี่ยวกับข้อดี - ข้อเสียของอบายมุข	✓	×	ตอบอย่างมั่นใจ	น้อย	ปานกลาง	มาก
1	อบายมุขเป็นบ่อเกิดทำให้เสียทรัพย์						
2	การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ทำให้เกิดการหนีการเรียนของนักศึกษา						
3	การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของนักศึกษาทำให้เกิดการหนีการเรียนของนักศึกษา						
4	การเล่นการพนันของนักศึกษาทำให้เกิดการหมกมุ่นไม่สนใจในการเรียน						
5	การเสพยาเสพติดหรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทำให้เกิดการขาดเรียนอยู่บ่อยครั้ง						
6	การมีพฤติกรรมในทำนองชั่วสาวของนักศึกษาในวัยเรียนมีผลเกี่ยวกับการหนีเที่ยว						
7	การเป็นนักเลงผู้หญิงหรือนักเลงผู้ชายทำให้มีการเที่ยวในยามวิกาล						
8	การประมูลของออนไลน์ทำให้เสียเงินเป็นจำนวนมาก						
9	การแทงหวยทำให้ข้าพเจ้าเสียทรัพย์						
10	การเกียจคร้านในการศึกษาเล่าเรียนทำให้เป็นคนไม่มีอนาคต						

ตอนที่ 3.1.2 ทศนคติ คำชี้แจงให้นักศึกษาพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าตรงกับความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการกระทำต่าง ๆ ในขณะอยู่ในมหาวิทยาลัยเพียงใด

	ความคิดเห็น	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	การจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะต้องมีการจัดโครงการณรงค์เพื่อไม่ให้นักศึกษามีความเกี่ยวข้องกับอบายมุข						
2	มหาวิทยาลัยควรมุ่งให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการการจัดกิจกรรมนักศึกษา						

3	การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของอบายมุขกับนักศึกษาใหม่เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย						
4	ฉันมีความคิดว่ามหาวิทยาลัยที่ฉันศึกษาอยู่ควรจะปรับปรุง รูปแบบการศึกษาโดยสอดแทรกโทษของอบายมุขไปในเนื้อหา ของวิชาด้วย						
5	มหาวิทยาลัยควรกดดัน ตลอดจนควบคุมให้มีการตั้งร้านที่ทำ กิจการที่เกี่ยวกับอบายมุขในอาณาบริเวณโดยรอบสถานบัน การศึกษา						
6	ศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยไม่ควรใช้ความเป็นรุ่นพี่แนะนำรุ่น น้องชักชวนรุ่นน้องเข้าสู่สถานที่ที่เป็นอบายมุข						
7	ควรจรรยาบรรณให้สถานบริการรอบมหาวิทยาลัยขายสินค้าหรือ ให้บริการปลอดอบายมุขเป็นสิ่งที่ควรทำอยู่เสมอ						
8	มหาวิทยาลัยควรจัดสถานที่นั่งอ่านหนังสือหรือทำงานภายใน มหาวิทยาลัยตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เป็นวิชาการขึ้นมา ภายในมหาวิทยาลัย						
9	มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรม นักศึกษาของมหาวิทยาลัย						
10	มหาวิทยาลัยกับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกัน ในการบังคับใช้กฎหมายไม่ให้มีการประกอบกิจกรรมอบายมุข ในพื้นที่รอบ ๆ มหาวิทยาลัย						